

P.R.I.D.E.

Policies for Roma Inclusive Dimension in Europe

Πολιτικές για τη συμπερίληψη χωρίς
αποκλεισμούς των Ρομά στην
Ευρώπη

(2019-1-RO01-KA201-063808)

Εργαλειοθήκη

This work is licensed under **The Creative Commons Public Domain Dedication**.

CC0 (aka CC Zero) is a public dedication tool, which allows creators to give up their copyright and put their works into the worldwide public domain. CC0 allows reusers to distribute, remix, adapt, and build upon the material in any medium or format, with no conditions.

To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/>

Disclaimer:

"The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Πολιτικές στα εκπαιδευτικά συστήματα
2. Συμμετοχή στην τυπική εκπαίδευση
3. Αιτίες των χαμηλών εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων
4. Το δικαίωμα στην ποιοτική εκπαίδευση
5. Μια προσέγγιση της εκπαίδευσης με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα
6. Δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση
7. Ο ρόλος των μη κρατικών φορέων
8. Προσεγγίσεις για το δικαίωμα όλων των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση
9. Ο πληθυσμός των Ρομά στην Ευρώπη
10. Βασικές αρχές για την ένταξη των Ρομά (Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την ένταξη των Ρομά)
11. Ευρωπαϊκό πλαίσιο
12. Νέο πλαίσιο Οκτώβριος 2020
13. Σχολικό περιβάλλον
14. Μοντέλα και πρακτικές διαχείρισης της πολυμορφίας
15. Διαπολιτισμική προσέγγιση της εκπαίδευσης
16. Διαφορετικότητα
17. Η περίπτωση των Ρομά στην Ελλάδα
18. Αποτελεσματικές πρακτικές από το ελληνικό πλαίσιο
19. Σχολική συμβουλευτική για τη στήριξη της εκπαιδευτικής επιτυχίας των μαθητών Ρομά
20. Κίνητρα για μαθητές Ρομά/Δραστηριότητες
 - 20.1 Δικαιώματα του Παιδιού
 - 20.2 Συμβούλιο
 - 20.3 Οι Ρομά και ο τρόπος ζωής τους
 - 20.4 Ιστορία των Ρομά
21. Κίνητρα για οικογένειες Ρομά
 - a. Επικοινωνία
 - b. Προσχολική Εκπαίδευση
 - c. Απασχόληση των μελών της κοινότητας Ρομά
 - d. Μη τυπική εκπαίδευση
 - e. Εκπαίδευση για ενηλίκους Ρομά
 - f. Σύνδεση Ρομά και μη Ρομά
 - g. Προώθηση του πολιτισμού και της ιστορίας των Ρομά μέσω της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης
 - h. Ανάπτυξη διδακτικού υλικού στη γλώσσα των Ρομά
 - i. Μέτρα για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου
 - j. Οικογένεια και σχολείο
22. Πρακτικές σε διάφορες χώρες για την ένταξη των Ρομά
23. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ
24. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Πολιτικές στα εκπαιδευτικά συστήματα

Οι χώρες μπορούν να υιοθετήσουν δύο κύριες μη αποκλειστικές κατηγορίες προσεγγίσεων πολιτικής για την **ένταξη των σπουδαστών Ρομά και των κοινοτήτων Ρομά εν γένει στην κύρια κοινωνία** (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), Δίκτυο Μάθησης, 2015:

Η στοχευμένη προσέγγιση, στόχος της οποίας είναι η βελτίωση της μειονότητας των Ρομά. Οι κατηγορούμενοι υποστηρίζουν ότι **οι φοιτητές Ρομά υφίστανται αποκλεισμό όχι μόνο λόγω της κοινωνικοοικονομικής τους κατάστασης, αλλά και λόγω διακρίσεων** λόγω της εθνικότητάς τους. Το γεγονός ότι υπόκεινται σε συγκεκριμένη μορφή διακρίσεων απαιτεί **πολιτικές προσαρμοσμένες για τους σπουδαστές Ρομά ως ξεχωριστή ομάδα**. Οι διακρίσεις μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές, συμπεριλαμβανομένου του εκφοβισμού και της σωματικής βίας, και να εκφραστούν σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών και ακαδημαϊκών συζητήσεων, των αιθουσών διδασκαλίας, των σχολείων και των εκπαιδευτικών πολιτικών. **Ως εκ τούτου, οι στοχευμένες πολιτικές για τις κοινότητες των Ρομά θα μπορούσαν να θεωρηθούν αναγκαίες προκειμένου να μειωθούν οι συγκεκριμένοι φραγμοί στην ένταξη και οι ανισοροπίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα Ρομά.**

Η γενική προσέγγιση που στοχεύει στην **προώθηση της ένταξης για ολόκληρο τον σχολικό πληθυσμό χωρίς να κατηγοριοποιήσει μια ξεχωριστή εθνοτική μειονότητα** που θα υπομείνει συγκεκριμένα ζητήματα. Οι ενοικιαστές της υποστηρίζουν μια εθνικά τυφλή προσέγγιση με ιδιαίτερη έμφαση στην ισότητα των πολιτών που ενσωματώνεται σε ένα γενικό πλαίσιο κατά των διακρίσεων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην περίπτωση αυτή, οι πολιτικές αποσκοπούν **στην αύξηση των ευκαιριών για τους Ρομά όσον αφορά την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στο σύνολό τους**. Ανησυχούν ότι μια στοχευμένη προσέγγιση θα μπορούσε να «εθνικοποιήσει» την ταυτότητα των Ρομά, η οποία θα ήταν αντίθετη στις αρχές της ένταξης, και προτιμούν **μια προσέγγιση βασισμένη στα δικαιώματα που απευθύνεται σε όλους τους πολίτες** χωρίς ιδιαίτερη προσοχή σε μια ομάδα που βασίζεται σε εθνοτικά χαρακτηριστικά. Μπορούν επίσης να επικρίνουν στοχευμένες πολιτικές για την αγνόηση των δορυφορικών προβλημάτων και/ή την ομογενοποίηση του πληθυσμού των Ρομά που είναι ιδιαίτερα ποικίλος, όχι μόνο όσον αφορά τις πρακτικές, αλλά και από την άποψη της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης.

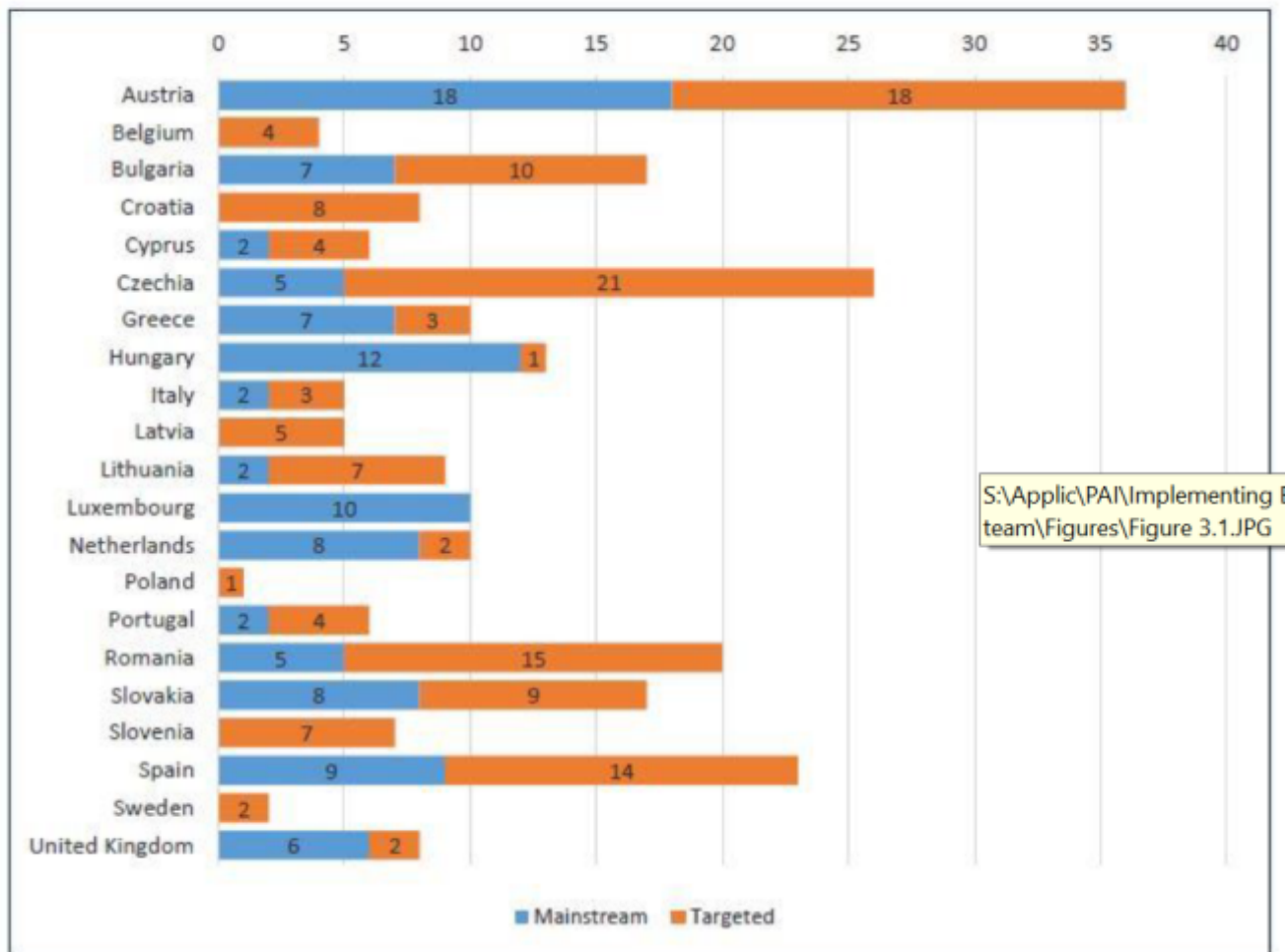
Αντιθέτως, η κυρίαρχη προσέγγιση έχει επικριθεί επειδή **καθιστά τους Ρομά άορατους και αγνοεί εξέχοντα ζητήματα στις ρίζες του αποκλεισμού τους**. Στις χώρες που υιοθετούν μια προσέγγιση με έγχρωμη τυφλή προσέγγιση όσον αφορά τη χάραξη πολιτικής και/ή δεν αναγνωρίζουν επίσημα τις ομάδες Ρομά ως εθνοτική εθνική μειονότητα, λίγες εθνικές πολιτικές τις στοχεύουν συγκεκριμένα. Ως εκ τούτου, σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, τείνουν **να στοχεύουν σε κοινωνικοοικονομικά μειονεκτήματα** και δεν εφαρμόζουν συμπληρωματικά μέτρα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων περιθωριοποίησης ή αποκλεισμού που συνδέονται με τον ρατσισμό και τις εθνοτικές διακρίσεις.

Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα προσπάθησαν να λύσουν αυτό το δίλημμα υποστηρίζοντας **πολιτικές που βασίζονται στη ρητή αλλά όχι αποκλειστική αρχή στόχευσης**. Καθοδηγεί τη διακυβέρνηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την ένταξη των Ρομά και αντιστοιχεί στη δεύτερη αρχή των δέκα **κοινών βασικών αρχών για την ένταξη των Ρομά**.

Όσον αφορά το είδος των μέτρων που εφαρμόζονται από τις χώρες, στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής του 2019 επισημαίνεται ότι το 2017, επί συνόλου 243 μέτρων που αφορούσαν την εκπαίδευση, στοχεύτηκαν περισσότερα από τα μισά (140). Το ακόλουθο γράφημα 3.1 παρέχει μια επισκόπηση των τύπων των μέτρων που λαμβάνονται από διάφορες χώρες.

Σχήμα 3.1. Αριθμός μέτρων που εφαρμόστηκαν στον τομέα της εκπαίδευσης (κύριο ή στοχευμένο) το 2017

Figure 3.1. Number of measures implemented in the area of education by type of measure (mainstream or targeted) in 2017

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ του ΟΟΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ Ένταξη των Ρομά στην Ευρώπη: Βιβλιογραφική ανασκόπηση και παραδείγματα πρωτοβουλιών πολιτικής του ΟΟΣΑ για την εκπαίδευση Έγγραφο εργασίας αριθ. 228

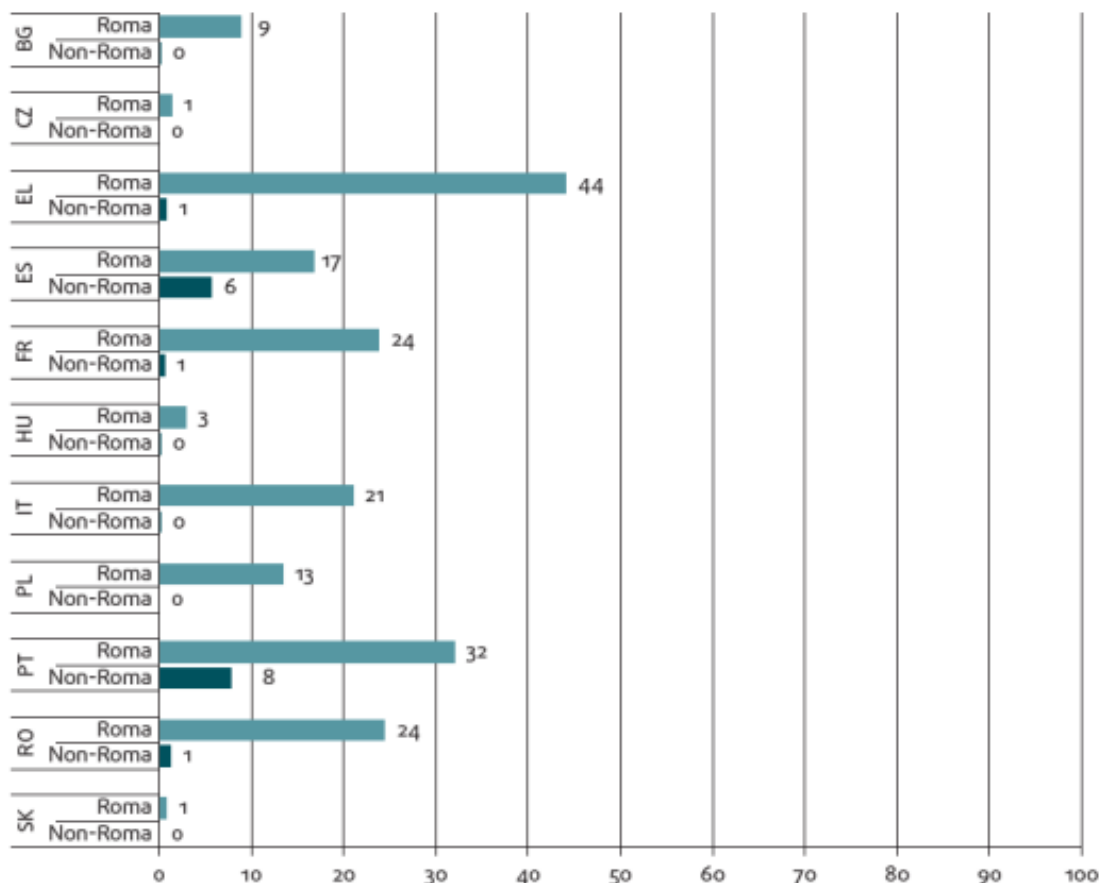
[https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=EDU/WKP\(2020\)16&doclanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=EDU/WKP(2020)16&doclanguage=En)

2. Συμμετοχή στην τυπική εκπαίδευση

Τα στοιχεία σχετικά με την ολοκλήρωση της τυπικής εκπαίδευσης υποδηλώνουν σημαντικές διαφορές μεταξύ Ρομά και μη Ρομά (διάγραμμα 11). Σε ορισμένες χώρες, πολλοί Ρομά δεν έχουν καμία επίσημη εκπαίδευση. Στην Ελλάδα, το 44 % των ερωτηθέντων Ρομά ηλικίας 16 ετών και άνω δήλωσαν ότι δεν είχαν πάει ποτέ στο σχολείο. Για την Πορτογαλία, το ποσοστό αυτό ήταν 32 % και στη Γαλλία, την Ιταλία και τη Ρουμανία κυμαινόταν μεταξύ 20 % και 25 %. Αντίθετα, στην Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία, το ποσοστό των Ρομά που ανέφεραν ότι δεν έχουν πάει ποτέ σχολείο είναι πολύ χαμηλό. Η επέκταση της εκπαίδευσης για τους Ρομά είναι εμφανής σε όλα τα κράτη μέλη: το ποσοστό των Ρομά που δεν έχουν παρακολουθήσει ποτέ σχολείο είναι χαμηλότερο μεταξύ των νεώτερων ηλικιακών ομάδων. Το ποσοστό των ερωτηθέντων της μεγαλύτερης ηλικίας που αναφέρουν ότι δεν έχουν πάει ποτέ στο σχολείο είναι υψηλότερο στην Ελλάδα (66 %), την Πορτογαλία (57 %) και την

Ισπανία (43 %). Η Πορτογαλία και η Ισπανία σημείωσαν ιδιαίτερη πρόοδο: οι νεότεροι Ρομά στις δύο αυτές χώρες είναι πολύ πιο πιθανό να έχουν παρακολουθήσει σχολείο από ό, τι οι μεγαλύτεροι Ρομά. Αυτό το αυξημένο ποσοστό των νέων Ρομά που δεν έχουν παρακολουθήσει ποτέ επίσημη εκπαίδευση οφείλεται σε συνδυασμό κοινωνικών, γεωγραφικών και υποδομών παραγόντων, όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός, οι υποβαθμισμένες συνθήκες διαβίωσης, η έλλειψη προσβάσιμων σχολείων.

Figure 11: Roma and non-Roma respondents aged 16 and above who have never been to school, by EU Member State (%)

Question: H1. At what age did you finish or leave school? 94 never been in education.

Notes: Reference group: All Roma and non-Roma respondents aged 16 and above.

Source: FRA Roma pilot survey 2011

ΠΗΓΗ

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-roma-survey-dif-education-1_en.pdf

3. Αιτίες των χαμηλών εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων

Για τον εντοπισμό πιθανών λόγων μη συμμετοχής, η έρευνα ρώτησε τους ερωτηθέντες για τους λόγους για τους οποίους σταμάτησαν να πηγαίνουν στο σχολείο ή για τους λόγους για τους οποίους δεν φοίτησαν ποτέ στο σχολείο. Οι ερωτηθέντες θα μπορούσαν να επιλέξουν έως και τρεις διαφορετικές απαντήσεις από μια λίστα δώδεκα. Οι πιθανές απαντήσεις περιλάμβαναν οικονομικούς λόγους, όπως η ανάγκη για εργασία και το κόστος της εκπαίδευσης, δεδομένου ότι τα νοικοκυριά έχουν σχετικές δαπάνες. Άλλες απαντήσεις αντικατοπτρίζουν περιστασιακούς λόγους, όπως η ασθένεια, η μεγάλη απόσταση από το σχολείο, ο γάμος και ο τοκετός ή η έλλειψη εγγράφων, καθώς και άλλοι λόγοι, όπως οι κακοί λόγοι στο σχολείο ή που κρίθηκε ότι είναι επαρκώς μορφωμένοι. Τέλος, υπάρχουν λόγοι που σχετίζονται με το σχολικό περιβάλλον, οι οποίοι μπορεί, για παράδειγμα, να είναι εχθρικοί. Η μετανάστευση και η ανάγκη παροχής βοήθειας στο νοικοκυριό ή στην οικογενειακή επιχείρηση δεν

συγκαταλέγονται στις καθορισμένες κατηγορίες απόκρισης και εμπίπτουν στο πεδίο «άλλο», η απάντηση που επιλέχθηκε συχνότερα στην Πορτογαλία, την Ιταλία, την Ισπανία και τη Γαλλία.

Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται οι τρεις λόγοι για τους οποίους οι ερωτηθέντες Ρομά επέλεξαν συχνότερα. Οι λόγοι αυτοί σχετίζονται με χαμηλές προσδοκίες, όπως η πεποίθηση του εναγομένου ότι ήταν επαρκώς μορφωμένος ή ότι εργαζόταν, έπρεπε να εργαστεί για εισόδημα ή είχε βρει εργασία.

Η δεύτερη ομάδα σχετίζεται στην πραγματικότητα με τη φτώχεια, διότι υπαινίσσεται ότι η εκπαίδευση είναι απλώς απρόσιτη για ένα σημαντικό μερίδιο των ερωτηθέντων. Δεδομένου ότι οι λόγοι που σχετίζονται με την απασχόληση για την εγκατάλειψη της εκπαίδευσης είναι απλώς μια άλλη διάσταση της φτώχειας, η φτώχεια αναδεικνύεται ως πρωταρχικός λόγος για τη διακοπή της εκπαίδευσης.

Δύο επιλογές — «θεωρούνται επαρκώς εκπαιδευμένοι» και «ανάγκη εργασίας για εισόδημα/βρέθηκαν θέσεις εργασίας» επιλέχθηκαν συχνότερα σε όλες τις χώρες, υποδεικνύοντας ότι οι ερωτηθέντες φαίνεται να θεωρούν το επίπεδο εκπαίδευσης που έχουν επιτύχει ως επαρκές για τις θέσεις εργασίας που μπορούν να αποκτήσουν.

Τα αποτελέσματα δεν μπορούν να μας εξηγήσουν τη φύση αυτών των θέσεων εργασίας, αλλά είναι λογικό να υποθέσουμε ότι θα ήταν χαμηλής ειδίκευσης. Αυτό θα μπορούσε να αντικατοπτρίζει την ανάγκη εξεύρεσης εργασίας για την αντιμετώπιση άμεσων αναγκών σε χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης, περιορίζοντας έτσι τις ευκαιρίες για βελτίωση της κατάστασής τους στην αγορά εργασίας μέσω της μεγαλύτερης διάρκειας της εκπαίδευσης.

Από τα αποτελέσματα προκύπτουν ορισμένα σαφή περιφερειακά πρότυπα. Η Ρουμανία κατέγραψε τις υψηλότερες βαθμολογίες για λόγους που σχετίζονται με τη φτώχεια (κόστος εκπαίδευσης), οι οποίες αναδείχθηκαν επίσης μεταξύ των τριών κορυφαίων κατηγοριών στη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία. Η επιλογή μεταξύ εκπαίδευσης και εισοδήματος αντικατοπτρίζεται επίσης στην επιλογή «ανάγκη εύρεσης εργασίας», με τη φτώχεια να αποτελεί και πάλι σημαντικό παράγοντα για την έξοδο των Ρομά από την εκπαίδευση. Η μείωση της εκπαίδευσης υπέρ της δημιουργίας εισοδήματος, ωστόσο, μακροπρόθεσμα, διότι μειώνει τις μελλοντικές ευκαιρίες δημιουργίας εισοδήματος και εγκλωβίζει αποτελεσματικά τους Ρομά σε έναν αυτοδιδαιωνιζόμενο κύκλο φτώχειας. Υπάρχει πραγματικός κίνδυνος οι άνθρωποι απλά να επεκτείνουν την εμπειρία τους στις προσδοκίες τους, αντιλαμβανόμενοι αυτόν τον φαύλο κύκλο ως τη μόνη ρεαλιστική προσέγγιση, η οποία μπορεί επίσης, τουλάχιστον εν μέρει, να εξηγήσει τις χαμηλές εκπαιδευτικές φιλοδοξίες τους.

Table 1: Roma respondents' three most frequently mentioned reasons for stopping school aged 16 and above, by EU Member State (% based on all answers)

Bulgaria (n=1,274)	%	Czech Republic (n=1,565)	%
Judged to be sufficiently educated	30	Judged to be sufficiently educated	25
Need to work for income/found job	24	Did poorly, failed at entrance exam	19
Cost of education too high	19	Need to work for income/found job	19
Hungary (n=1,540)	%	Romania (n=1,191)	%
Need to work for income/found job	30	Cost of education too high	36
Judged to be sufficiently educated	24	Need to work for income/found job	18
Cost of education too high	11	Judged to be sufficiently educated	17
Slovakia (n=1,662)	%	Greece (n=1,588)	%
Judged to be sufficiently educated	30	Need to work for income/found job	34
Need to work for income/found job	20	Cost of education too high	14
Cost of education too high	14	Judged to be sufficiently educated	13
Poland (n=833)	%	Spain (n=1,101)	%
Need to work for income/found job	22	Need to work for income/found job	40
Judged to be sufficiently educated	21	Judged to be sufficiently educated	21
Marriage, pregnancy or childbirth	15	Other reason	18
Portugal (n=1,214)	%	Italy (n=656)	%
Other reason	40	Other reason	29
Judged to be sufficiently educated	19	Need to work for income/found job	25
Need to work for income/found job	12	Judged to be sufficiently educated	13
France (n=795)	%		
Other reason	29		
Judged to be sufficiently educated	24		
Need to work for income/found job	15		

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γιατί σταμάτησες να πηγαίνεις στο σχολείο; Γιατί δεν πήγες ποτέ στο σχολείο;
Ομάδα αναφοράς: Όλοι οι ερωτηθέντες Ρομά ηλικίας 16 ετών και άνω. Ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να παράσχουν έως και τρεις απαντήσεις.

Πηγή: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: έρευνα για την κατάσταση των Ρομά σε 11 κράτη μέλη της ΕΕ — Επικεντρωμένα στοιχεία
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-roma-survey-dif-education-1_en.pdf

4. Το δικαίωμα στην ποιοτική εκπαίδευση

Η εκπαίδευση πρέπει να είναι της υψηλότερης δυνατής ποιότητας για να βοηθήσει κάθε παιδί να αξιοποιήσει τις δυνατότητές του και οι κυβερνήσεις πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα παιδιά Ρομά σε όλα τα σχολεία, συμπεριλαμβανομένης της προσχολικής ηλικίας, είναι σε θέση να λαμβάνουν την ίδια ποιότητα εκπαίδευσης με όλα τα άλλα παιδιά. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού ορίζει ότι το πρόγραμμα σπουδών, κατά την προσχολική ηλικία και στο σχολείο, πρέπει να έχει άμεση σχέση με το κοινωνικό, πολιτιστικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό πλαίσιο του παιδιού, καθώς και με τις παρούσες και μελλοντικές ανάγκες του, και να λαμβάνει πλήρως υπόψη τις εξελισσόμενες ικανότητες του παιδιού. Ως εκ τούτου, το πρόγραμμα σπουδών πρέπει να είναι περιεκτικό και προσαρμοσμένο στις ανάγκες των παιδιών σε διαφορετικές ή/και δύσκολες συνθήκες. Η ποιότητα της εκπαίδευσης μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της ανάπτυξης φιλικών προς τα παιδιά μαθησιακών περιβαλλόντων που έχουν μια ολιστική προσέγγιση στην ανάπτυξη των παιδιών. Όλα τα μαθησιακά περιβάλλοντα και το εκπαιδευτικό περιεχόμενο, οι διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό σημαίνει την αντιμετώπιση των πολλαπλών δικαιωμάτων των

παιδιών, χρησιμοποιώντας στρατηγικές που δημιουργούν δεσμούς μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας και της κοινότητας. **Τα φιλικά προς τα παιδιά μαθησιακά περιβάλλοντα** επιδιώκουν όχι μόνο να εξοπλίσουν τα παιδιά με βασικές μαθησιακές δεξιότητες, αλλά και να τους επιτρέψουν να πάρουν τον έλεγχο της ζωής τους και να προωθήσουν τη δικαιοσύνη, τη δημοκρατία, την ειρήνη και την ανεκτικότητα.

Φιλικά προς τα παιδιά σχολεία και νηπιαγωγεία

Η UNICEF έχει θεσπίσει συγκεκριμένα κριτήρια αναφοράς για τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα στο πλαίσιο των σχολείων φιλικών προς τα παιδιά (CFS). Το πλαίσιο CFS αντιλαμβάνεται το μαθησιακό περιβάλλον και όλες τις συνιστώσες του ως ένα αλληλοεξαρτώμενο σύνολο, αντί να επικεντρώνεται διακριτικά σε διαφορετικές πτυχές του μαθησιακού περιβάλλοντος. Αυτή η ολιστική προσέγγιση είναι θεμελιώδους σημασίας για τη δημιουργία περιβαλλόντων στα οποία τα παιδιά Ρομά μπορούν να μάθουν αποτελεσματικά. Στο ευρύτερο πλαίσιο, το πλαίσιο CFS είναι «ένα μέσο για τη μετατροπή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) σε σχολική διαχείριση και πρακτική στην τάξη, και τη διασφάλιση του δικαιώματος όλων των παιδιών να έχουν πρόσβαση σε ποιοτική βασική εκπαίδευση».

Προκειμένου τα νηπιαγωγεία, τα σχολεία και τα εκπαιδευτικά συστήματα να είναι φιλικά προς τα παιδιά, θα πρέπει:

- Να **περιλαμβάνει** όλα τα παιδιά, ιδίως τους Ρομά, τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τα παιδιά με μειονεκτούντα κοινωνικά στρώματα
- Να προσφέρουν **καλής ποιότητας** διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης με εξατομικευμένη διδασκαλία κατάλληλη για το αναπτυξιακό επίπεδο, τις ικανότητες και τις μαθησιακές ικανότητες και τα αποτελέσματα όλων των παιδιών, διασφαλίζοντας έτσι ότι κανένα παιδί δεν θα μείνει στο περιθώριο· το πρόγραμμα σπουδών και το εκπαιδευτικό περιεχόμενο πρέπει να **σχετίζονται** με τις ανάγκες της κοινωνίας, την κοινωνική συνοχή και την αγορά εργασίας της.
- Παροχή **ασφαλούς, υγιούς και προστατευτικού** σχολικού περιβάλλοντος στο οποίο τα παιδιά προστατεύονται από τη βία, την κακοποίηση και τις βλάβες και στο οποίο προωθούνται οι βασικές δεξιότητες και αξίες του σεβασμού, της ανεκτικότητας και της δημοκρατίας στη ζωή.
- Να λαμβάνει υπόψη **τη διάσταση του φύλου** και να προωθεί την ισότητα των φύλων τόσο στην εγγραφή όσο και στην επίτευξη· πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή στην κατάσταση των κοριτσιών σε ορισμένες χώρες, αλλά και στην αυξανόμενη μειονεκτική θέση των αγοριών στην ανώτερη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση σε ολόκληρη την περιοχή.
- Προώθηση της **συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών** — παιδιών, οικογενειών και κοινοτήτων — σε όλες τις πτυχές της σχολικής ζωής, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή γονέων και οικογενειών μέσω της ανάπτυξης ή της ενίσχυσης αποτελεσματικών ενώσεων γονέων-εκπαιδευτικών (PTA), και την προώθηση τοπικών εταιρικών σχέσεων στον τομέα της εκπαίδευσης μέσω της συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών — ΜΚΟ και οργανώσεις που βασίζονται στην κοινότητα.

Ειδικότερα, η προσχολική εκπαίδευση πρέπει να πληροί τα ακόλουθα κριτήρια:

Να είστε κοντά στις κοινότητες

- Σύνδεση με άλλες υπηρεσίες
- Να είστε ευέλικτοι και ανοιχτά διαχειριζόμενοι
- Να είστε σωματικά και συναισθηματικά ασφαλείς
- Να έχετε μια παιδιακεντρική παιδαγωγική
- Συμμετοχή των γονέων
- Να έχετε ένα πρόγραμμα σπουδών που να αντικατοπτρίζει την ποικιλομορφία
- Να είναι ένα δημοκρατικό περιβάλλον μάθησης
- Συμμετοχή των εκπαιδευτικών με κατανόηση της ανάπτυξης του παιδιού

Ένα ευρύ, σχετικό και χωρίς αποκλεισμούς πρόγραμμα σπουδών

Τα παιδιά Ρομά, μαζί με όλα τα άλλα παιδιά, έχουν το δικαίωμα να αποκτήσουν το βασικό ακαδημαϊκό πρόγραμμα σπουδών και τις βασικές γνωστικές δεξιότητες, μαζί με βασικές δεξιότητες ζωής που τους εξοπλίζουν για να αντιμετωπίσουν μελλοντικές προκλήσεις της ζωής, να λάβουν ισορροπημένες αποφάσεις, να αναπτύξουν έναν υγιεινό τρόπο ζωής, καλές κοινωνικές σχέσεις, κριτική σκέψη και την ικανότητα για μη βίαιη επίλυση συγκρούσεων. Το πρόγραμμα σπουδών πρέπει να αναπτύξει το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και να προωθήσει το σεβασμό των διαφορετικών πολιτισμών και αξιών και του φυσικού περιβάλλοντος.

Μάθηση και αξιολόγηση με βάση τα δικαιώματα

Κάθε παιδί θα πρέπει να εκτιμάται ως **ενεργός συνεισφέρων στη δική του μάθηση** και όχι ως παθητικός αποδέκτης. Αυτή η αναγνώριση της εγγενούς αξίας κάθε παιδιού είναι ιδιαίτερα σημαντική για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και αυτοεκτίμησης μεταξύ των παιδιών Ρομά, τα οποία συνήθως βιώνουν βαθιά προκατάληψη και έλλειψη σεβασμού. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών και των άλλων που συμμετέχουν στη δημιουργία ή την ενίσχυση των ευκαιριών μάθησης είναι να διευκολύνουν τη συμμετοχική μάθηση και όχι απλώς τη μετάδοση της γνώσης. Αυτό περιλαμβάνει τη χρήση διαδραστικών μεθοδολογιών διδασκαλίας αντί μιας προσέγγισης από πάνω προς τα κάτω. Μια **εκπαίδευση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα** απαιτεί τα μαθησιακά περιβάλλοντα να είναι ευαίσθητα στις ανάγκες των παιδιών Ρομά και να ευνοούν τη βέλτιστη ανάπτυξη των ικανοτήτων τους. Μια **μεθοδολογία με επίκεντρο** τα παιδιά θα επέτρεπε στα παιδιά, εν μέρει, να ακολουθούν τα δικά τους ενδιαφέροντα, την ανακάλυψη και τη μάθηση. Τα σχολεία θα πρέπει να υποστηρίζουν την εισαγωγή εξατομικευμένης διδασκαλίας, λαμβάνοντας υπόψη το συγκεκριμένο αναπτυξιακό επίπεδο, τα ενδιαφέροντα, τις δεξιότητες και τις γνώσεις κάθε παιδιού.

Η αξιολόγηση της μάθησης πρέπει επίσης να είναι ευαίσθητη στην κατάσταση των παιδιών Ρομά, συμπεριλαμβανομένης της γλώσσας και του πολιτισμού τους. Η δέσμευση να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά Ρομά είναι σε θέση να αξιοποιήσουν το εκπαιδευτικό τους δυναμικό συνεπάγεται την ανάγκη για ευαίσθητες και εποικοδομητικές μεθόδους αξιολόγησης και παρακολούθησης του έργου τους που λαμβάνουν υπόψη το πολιτιστικό τους πλαίσιο και δεν εισάγουν διακρίσεις εις βάρος εκείνων των οποίων η πρώτη γλώσσα δεν είναι το μέσο στο οποίο παρέχεται η εκπαίδευση. Επιπλέον, δεδομένων των κακών εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων για τα παιδιά Ρομά, υπάρχει ανάγκη για σαφή και μετρήσιμα αναμενόμενα αποτελέσματα και δείκτες για την παρακολούθηση των μαθησιακών επιτευγμάτων τους με την πάροδο του χρόνου και την παρακολούθηση της προόδου.

Βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας

Απαιτούνται επενδύσεις για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών ώστε να κατανοήσουν τον ρόλο και τις ευθύνες τους όσον αφορά την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης, την προώθηση της ισότιμης πρόσβασης και διατήρησης στα σχολεία. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει: Εκπαίδευση δασκάλων. Η κατάρτιση των διευθυντών εκπαιδευτικών για την ενίσχυση της ικανότητάς τους να δημιουργούν περιβάλλοντα μάθησης χωρίς αποκλεισμούς είναι θεμελιώδους σημασίας. Η ηγεσία που παρέχουν οι διευθυντές εκπαιδευτικών είναι απαραίτητη προκειμένου να αμφισβητηθεί η επικρατούσα αρνητική νοοτροπία των σχολείων έναντι των παιδιών Ρομά. Επιπλέον, τα μαθήματα κατάρτισης εκπαιδευτικών θα πρέπει να καθοδηγούν τους εκπαιδευτικούς σχετικά με το πώς να εργάζονται θετικά και με σεβασμό με τα παιδιά Ρομά και τους γονείς τους. Θα πρέπει να επανεξεταστεί τόσο η αρχική όσο και η ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση και να αναπτυχθεί ένα ευέλικτο πρόγραμμα που θα παρέχει σε όλους τους εκπαιδευτικούς και τους διοικητικούς υπαλλήλους τέτοια κατάρτιση. Τα μαθήματα αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνουν έμφαση στα ακόλουθα:

- Μεθοδολογία με επίκεντρο το παιδί
- Ευαισθητοποίηση στον πολιτισμό και την ταυτότητα των Ρομά
- Ευαισθητοποίηση σχετικά με το φύλο
- Διδασκαλία σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα χωρίς αποκλεισμούς
- Απαγόρευση των διακρίσεων ως ανθρώπινο δικαίωμα
- Κατανόηση και αναγνώριση τόσο των άμεσων όσο και των έμμεσων διακρίσεων

- Θετικές στρατηγικές για την προώθηση της ανοχής και την αντιμετώπιση συμπεριφορών που εισάγουν διακρίσεις
- Εργασία σε δίγλωσσο περιβάλλον διδασκαλίας

Ελάχιστα πρότυπα.

Οι κυβερνήσεις πρέπει να θεσπίσουν και να εφαρμόσουν ελάχιστα πρότυπα για όλους τους εκπαιδευτικούς και τους βοηθούς διδασκαλίας Ρομά. Τα πρότυπα αυτά πρέπει να εφαρμόζονται ισότιμα σε όλα τα σχολεία και τους δήμους. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις πρέπει να καθορίσουν τις **επιθυμητές αναλογίες εκπαιδευτικών μαθητών** και αυτές οι αναλογίες θα πρέπει να είναι και πάλι οι ίδιες σε όλα τα σχολεία και τις τοποθεσίες. Θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός συστήματος συνεχούς στήριξης των εκπαιδευτικών — π.χ. μέσω, για παράδειγμα, δεκαπενθήμερης ή μηνιαίας συνάντησης των εκπαιδευτικών στα σχολεία της τοπικής κοινότητας — ώστε να παρέχονται ευκαιρίες για ανταλλαγή ιδεών, προκλήσεων, στρατηγικών και λύσεων. Επιπλέον, θα πρέπει να αναπτυχθούν εργαλεία και πόροι για τους εκπαιδευτικούς σχετικά με τον τρόπο **προώθησης θετικών και χωρίς αποκλεισμούς μαθησιακών περιβαλλόντων**. Θα πρέπει επίσης να παρέχεται στήριξη στα **μέλη της κοινότητας των Ρομά για να γίνουν δάσκαλοι ή βοηθοί στην τάξη**.

Βοηθοί και διαμεσολαβητές Ρομά.

Πρέπει να αναληφθεί δέσμευση για την ανάπτυξη **ενός δικτύου βοηθών, διαμεσολαβητών ή συντονιστών Ρομά που εργάζονται στα γενικά σχολεία**, με σαφώς καθορισμένες αρμοδιότητες για τη στήριξη των μαθητών στην τάξη, την παροχή εξωσχολικής ακαδημαϊκής υποστήριξης και τη συνεργασία με τους γονείς και τις κοινότητες των Ρομά. Θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τον ρόλο και τη σημασία τους, ώστε το έργο τους να εκτιμηθεί από το σχολείο και να γίνει αποδεκτό από τους γονείς Ρομά. Η σωστή κατάρτιση και πληρωμή για τις υπηρεσίες τους είναι απαραίτητη.

Υποστήριξη των εκπαιδευτικών

Εάν αναμένεται από τους εκπαιδευτικούς να σέβονται τα δικαιώματα των παιδιών, είναι εξίσου σημαντικό να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματά τους. Πρέπει να **υποστηρίζονται, να αμείβονται επαρκώς και να γίνονται σεβαστά**. Η έλλειψη στήριξης, η χαμηλή κατάσταση, η ανεπαρκής αμοιβή και η ανεπαρκής κατάρτιση και εποπτεία μειώνουν τα κίνητρα των εκπαιδευτικών και την ποιότητα της εργασίας τους. Η βελτίωση της διαχείρισης, οι υψηλότερες αμοιβές, τα αποτελεσματικά συστήματα αξιολόγησης, τα φόρουμ μέσω των οποίων οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επηρεάσουν την πολιτική, η αναγνώριση των ανησυχιών τους και οι ευκαιρίες για αυτούς να προσδιορίσουν την κατάρτισή τους και άλλες ανάγκες θα συμβάλουν στη βελτίωση του ηθικού και των κινήτρων και, κατά συνέπεια, θα αυξήσουν τα πρότυπα διδασκαλίας. Επιπλέον, θα μπορούσαν να εξεταστούν επιδόματα για εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε μη δημοφιλή σχολεία. Τα ερευνητικά στοιχεία από την περιοχή δείχνουν ότι οι προσεγγίσεις αυτές έχουν βελτιώσει τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Απαιτούνται επίσης προσπάθειες για να ενθαρρυνθούν οι Ρομά να γίνουν δάσκαλοι.

Ένα ασφαλές και υγιές περιβάλλον με επίκεντρο τα παιδιά

Για να βελτιστοποιηθούν τα μαθησιακά περιβάλλοντα ώστε να μπορέσουν τα παιδιά να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους, τα σχολεία πρέπει να υιοθετήσουν μια ολιστική προσέγγιση όσον αφορά την εκπαίδευση, την υγεία και την ευημερία τους. Ειδικότερα, τα παιδιά Ρομά ενδέχεται να χρειαστούν πρόσθετη στοχευμένη βοήθεια, όπως πρόσθετη οικονομική βοήθεια, ενδοσχολικά γεύματα, επιπλέον εργασίες για το σπίτι και ακαδημαϊκή υποστήριξη. Αυτό θα απαιτήσει να δοθεί προσοχή στις ακόλουθες ανησυχίες:

Τη σωματική υγεία. Προκειμένου τα παιδιά να είναι σε θέση να μεγιστοποιήσουν τη μαθησιακή τους εμπειρία, πρέπει να είναι σε κατάλληλη φυσική κατάσταση για να μάθουν. Τα σχολεία πρέπει να υιοθετήσουν μια διατομεακή προσέγγιση προκειμένου να γεφυρωθούν τα κενά στον τομέα της υγείας και της διατροφής για τα παιδιά Ρομά. Αυτό θα μπορούσε να σημαίνει συνεργασία με το υπουργείο

Υγείας και άλλους αρμόδιους φορείς για την παροχή βασικών προσυμπτωματικών ελέγχων υγείας, εμβολιασμών και την παροχή δωρεάν γευμάτων στους φτωχότερους.

Πρέπει να καθοριστούν και να εφαρμοστούν εξίσου βασικά πρότυπα υγείας και ασφάλειας για τα σχολικά κτίρια. Τα σχολεία θα πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για να συμβάλλουν στην υγεία και την ευημερία των παιδιών, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές ανάγκες των παιδιών — για παράδειγμα, όσον αφορά την τοποθεσία των σχολείων, τα ταξίδια από και προς το σχολείο, παράγοντες που μπορεί να προκαλέσουν ασθένεια ή ατυχήματα στην τάξη ή τις παιδικές χαρές, καθώς και κατάλληλες εγκαταστάσεις για τα κορίτσια. Απαιτεί επίσης την προορατική παροχή εγκαταστάσεων, υπηρεσιών και πολιτικών για την προώθηση της υγείας και της ασφάλειας των παιδιών, καθώς και την ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας. Ένα υγιές περιβάλλον πρέπει επίσης να παρέχει ασφαλείς και ενθαρρυντικές ευκαιρίες για παιχνίδι και αναψυχή.

Σχεδιασμός και εξοπλισμός. Όλα τα σχολεία θα πρέπει να είναι εξοπλισμένα με κατάλληλο και κατάλληλο εκπαιδευτικό εξοπλισμό και υλικό, με προσοχή στις ειδικές ανάγκες, όπως τα πολύγλωσσα βιβλία κειμένων σε περιοχές που μιλούν Ρομανί. Ο σχεδιασμός των σχολείων και τα είδη των εγκαταστάσεων, των υλικών και του εξοπλισμού που θα συμπεριληφθούν θα πρέπει να αναπτυχθούν με τη συμβολή της τοπικής κοινότητας, των γονέων, των εκπαιδευτικών, των παιδιών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Για παράδειγμα, η κοινωνικοοικονομική θέση ορισμένων παιδιών Ρομά μπορεί να επηρεάσει τις πιθανότητές τους να έχουν κατάλληλες θέσεις για να κάνουν σχολική εργασία. Πολλοί ζουν σε στενές συνθήκες στέγασης ή μπορεί να είναι άστεγοι. Για αυτά τα παιδιά, είναι σημαντικό τα σχολεία να παρέχουν εγκαταστάσεις που θα τους επιτρέψουν να σπουδάσουν με ασφάλεια και ησυχία, μετά τις επίσημες σχολικές ώρες.

ΠΗΓΗ

UNICEF, 2011, Το δικαίωμα των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση: Χαρτί θέσης. Η Γενεύη: Το Περιφερειακό Γραφείο της UNICEF για την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και η Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών (CEECIS).

5. Μια προσέγγιση της εκπαίδευσης με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα

Αρχές στις οποίες στηρίζεται μια προσέγγιση της εκπαίδευσης με βάση τα δικαιώματα

Μια προσέγγιση βασισμένη στα δικαιώματα της εκπαίδευσης βασίζεται σε επτά βασικές αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων:

1. Καθολικότητα και αναπαλλοτρίωση: Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικά και αναφαίρετα, το δικαίωμα όλων των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο. Ένα άτομο δεν μπορεί να τα παρατήρει οικειοθελώς, ούτε οι άλλοι μπορούν να τα πάρουν μακριά.

2. Αδιαίρετο: Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αδιαίρετα. Είτε πρόκειται για πολιτικά, πολιτιστικά, οικονομικά, πολιτικά ή κοινωνικά, τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι όλα εγγενή στην αξιοπρέπεια κάθε ατόμου.

3. Αλληλεξάρτηση και αλληλεξάρτηση: Η πραγμάτωση ενός δικαιώματος συχνά εξαρτάται, εν όλω ή εν μέρει, από την πραγματοποίηση των άλλων.

4. Ισότητα και απαγόρευση των διακρίσεων: Όλα τα άτομα είναι ίσα με τα ανθρώπινα όντα και, λόγω της εγγενούς αξιοπρέπειας του κάθε ατόμου, δικαιούνται τα δικαιώματά τους χωρίς κανενός είδους διακρίσεις.

5. Συμμετοχή και ένταξη: Κάθε άτομο και όλοι οι λαοί έχουν δικαίωμα ενεργού, ελεύθερης και ουσιαστικής συμμετοχής, συμβολής και απόλαυσης της πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και πολιτικής ανάπτυξης.

6. Η Ενδυνάμωση: Η ενδυνάμωση είναι η διαδικασία με την οποία αυξάνονται οι δυνατότητες των ανθρώπων να απαιτούν και να χρησιμοποιούν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους. Ο στόχος είναι να δοθεί

στους ανθρώπους η δύναμη και οι δυνατότητες να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους, προκειμένου να αλλάξουν τη ζωή τους και να βελτιώσουν τις κοινότητές τους.

7. Λογοδοσία και σεβασμός του κράτους δικαίου: Η προσέγγιση που βασίζεται στα δικαιώματα αποσκοπεί στην αύξηση του επιπέδου λογοδοσίας κατά τη διαδικασία ανάπτυξης με τον προσδιορισμό των «δικαιούχων» και των αντίστοιχων «φορέων καθήκοντος» και στην ενίσχυση των ικανοτήτων των εν λόγω υπευθύνων για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους.

Υποχρεώσεις για τη διασφάλιση του δικαιώματος στην εκπαίδευση των παιδιών Ρομά

Όταν οι κυβερνήσεις επικύρωσαν τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, δεσμεύτηκαν να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσουν την υλοποίηση των δικαιωμάτων των παιδιών. Αυτό συνεπάγεται την ανάληψη δράσης για:

Να εκπληρώσουν το δικαίωμα στην εκπαίδευση διασφαλίζοντας ότι η εκπαίδευση είναι διαθέσιμη για όλα τα παιδιά και ότι λαμβάνονται θετικά μέτρα για να μπορέσουν τα παιδιά να επωφεληθούν από αυτήν, όπως η αντιμετώπιση της φτώχειας, η προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών στις ανάγκες όλων των παιδιών ή η συμμετοχή των γονέων ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα να παρέχουν αποτελεσματική στήριξη στην εκπαίδευση των παιδιών τους.

Να σέβονται το δικαίωμα στην εκπαίδευση αποφεύγοντας κάθε ενέργεια που θα μπορούσε να χρησιμεύσει για την πρόληψη της πρόσβασης των παιδιών στην εκπαίδευση, όπως η νομοθεσία που κατηγοριοποιεί ορισμένες ομάδες παιδιών με αναπηρία ως αμόρφωτες.

Προστασία του δικαιώματος στην εκπαίδευση με τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την άρση των εμποδίων στην εκπαίδευση που θέτουν τα άτομα ή οι κοινότητες, όπως τα πολιτιστικά εμπόδια στην εκπαίδευση ή η βία και η κακοποίηση στο σχολικό περιβάλλον.

Ένα εννοιολογικό πλαίσιο για την προώθηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση

Λαμβάνοντας υπόψη τις βασικές αρχές σε συνδυασμό με τις γενικές κυβερνητικές υποχρεώσεις, είναι δυνατόν να δημιουργηθεί ένα σαφές εννοιολογικό πλαίσιο που θα καθοδηγεί τις δράσεις που απαιτούνται για να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά Ρομά είναι σε θέση να εκπληρώσουν το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση. Αυτό απαιτεί εστίαση σε τρεις αλληλεξαρτώμενες και αλληλένδετες διαστάσεις: το δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση, το δικαίωμα σε ποιοτική εκπαίδευση και το δικαίωμα σεβασμού εντός του μαθησιακού περιβάλλοντος. Οι διαστάσεις αυτές αντικατοπτρίζουν τη σημασία μιας ολιστικής προσέγγισης του δικαιώματος στην εκπαίδευση, η οποία απαιτεί την αντιμετώπιση της υλοποίησης και των τριών.

Δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση με βάση την ισότητα των ευκαιριών. Τα παιδιά Ρομά κινδυνεύουν ιδιαίτερα να περιθωριοποιηθούν ή να υποστούν διακρίσεις κατά την άσκηση αυτού του δικαιώματος. Οι κυβερνήσεις πρέπει να επενδύσουν στα ακόλουθα καθολικά και στοχευμένα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα παιδιά Ρομά είναι εξίσου σε θέση να συνειδητοποιήσουν το δικαίωμα στην εκπαίδευση μαζί με άλλα παιδιά:

Παροχή δωρεάν, προσχολικής εκπαίδευσης για τουλάχιστον δύο έτη για κάθε παιδί Ρομά

Διαθέσιμη, προσβάσιμη και χωρίς αποκλεισμούς βασική εκπαίδευση για όλα τα παιδιά, υποστηριζόμενη από τους απαραίτητους πόρους, και μέτρα εντός των σχολείων για την αντιμετώπιση των διακρίσεων και του αποκλεισμού

Ισότητα ευκαιριών μέσω της άρσης των κοινωνικών και οικονομικών φραγμών στην εκπαίδευση που αντιμετωπίζουν τα παιδιά Ρομά

Δικαίωμα σε ποιοτική εκπαίδευση

Δεν αρκεί η παροχή πρόσβασης και ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση. Αυτή η εκπαίδευση πρέπει να είναι της υψηλότερης δυνατής ποιότητας για να βοηθήσει κάθε παιδί να αξιοποιήσει τις δυνατότητές του, και ότι η ποιότητα αυτή θα πρέπει να είναι συνεπής μεταξύ των περιφερειών, των διαφορετικών

πληθυσμών και των αστικών και αγροτικών χώρων. Αν και δεν υπάρχει ενιαίος ορισμός της «ποιοτικής εκπαίδευσης», είναι ευρέως κατανοητό να ενσωματωθεί η ευκαιρία τόσο για αποτελεσματική γνωστική μάθηση, μαζί με ευκαιρίες για δημιουργική και συναισθηματική ανάπτυξη. Για την επίτευξη των στόχων αυτών, η εκπαίδευση των παιδιών Ρομά πρέπει να περιλαμβάνει:

Ένα ευρύ, σχετικό και χωρίς αποκλεισμούς πρόγραμμα σπουδών που επιτρέπει στα παιδιά Ρομά να αποκτήσουν το βασικό ακαδημαϊκό πρόγραμμα σπουδών και τις βασικές γνωστικές δεξιότητες, μαζί με βασικές δεξιότητες ζωής, που σέβονται πλήρως τον πολιτισμό τους.

Μάθηση και αξιολόγηση με βάση τα δικαιώματα, στην οποία ο ρόλος των εκπαιδευτικών είναι να διευκολύνουν τη συμμετοχική μάθηση και όχι απλώς τη μετάδοση γνώσεων, και στις οποίες οι διαδικασίες αξιολόγησης είναι ευαίσθητες στην κατάσταση των παιδιών Ρομά, συμπεριλαμβανομένης της γλώσσας και του πολιτισμού τους.

Ένα φιλικό προς τα παιδιά, ασφαλές και υγιές περιβάλλον που θα επιτρέψει στα παιδιά να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους και το οποίο υιοθετεί μια ολιστική προσέγγιση στην εκπαίδευση, την υγεία και την ευημερία τους.

Δικαίωμα σεβασμού στο μαθησιακό περιβάλλον

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι «αναπόφευκτα» — δηλαδή είναι εγγενή σε κάθε άνθρωπο και πρέπει να γίνονται σεβαστά μέσα στα μαθησιακά περιβάλλοντα, όπως σε όλα τα άλλα πλαίσια. Προκειμένου να υλοποιηθεί το δικαίωμα των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση, πρέπει επίσης να γίνονται σεβαστά και άλλα βασικά δικαιώματα, όπως:

Σεβασμός της ταυτότητας: Αναγνώριση του δικαιώματος των παιδιών Ρομά στον πολιτισμό και τη γλώσσα τους

Σεβασμός των δικαιωμάτων συμμετοχής: Το δικαίωμα των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών Ρομά, να συμμετέχουν σε θέματα που αφορούν την εκπαίδευσή τους, σε επίπεδο ατομικών αποφάσεων που τα επηρεάζουν, στον τρόπο λειτουργίας του σχολείου τους και σε σχέση με την ευρύτερη εκπαιδευτική πολιτική και παράδοση

Σεβασμός της ακεραιότητας: Τα παιδιά Ρομά έχουν το δικαίωμα, τόσο εντός του σχολείου όσο και όταν ταξιδεύουν στο σχολείο, να προστατεύονται από κάθε μορφή βίας, καθώς και σε σχολική πειθαρχία που σέβεται την αξιοπρέπειά τους.

6. Δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση

Το δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση με βάση την ισότητα των ευκαιριών επιβάλλει στα κράτη την υποχρέωση να θεσπίσουν το νομοθετικό και πολιτικό πλαίσιο, μαζί με επαρκείς πόρους, ώστε να εξασφαλιστεί η πρόσβαση κάθε παιδιού Ρομά.

Η επίτευξη αυτού του στόχου θα απαιτήσει τα εξής:

Υπηρεσίες ανάπτυξης της πρώιμης παιδικής ηλικίας

Μολονότι η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού δεν απαιτεί από τις κυβερνήσεις να παρέχουν προσχολική εκπαίδευση, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού τις ενθαρρύνει σθεναρά να το πράξουν, αναγνωρίζοντας ότι η **μάθηση και η ανάπτυξη ξεκινούν από την αρχή της ζωής**. Η σύμβαση καλεί τις κυβερνήσεις να διασφαλίσουν ότι τα μικρά παιδιά έχουν πρόσβαση σε **προγράμματα υγείας, περίθαλψης και εκπαίδευσης** που αποσκοπούν στην προώθηση της ευημερίας τους και τονίζει ότι το δικαίωμα στη βέλτιστη ανάπτυξη συνεπάγεται το δικαίωμα στην εκπαίδευση **κατά την προσχολική ηλικία, με συστηματική και ποιοτική συμμετοχή της οικογένειας**. Η προσχολική ανάπτυξη και εκπαίδευση, από τη σύλληψη έως την ηλικία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, είναι σημαντική για τη συνολική επίτευξη της πλήρους ένταξης των Ρομά στην κοινωνία και για τη διασφάλιση της ισότιμης άσκησης των δικαιωμάτων τους. Ως περιθωριοποιημένοι και ευάλωτοι πληθυσμοί, διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να μην καλύψουν τις ανάγκες πριν και μετά τον τοκετό και

την πρώιμη παιδική ηλικία. **Οι επενδύσεις στην ανάπτυξη και την εκπαίδευση προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα, δεδομένου ότι αυτό είναι το στάδιο της ζωής όπου λαμβάνει χώρα η ταχύτερη ανάπτυξη και αποτελεί τη βάση για τη μελλοντική μάθηση.**

Η πρώιμη παιδική ανάπτυξη αναγνωρίζεται ευρέως ως το θεμελιώδες στάδιο για την ανάπτυξη αποτελεσματικών δεξιοτήτων ζωής, την κοινωνικοποίηση και την εκπαίδευση και την πρόσβαση και την ένταξη στο κανονικό εκπαιδευτικό σύστημα. Υπάρχει τώρα ένα σωρευτικό σύνολο αποδεικτικών στοιχείων που δείχνουν ότι οι **παρεμβάσεις στην πρώιμη παιδική ηλικία για την αντιμετώπιση των μειονεκτημάτων είναι πιο αποτελεσματικές από τις παρεμβάσεις που έρχονται αργότερα στη ζωή.** Τα πρώτα χρόνια της ζωής ενός παιδιού είναι η πιο κρίσιμη περίοδος της ανθρώπινης ανάπτυξης και το πρώιμο μειονέκτημα, αν αφεθεί ανέγγιχτο, φαίνεται ότι οδηγεί σε ακαδημαϊκές και κοινωνικές δυσκολίες στα επόμενα χρόνια. Πράγματι, η επένδυση σε μειονεκτούντα μικρά παιδιά είναι μια πρωτοβουλία δημόσιας πολιτικής που προωθεί ταυτόχρονα τη δικαιοσύνη και την κοινωνική δικαιοσύνη για τις εμπλεκόμενες οικογένειες, ενισχύοντας παράλληλα την παραγωγικότητα στην οικονομία και στην κοινωνία γενικότερα.

Η έκθεση *Starting Strong* του ΟΟΣΑ καθιστά σαφές ότι **οι επενδύσεις στις υπηρεσίες προσχολικής ηλικίας έχουν θετικό αντίκτυπο τόσο στις εκπαιδευτικές αποδόσεις όσο και στον κοινωνικό, οικονομικό και εργασιακό τομέα.** Οι ποιοτικές υπηρεσίες θα μετριάσουν τα κοινωνικά μειονεκτήματα και τις ανισότητες και, επιπλέον, θα ενισχύσουν τα κοινωνικά και οικονομικά αποτελέσματα με τη μείωση των κενών στα σχολικά επιτεύγματα, το σπάσιμο του κύκλου της φτώχειας, τη βελτίωση των μακροπρόθεσμων επιλογών για την υγεία και την απασχόληση, τη μείωση της εξάρτησης από τις κοινωνικές υπηρεσίες και την αποφυγή της εγκληματικότητας.

Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο θέσπισης:

Δέσμευση για δύο χρόνια δωρεάν προσχολικής εκπαίδευσης για τουλάχιστον το 80 % των παιδιών Ρομά. Η διαχωρισμένη τοποθεσία πολλών κοινοτήτων Ρομά αντιστρατεύεται τα περιβάλλοντα προσχολικής εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς, καθώς θα συνεπάγονταν την αποστολή πολύ μικρών παιδιών μεγάλων αποστάσεων σε άγνωστα περιβάλλοντα και θα περιόριζαν την ενεργό συμμετοχή των γονέων. Σε απομακρυσμένες περιοχές, όπου δεν υπάρχουν τοπικά νηπιαγωγεία, θα μπορούσαν να εξεταστούν προσωρινά μέτρα όπως:

- Δορυφορικά ή κινητά νηπιαγωγεία τρέχουν κοντά στις κοινότητες
- Μη τυπικά νηπιαγωγεία σε οικισμούς Ρομά
- Προσχολική εκπαίδευση με βάση την κοινότητα ή την οικογένεια για παιδιά κάτω των 4 ετών
- Δάσκαλοι προσχολικής ηλικίας που επισκέπτονται οικογένειες
- Παροχή προσχολικής ηλικίας συνοδευόμενη από μαθήματα αλφαριθμητισμού για τους γονείς
- Υποστηριζόμενα περιβάλλοντα κατ'οίκον μάθησης με την παροχή βιβλίων για οικογένειες, προγραμμάτων οικογενειακού γραμματισμού και τηλεοπτικών/ραδιοφωνικών προγραμμάτων που προσεγγίζουν τις κοινότητες

Ωστόσο, τα μέτρα αυτά δεν θα πρέπει να επιτρέπεται να εξελιχθούν σε μόνιμα παράλληλα εκπαιδευτικά συστήματα χαμηλότερης ποιότητας. Η προετοιμασία για το σχολείο προσχολικής εκπαίδευσης θα πρέπει να οργανώνεται σύμφωνα με τις κοινοτικές προτιμήσεις, να χρηματοδοτείται στο ίδιο επίπεδο με τις επιλογές μη εγκατάστασης, και όλα τα νηπιαγωγεία (κρατικά χρηματοδοτούμενα, εντός ή εκτός οικισμών) θα πρέπει να είναι ανοικτά σε Ρομά και μη Ρομά και να αναζητούν ποικίλους πληθυσμούς. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί η κατάρτιση του προσωπικού που εργάζεται με τα παιδιά, είτε Ρομά είτε μη Ρομά, προκειμένου να παρέχεται ποιοτική εκπαίδευση και να εξασφαλίζονται συνδέσεις και τακτικές επισκέψεις στα επίσημα νηπιαγωγεία στην περιοχή.

Υποστήριξη και εκπαίδευση των μητέρων. Η καλή ανατροφή των παιδιών και η ευημερία και η εκπαίδευση των μητέρων αποτελούν σημαντική διάσταση της αποτελεσματικής προσχολικής εκπαίδευσης. Απαιτούνται επενδύσεις σε προγράμματα που αποσκοπούν στην ενίσχυση της παιδείας των ίδιων των μητέρων και των ικανοτήτων τους για τη στήριξη της ετοιμότητας των παιδιών τους για το σχολείο.

Ολιστικές προσεγγίσεις υπηρεσιών. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα προσχολικής ηλικίας δεν μπορούν από μόνα τους να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα της φτώχειας και των θεσμικών διακρίσεων. Πρέπει να είναι περιεκτικές και να συνδέονται με άλλες υπηρεσίες. Για παράδειγμα, για τα μικρότερα παιδιά έως 4 ετών, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στον προσυμπτωματικό έλεγχο, την υγεία, τη διατροφή και την ανάπτυξη ικανοτήτων των γονέων· για τα παιδιά ηλικίας 4 έως 7 ετών, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στη μετάβασή τους στο δημοτικό σχολείο. Απαιτείται συνεργασία για να διασφαλιστεί ότι τα υπουργεία υγείας και εκπαίδευσης συνεργάζονται για την παροχή αποτελεσματικών και ολιστικών υπηρεσιών για τα μικρά παιδιά, συμπεριλαμβανομένων ευρύτερων υπηρεσιών σε επίπεδο κοινότητας.

Οικοδόμηση της ζήτησης. Οι κυβερνήσεις πρέπει να αναλάβουν προγράμματα ευαισθητοποίησης σχετικά με την αξία της προσχολικής εκπαίδευσης, τις δυνατότητές της να διευκολύνει την επιτυχή μετάβαση των παιδιών στο δημοτικό σχολείο, καθώς και τη σημασία του παιχνιδιού στην ανάπτυξη των παιδιών, προκειμένου να ενισχυθεί η ζήτηση από τις κοινότητες των Ρομά. Η δημιουργία ευκαιριών για τους γονείς Ρομά να επισκεφθούν εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις προσχολικής ηλικίας, να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στον σχεδιασμό τους και να συμμετάσχουν ως εργαζόμενοι υποστήριξης θα συμβάλει στην οικοδόμηση της κατανόησης και της εμπιστοσύνης στις υπηρεσίες προσχολικής ηλικίας. Οι γονείς πρέπει να βεβαιωθούν ότι ο πολιτισμός και το περιβάλλον στο πλαίσιο της προσχολικής εκπαίδευσης είναι δεκτικό στην κοινότητα των Ρομά και ότι τα παιδιά τους δεν θα βιώσουν διακρίσεις. Επιπλέον, είναι σημαντικό να δημιουργηθούν μηχανισμοί μέσω των οποίων οι γονείς θα μπορούν να εγείρουν ανησυχίες, να επικοινωνούν με τα μέλη του προσωπικού και να υποβάλλουν καταγγελίες όπου αισθάνονται ότι το παιδί τους έχει αντιμετωπιστεί ακατάλληλα.

Διασφάλιση της πρόσβασης και της διαθεσιμότητας της εκπαίδευσης

Τα κράτη έχουν υποχρέωση να θεσπίσουν το νομοθετικό και πολιτικό πλαίσιο, μαζί με επαρκείς πόρους, για την εκπλήρωση του δικαιώματος στην εκπαίδευση για κάθε παιδί Ρομά. Ως σημείο εκκίνησης, οι κυβερνήσεις πρέπει να δεσμευτούν για τον στόχο της επίτευξης καθολικής πρόσβασης στη βασική εκπαίδευση για κάθε παιδί, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών Ρομά. Ωστόσο, προκειμένου να ξεπεραστούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα παιδιά Ρομά, απαιτούνται τα ακόλουθα πρόσθετα μέτρα.

Τερματισμός του διαχωρισμού και προώθηση της ένταξης

Η ένταξη τόσο στο εκπαιδευτικό σύστημα όσο και στο σύνολο της κοινωνίας αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της βελτίωσης των συνθηκών και των ευκαιριών που παρέχονται στους Ρομά. Ως πρωταρχικός στόχος, οι αρχές θα πρέπει να αγωνίζονται για ισορροπημένες και ποικίλες αίθουσες διδασκαλίας και σχολεία. Πρέπει να δημιουργηθεί ένα **ολιστικό πλαίσιο πολιτικής** για τη διευκόλυνση του διαχωρισμού και την προώθηση της ένταξης και της πολυμορφίας. Η αποτελεσματική ένταξη πρέπει να **υπερβαίνει κατά πολύ την απλή αλλαγή της αναλογίας των παιδιών στα σχολεία**. Η μετάβαση προς την ένταξη δεν είναι απλώς μια τεχνική ή οργανωτική αλλαγή, αλλά περιλαμβάνει **μια πολιτιστική και φιλοσοφική αλλαγή προσέγγισης που βασίζεται στη δέσμευση για σεβασμό για κάθε παιδί και την αναγνώριση των υποχρεώσεων του εκπαιδευτικού συστήματος να προσαρμόζεται στην κάλυψη και την αντιμετώπιση των αναγκών του**.

Γενικά μέτρα για τον τερματισμό του διαχωρισμού.

Η εξάλειψη του διαχωρισμού αποτελεί **σημαντική διάσταση της μετάβασης προς την ένταξη**. Θέτει τέλος στον φυσικό διαχωρισμό των παιδιών και συμβάλλει στη διασφάλιση ότι κάθε παιδί έχει πρόσβαση στην ίδια μορφή σχολείων. Οι κυβερνήσεις πρέπει πρώτα να αναγνωρίσουν τον διαχωρισμό ως πρόβλημα και να καθιερώσουν μια μακροπρόθεσμη δέσμευση για μετάβαση προς την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς. Αυτό μπορεί να συνεπάγεται:

- Σχέδια δράσης για την προώθηση της ένταξης, βάσει εμπειριστατωμένων αναλύσεων των **παραγόντων που συμβάλλουν στον διαχωρισμό**, με κατάλληλα οικονομικά, νομικά και διοικητικά μέτρα για την εξάλειψη του διαχωρισμού.
- Οι κυβερνήσεις πρέπει να δεσμευτούν για την παροχή **της πρόσθετης χρηματοδότησης που απαιτείται** για την ποιοτική εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς για τα παιδιά Ρομά.
- Εξέταση της νομοθεσίας που δεσμεύεται για τη **σταδιακή εξάλειψη της διαχωρισμένης εκπαίδευσης** και τη θέσπιση ενός συστήματος χωρίς αποκλεισμούς. Απαιτείται επίσης νομοθεσία για την απαγόρευση του διαχωρισμού των παιδιών με βάση την εθνικότητα.
- Εθνικά συστήματα πληροφόρησης και παρακολούθησης για την **παρακολούθηση των τοποθετήσεων σε σχολεία** στο μέλλον, ώστε να διασφαλιστεί ότι διατηρούν πρακτικές χωρίς αποκλεισμούς. Θα πρέπει επίσης να πραγματοποιείται παρακολούθηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων για την προώθηση της ένταξης. Θα μπορούσε να εξεταστεί η ανάπτυξη ενός συνόλου δεικτών για την παρακολούθηση του διαχωρισμού, λαμβάνοντας υπόψη τις αναλογίες Ρομά και μη Ρομά σε μια περιοχή, στις αίθουσες διδασκαλίας, στα γενικά σχολεία και στα ειδικά σχολεία.
- Καθιέρωση **προσβάσιμων μηχανισμών υποβολής καταγγελιών για τις οικογένειες Ρομά**, ώστε να μπορούν να αμφισβητήσουν την ακατάλληλη τοποθέτηση των παιδιών τους σε διαχωρισμένη σχολική εκπαίδευση, ενέργειες που εισάγουν διακρίσεις και άλλα εμπόδια στην άσκηση των δικαιωμάτων τους.

Εξάλειψη του διαχωρισμού μεταξύ των σχολείων

Πρέπει να ληφθούν μέτρα από τους δήμους, τις τοπικές αρχές και τα σχολεία για την αντιμετώπιση του δομικού αποκλεισμού των παιδιών Ρομά που προκαλείται από τη διαβίωση σε διαχωρισμένους οικισμούς. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν:

- Απαίτηση όλοι οι δήμοι να εκπονούν **σχέδια εξάλειψης του διαχωρισμού** που πρέπει να εφαρμοστούν σε μια δεδομένη χρονική περίοδο και να **συνδέονται με οικονομικά κίνητρα**. Τα σχέδια αυτά πρέπει να βασίζονται σε άμεση διαβούλευση **τόσο με τους Ρομά όσο και με τις βασικές κοινότητες**.
- Διασφάλιση ότι, για όσο διάστημα τα παιδιά παραμένουν σε διαχωρισμένα σχολεία εντός των δικών τους κοινοτήτων, το επίπεδο των δαπανών, οι αναλογίες στελέχωσης και τα πρότυπα μεταξύ των εκπαιδευτικών είναι **άμεσα συγκρίσιμα με εκείνα στα σχολεία της κοινότητας εκτός των Ρομά**.
- Επενδύσεις σε **οικονομικά προσιτές και προσβάσιμες μεταφορές για τη μεταφορά** παιδιών από οικισμούς σε γενικά σχολεία που δεν έχουν σημαντικό πληθυσμό Ρομά.

Μία από τις προκλήσεις είναι η **απροθυμία των οικογενειών** των κυρίαρχων κοινοτήτων να δεχθούν μεγαλύτερο ποσοστό παιδιών Ρομά στα σχολεία. Υπάρχει ένα μοτίβο σε ορισμένους τομείς της «λευκής πτήσης», σύμφωνα με το οποίο οι γονείς απλώς απομακρύνουν τα παιδιά από τα σχολεία που δέχονται μεγαλύτερο αριθμό παιδιών Ρομά. Δεν υπάρχουν εύκολες λύσεις στο πρόβλημα, αλλά θα μπορούσε να εξεταστεί:

- Εξάρτηση της αναπτυξιακής βοήθειας από ένα σαφές σχέδιο ενσωμάτωσης/εξέτασης των δήμων ή των περιφερειών και από την εφαρμογή του
- Διασφάλιση ότι η αναπτυξιακή βοήθεια καλύπτει δραστηριότητες ένταξης, όπως **ο σχεδιασμός, η σχολική μεταφορά, η παρακολούθηση και η ανάπτυξη ικανοτήτων των δημοτικών/περιφερειακών αρχών** και όχι η καθαρή εκπαιδευτική εργασία στα σχολεία/προσχολική εκπαίδευση ή στα εκπαιδευτικά κέντρα Ρομά, τα οποία θα πρέπει να εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των εκπαιδευτικών αρχών μέσω των τακτικών προϋπολογισμών τους.
- Επιπλέον, οι τοπικές κοινότητες πρέπει να επενδύσουν σε:

Ευαισθητοποίηση και ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινοτήτων για την **καλύτερη κατανόηση του πολιτισμού των Ρομά** και των προκλήσεων που αντιμετωπίζει. Οι επενδύσεις μπορούν να γίνουν σε πολυσχιδείς προσεγγίσεις για τη συνεργασία με τις κοινότητες, την οικοδόμηση ανεκτικότητας στα

σχολεία και τη συνεργασία με τους γονείς. Ολόκληροι τόποι μπορούν να αποτελέσουν στόχους μέτρων που θα συμβάλουν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης, στην οικοδόμηση ανεκτικότητας και στην προώθηση της εξάλειψης του διαχωρισμού σε όλους τους τομείς.

Βελτίωση των **προγραμμάτων στέγασης, αποχέτευσης, απασχόλησης και κοινωνικής πρόνοιας** εντός των κοινοτήτων Ρομά, προκειμένου να περιοριστούν τα κοινωνικοοικονομικά και πολιτιστικά κενά που εδραιώνουν τις προκαταλήψεις και την ξενοφοβία μεταξύ κοινοτήτων Ρομά και μη Ρομά.

Εξάλειψη του διαχωρισμού μέσα στα σχολεία

Απαιτούνται προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά Ρομά δεν διαχωρίζονται σε ξεχωριστές τάξεις, **με βάση τις αξιολογήσεις των ακαδημαϊκών ικανοτήτων ή των** επιτευγμάτων, και στις οποίες διδάσκονται απλώς ένα διορθωτικό πρόγραμμα σπουδών. Θα πρέπει να εκπαιδεύονται στο πλαίσιο του βασικού φοιτητικού πληθυσμού, με **πρόσθετη υποστήριξη που παρέχεται στους εκπαιδευτικούς** όπου είναι απαραίτητο. Η διδασκαλία πρέπει να είναι «ολοκληρωμένη και διαφοροποιημένη, ώστε όλοι οι μαθητές να συμμετέχουν μαζί στην τάξη και ο δάσκαλος να φτάνει αποτελεσματικά και αποτελεσματικά σε όλους τους μαθητές σε ένα ετερογενές περιβάλλον, αποφεύγοντας έτσι το ζήτημα της τοποθέτησης των μαθητών σε ξεχωριστές, ειδικές ή άλλες αίθουσες διδασκαλίας».

Ως εκ τούτου, απαιτείται δράση για:

- Συμπερίληψη δέσμευσης για τη διδασκαλία στην τάξη χωρίς αποκλεισμούς στην εθνική πολιτική δράσης και σχέδιο για την ένταξη.
- Ανάπτυξη **δημοτικών πολιτικών για περιβάλλοντα διδασκαλίας χωρίς αποκλεισμούς**. Τα σχολεία, οι εκπαιδευτικοί, οι δημοτικοί υπάλληλοι, οι διευθυντές σχολείων, οι γονείς Ρομά και τα παιδιά, καθώς και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς θα πρέπει να συμμετέχουν στη διαδικασία αυτή.
- Παροχή **στήριξης στο πλαίσιο των γενικών τάξεων** σε παιδιά Ρομά που χρειάζονται πρόσθετη βοήθεια.
- Παρακολούθηση των σχολείων σε τακτική βάση, ώστε να διασφαλίζεται ότι **ο διαχωρισμός δεν πραγματοποιείται, είτε τυπικά είτε ανεπίσημα**. Η παρακολούθηση θα πρέπει να περιλαμβάνει τους γονείς Ρομά ώστε να διασφαλίζεται ότι τα συστήματα είναι διαφανή και λογοδοτούν σε αυτούς και τα παιδιά τους.

Η επίτευξη πλήρους εξάλειψης του διαχωρισμού θα απαιτήσει αναγκαστικά αρκετά χρόνια για την εφαρμογή της. Κατά συνέπεια, στα σχολεία με υψηλή συγκέντρωση μαθητών Ρομά, η ποιότητα της εκπαίδευσης θα πρέπει να βελτιωθεί ταυτόχρονα με την εφαρμογή στρατηγικών εξάλειψης του διαχωρισμού.

Τερματισμός της τοποθέτησης παιδιών Ρομά σε ειδικά σχολεία

Απαιτείται επείγουσα δράση για την αντιμετώπιση **των παραγόντων που συμβάλλουν στην πρακτική της τοποθέτησης των παιδιών Ρομά σε ειδικά σχολεία**. Η μεγάλη πλειονότητα των παιδιών Ρομά **θα πρέπει να περάσει από το γενικό σύστημα του σχολείου** από την αρχή της υποχρεωτικής εκπαίδευσής τους θα πρέπει να είναι ο στόχος των πολιτικών. Αυτό απαιτεί την εξέταση της διαδικασίας που οδηγεί σε διαχωρισμό σε ειδικά σχολεία και την εξάλειψη των εμποδίων στην πρόσβαση σε κανονικά σχολεία. Τα πρακτικά μέτρα για την επίτευξη αυτού του στόχου θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- ✓ **Κριτική εξέταση των υφιστάμενων συστημάτων ελέγχου εισόδου στο σχολείο** που χρησιμοποιούνται για να αξιολογηθεί κατά πόσον ένα παιδί είναι έτοιμο να εισέλθει σε κανονικό δημοτικό σχολείο. Προκειμένου οι δοκιμές να είναι δίκαιες και ακριβείς, τόσο οι επιτροπές δοκιμών όσο και τα κριτήρια πρέπει να μεταρρυθμιστούν προκειμένου να εξαλειφθούν οι προκαταλήψεις και να ληφθούν υπόψη οι διαφορές στη γλώσσα, την κοινωνικοποίηση και την εμπειρία. Η **βασική αξιολόγηση των παιδιών** κατά την είσοδο στην υποχρεωτική εκπαίδευση μπορεί να αποτελέσει αποτελεσματικό εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς για τον προγραμματισμό της διδασκαλίας τους. Ωστόσο, οποιαδήποτε τέτοια αξιολόγηση θα πρέπει να βασίζεται σε αξιόπιστα και έγκυρα μέσα που είναι δίκαια για τους σπουδαστές όλων των υποβάθρων, θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση όλων των σπουδαστών και όχι μόνο εκείνων που θεωρούνται ότι έχουν ειδικές ανάγκες, θα πρέπει να διεξάγεται με

αντικειμενικό τρόπο χωρίς κίνητρα για ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα και να πραγματοποιείται με διαφανή τρόπο, με τη συμμετοχή των γονέων με πλήρη ενημέρωση. Εάν δεν πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις, δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται καθεστώς δοκιμών.

- ✓ **Κατάργηση των οικονομικών κινήτρων για ειδικές σχολικές τοποθετήσεις.** Τα τρέχοντα οικονομικά οφέλη που αποκομίζουν τα παιδιά με αναπηρία μπορούν και χρησιμεύουν ως κίνητρο για τους γονείς να υποστηρίξουν την αξιολόγηση του παιδιού τους για ειδική σχολική τοποθέτηση. Είναι επιτακτική ανάγκη η δημόσια πολιτική να μην προωθεί κοινωνικοοικονομικά κίνητρα που ενθαρρύνουν τους γονείς να αποδεχθούν χαμηλότερης ποιότητας εκπαίδευση για τα παιδιά τους. Ωστόσο, τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση του προβλήματος θα πρέπει να ενισχύουν τις επιλογές αντί να το μειώνουν και να μην τιμωρούν τους γονείς. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να διεξάγουν αναλύσεις των κινήτρων και των λόγων που οι γονείς έχουν για να στείλουν τα παιδιά τους σε ειδικά σχολεία και να χρησιμοποιήσουν τα ευρήματα για να βοηθήσουν στην κατασκευή κατάλληλων λύσεων. Μια προσέγγιση θα μπορούσε να είναι η εισαγωγή των **ίδιων οφελών για την τοποθέτηση των μαθητών στα γενικά σχολεία με αυτά που θα λαμβάνουν για τη φοίτηση σε ειδικά σχολεία, όπως η παροχή δωρεάν μεταφοράς και δωρεάν σχολικών γευμάτων.**

Δυνατότητες επαναξιολόγησης. Όταν τα παιδιά έχουν τοποθετηθεί ακατάλληλα σε ειδικά σχολεία, θα πρέπει να υπάρχουν μηχανισμοί που θα επιτρέπουν την επαναξιολόγηση και την τοποθέτησή τους σε ένα γενικό σχολείο.

Συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Όπως συμβαίνει με όλες τις πρωτοβουλίες, οι προσπάθειες για τη μείωση του αριθμού των παιδιών Ρομά στα ειδικά σχολεία θα πρέπει να καταβάλλονται με τη συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων μερών και με επαρκή χρηματοδότηση, σαφείς πολιτικές και κατευθυντήριες γραμμές. Καθώς τα ειδικά σχολεία κλείνουν λόγω της χαμηλότερης εγγραφής, οι εκπαιδευτικοί σε αυτά τα σχολεία πρέπει να αποτελούν μέρος της διαδικασίας. Μπορούν να αναπτυχθούν πολιτικές που θα βοηθήσουν στην ένταξη των εκπαιδευτικών από ειδικά σχολεία στα γενικά σχολεία, ίσως με τη βοήθεια τους για την ένταξη νέων μαθητών που μεταφέρονται από ειδικά σχολεία. Ειδικά σχολεία μπορούν επίσης να μετατραπούν σε κέντρα πόρων για τα γενικά σχολεία, παρέχοντας εμπειρογνωμοσύνη και υποστήριξη. Οι δήμοι και η κεντρική κυβέρνηση πρέπει να συνεργαστούν με τους εκπαιδευτικούς για να εξασφαλίσουν ότι οι περισσότεροι από αυτούς θα έχουν πρόσβαση σε επικερδή απασχόληση στη συνέχεια.

Άρση των κοινωνικών και οικονομικών εμποδίων στην εκπαίδευση

Το να **καταστούν τα σχολεία προσβάσιμα, διαθέσιμα και χωρίς αποκλεισμούς** είναι ένα σημαντικό πρώτο βήμα για την εκπλήρωση του δικαιώματος κάθε παιδιού να έχει πρόσβαση στην εκπαίδευση, αλλά αυτό δεν διασφαλίζει την πλήρη υλοποίηση αυτού του δικαιώματος. Η ισότητα των ευκαιριών μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την **ανάληψη δράσης για την άρση των εμποδίων στα σχολεία και στις τοπικές κοινότητες.** Ακόμη και όταν υπάρχουν σχολεία, παράγοντες όπως η **φτώχεια, οι διακρίσεις, ο φόβος της βίας ή της κακοποίησης, η στάση απέναντι στην εκπαίδευση των κοριτσιών ή η έλλειψη κατανόησης της κουλτούρας των Ρομά** μπορούν να χρησιμεύσουν για να κρατήσουν τα παιδιά έξω από το σχολείο. Οι κυβερνήσεις έχουν υποχρέωση να αναπτύξουν νομοθεσία, πολιτικές και υπηρεσίες υποστήριξης για την άρση αυτών των εμποδίων στην οικογένεια και την κοινότητα που εμποδίζουν την πρόσβαση των παιδιών Ρομά στο σχολείο.

Ηπροετοιμασία και η διατήρηση στα σχολικά Προπαρασκευαστικά Προγράμματα για την έναρξη του σχολείου, τα μαθήματα κάλυψης για εκείνους τους μαθητές που εγκατέλειψαν το σχολείο και **εισέρχονται εκ νέου στο σχολικό σύστημα, καθώς και η πρόσθετη ακαδημαϊκή υποστήριξη,** ιδίως κατά τη μετάβαση από το ένα εκπαιδευτικό επίπεδο στο επόμενο, απαιτούνται για να συμβάλουν στην αύξηση των ποσοστών εγγραφής και διατήρησης, καθώς και στη μείωση των ποσοστών εγκατάλειψης

του σχολείου. Οι πρωτοβουλίες αυτές θα πρέπει να σχεδιάζονται **σε συνεργασία με την κοινότητα των Ρομά και να αποσκοπούν στην προώθηση της εμπιστοσύνης και της αυτοεκτίμησης, στην οικοδόμηση ακαδημαϊκών δεξιοτήτων και στην εξοικείωση των παιδιών Ρομά με το σχολικό περιβάλλον, τις προσδοκίες και τους κώδικες συμπεριφοράς.** Βραχυπρόθεσμες εστιασμένες παρεμβάσεις μπορούν επίσης να παρέχονται σε παιδιά που αγωνίζονται με τη γλώσσα και την ανάγνωση. Απαιτούνται μέτρα πολιτικής καταφατικής δράσης για να εξασφαλιστεί η έγκαιρη εγγραφή παιδιών σε φτωχές κοινότητες υψηλής προτεραιότητας, συμπεριλαμβανομένης της ελεύθερης πρόσβασης των παιδιών Ρομά σε προσχολική ηλικία και της κατάργησης της ιεράρχησης της εγγραφής στα παιδιά των οποίων οι γονείς απασχολούνται και οι δύο. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την **παροχή πληροφοριών στους γονείς μέσω δραστηριοτήτων της κοινωνίας των πολιτών των Ρομά**, προκειμένου να ενθαρρυνθεί και να υποστηριχθεί η πρόωρη εγγραφή τους στην προσχολική ηλικία.

Αντιμετώπιση της φτώχειας

Οι κυβερνήσεις πρέπει να λάβουν μέτρα για την αντιμετώπιση της φτώχειας που αποτελεί την κύρια αιτία χαμηλών εγγραφών και υψηλών ποσοστών εγκατάλειψης των παιδιών Ρομά. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις ιδιαίτερες ανάγκες και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι διάφορες κοινότητες Ρομά σε ολόκληρη την περιοχή. Μία από τις προκλήσεις είναι η **εξάρτηση των οικογενειών από την εργασία των παιδιών τους.** Βραχυπρόθεσμα, αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με τη δημιουργία ευέλικτων σχολικών ετών για οικογένειες που μεταναστεύουν για **εποχιακή εργασία ή με διαφορετικό σχολικό ωράριο για τα εργαζόμενα παιδιά.** Σε τελική ανάλυση, ο στόχος πρέπει να είναι η **εξάλειψη των παιδιών από την παιδική εργασία,** μαζί με μια ελάχιστη ηλικία εγκατάλειψης του σχολείου που να συνάδει με την ηλικία κατά την οποία τα παιδιά μπορούν να αρχίσουν να εργάζονται. Επιπλέον, προκειμένου να ξεπεραστεί η διάσταση του φύλου όσον αφορά τον αποκλεισμό από το σχολείο και τη μακροχρόνια φτώχεια των γυναικών, **θα πρέπει να θεσπιστεί ελάχιστο όριο ηλικίας 18 ετών για τον γάμο.** Θα χρειαστούν ενεργά μέτρα για την προώθηση **της αύξησης της ηλικίας τόσο για την εργασία όσο και για τον γάμο,** συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής της κοινότητας, της ευαισθητοποίησης και της κοινωνικής στήριξης, ώστε να ενθαρρυνθούν οι κοινότητες Ρομά να κατανοήσουν τα πιθανά οφέλη για τα παιδιά τους και για την ευρύτερη κοινότητα των μέτρων αυτών.

Οικοδόμηση γεφυρών με την κοινότητα των Ρομά

Η **ενεργός συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους αποτελεί βασικό παράγοντα** για τη διασφάλιση τόσο της συνεχούς συμμετοχής του παιδιού στην εκπαίδευσή του, όσο και των επιτυχημένων εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων. Δεδομένων των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν πολλοί γονείς Ρομά όσον αφορά τη συμμετοχή τους στο επίσημο σχολικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένης της κατανοητής επιφυλακτικότητας τους έναντι των προκαταλήψεων και της εχθρότητας, απαιτούνται πρόσθετες επενδύσεις για να **μπορέσουν οι γονείς αυτοί να διαδραματίσουν ρόλο στη στήριξη της εκπαίδευσης των παιδιών τους.** Οι σχολικές και τοπικές αρχές πρέπει να καταβάλουν θετικές προσπάθειες για την ενεργό αναζήτηση γονέων Ρομά και τη συμμετοχή τους ως **εταίρων στην εκπαίδευση του παιδιού τους.** Οι μηχανισμοί για την υποστήριξη των γονέων και την ενθάρρυνση της αυξημένης συμμετοχής τους περιλαμβάνουν:

- Πρόσκληση **των γονέων Ρομά να επισκεφθούν σχολεία, δημιουργία εταιρικών σχέσεων μεταξύ τους και τοπικών σχολείων, ενθαρρύνοντάς τους να ενταχθούν σε σχολικά συμβούλια και αναπτύσσοντας προγράμματα που αντιμετωπίζουν ρητά τις ανησυχίες τους**
- Παροχή **μαθημάτων εκπαίδευσης ενηλίκων, παιδείας ενηλίκων και τοπικών ή κινητών βιβλιοθηκών** για την αντιμετώπιση των εμποδίων που προκαλούνται από τα χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης, ιδίως μεταξύ των **μητέρων Ρομά,** τα οποία μπορούν να εμποδίσουν τη συμμετοχή στην εκπαίδευση των παιδιών τους
- Αύξηση των **γονικών δεξιοτήτων** και ενθάρρυνση της συμμετοχής τους στην ανάπτυξη και τη μάθηση των παιδιών τους στο σπίτι και στα νηπιαγωγεία ή σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας μέσω της

γονικής συμβουλευτικής που προσφέρεται από την προσχολική επαγγελματική ομάδα, όπως η παροχή συμβουλών από γονείς σε γονείς, οι λέσχες μητέρας-παιδιού ή η προβολή της κοινωνίας των πολιτών μέσω επισκέψεων στο σπίτι

- Σταδιακή και με σεβασμό ένταξη των γονέων στην προετοιμασία των παιδιών για το σχολείο, λαμβάνοντας υπόψη τις πεποιθήσεις και τις ανάγκες των τοπικών οικογενειών, τις κοινωνικές τους αξίες και εμπειρίες
- Αύξηση του αριθμού και βελτίωση του σχεδιασμού των συνεδριάσεων γονέων και άνοιγμα σχολείων πριν από την εγγραφή και κατά τους πρώτους μήνες της φοίτησης
- Στήριξη της πρόωρης προσχολικής εκπαίδευσης μέσω της κοινής δράσης των ιδρυμάτων προσχολικής ηλικίας και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών των Ρομά
- Συμμετοχή παιδαγωγικών βοηθών και/ή διαμεσολαβητών Ρομά

Ανάλυση των τοπικών φραγμών

Οι τοπικές αρχές, σε συνεργασία με τους εταίρους της κοινότητας, έχουν την ευθύνη να προωθήσουν την ευαισθητοποίηση σχετικά με την αξία της εκπαίδευσης μεταξύ των κοινοτήτων των Ρομά και να ζητήσουν την υποστήριξή τους για τα τοπικά σχολεία και τα δικαιώματα όλων των παιδιών στην εκπαίδευση. Οι τοπικές αρχές, σε συνεργασία με την κοινότητα των Ρομά, πρέπει να προβούν σε **ανάλυση του πού βρίσκονται τα εμπόδια στην εκπαίδευση**. Στη συνέχεια, μπορούν να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων εμποδίων που προκύπτουν. Οι δράσεις μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Ευαισθητοποίηση σχετικά με το δικαίωμα στην εκπαίδευση
- Προώθηση της αξίας της εκπαίδευσης για τις μελλοντικές ευκαιρίες κοριτσιών και αγοριών
- Τονίζοντας τη σημασία του παιχνιδιού ως μέρος της μάθησης και της ανάπτυξης των παιδιών
- Παροχή πληροφοριών σχετικά με τυχόν διαθέσιμα επιδόματα, μεταφορές μετρητών ή τρόφιμα για εκπαιδευτικά προγράμματα
- Αντιμετώπιση των ανησυχιών των γονέων, όπως η βία κατά τα ταξίδια στο σχολείο, και προσαρμογή των σχολικών χρονοδιαγραμμάτων για την κάλυψη των υποχρεώσεων εγχώριας εργασίας
- Αναδεικνύοντας τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι γονείς στην υποστήριξη και την ενίσχυση της μάθησης των παιδιών τους
- Η σημασία της ενεργού συμμετοχής στη ζωή του σχολείου και οι τρόποι με τους οποίους οι γονείς και οι κοινότητες μπορούν να συμβάλουν
- Ακούγοντας τα παιδιά και εμπλέκοντάς τα ως ενεργούς συμμετέχοντες στη δική τους μάθηση
- Προώθηση του σεβασμού των παιδιών ως μαθητών και τερματισμός όλων των μορφών βίας στα σχολεία

7. Ο ρόλος των μη κρατικών φορέων

Τα κράτη δεν μπορούν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά την εκπαίδευση των παιδιών Ρομά **χωρίς την ενεργό υποστήριξη και συμμετοχή πολλών άλλων παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των γονέων, των μελών της διευρυμένης οικογένειας, των ενώσεων, των εκπαιδευτικών, των θρησκευτικών κοινοτήτων, των ΜΚΟ ή των τοπικών πολιτικών**. Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι απλώς νομικά δικαιώματα που μπορούν να επιτευχθούν μέσω της θέσπισης νομοθεσίας και πολιτικής. Πρόκειται για πρότυπα και αρχές που **επηρεάζουν άμεσα τις καθημερινές σχέσεις μεταξύ των ατόμων στις κοινότητές τους**. Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος στο οποίο τα παιδιά Ρομά θα μπορούν να μαθαίνουν χωρίς διακρίσεις και με βάση την ισότητα των ευκαιριών απαιτεί η έννοια της εκπαίδευσης να κατανοείται και να ανήκει στους γονείς, τις οικογένειες και όλα τα μέλη της κοινότητας. Οι δράσεις, οι στάσεις και οι συμπεριφορές **όλων των μελών των κοινοτήτων επηρεάζουν την πραγμάτωση του δικαιώματος του παιδιού στην εκπαίδευση**.

Η φύση των υποχρεώσεων των γονέων και των μελών των κοινοτήτων διαφέρει από τις υποχρεώσεις του κράτους και είναι απαραίτητο να χαράσσονται σαφείς και κατάλληλες γραμμές λογοδοσίας. Για παράδειγμα, οι γονείς δεν μπορούν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις **τους για να εξασφαλίσουν ότι το παιδί τους είναι προετοιμασμένο και παρακολουθεί τακτικά το σχολείο**, εκτός εάν η κυβέρνηση έχει παράσχει τα σχολεία και το οικονομικό περιβάλλον για να υποστηρίξει τη φοίτηση αυτή. Πρέπει επίσης να αναγνωριστεί το γεγονός ότι **κάθε ενήλικας έχει δικαιώματα και ευθύνες**. Οι εκπαιδευτικοί έχουν δικαίωμα σεβασμού, αμοιβής και κατάλληλης κατάρτισης και υποστήριξης και δεν μπορούν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους έναντι των παιδιών, εκτός εάν τα δικαιώματα αυτά εκπληρωθούν. Υπάρχει, λοιπόν, **στενή σχέση μεταξύ δικαιωμάτων και ευθυνών**. Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από την άσκηση των ευθυνών, αλλά η υλοποίησή τους εξαρτάται αναγκαστικά από το να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι ευθύνες αυτές.

Είναι επίσης αναγκαίο να αναγνωριστεί **ότι ορισμένοι από τους παράγοντες που εμπλέκονται στη ζωή των παιδιών Ρομά μπορούν και πράγματι χρησιμεύουν για τη δημιουργία εμποδίων στο δικαίωμα στην εκπαίδευση**. Απαραίτητη διάσταση μιας προσέγγισης βασισμένης στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η συνεργασία **με την κοινότητα των Ρομά** για την υπέρβαση αυτών των εμποδίων. Οι ευκαιρίες των παιδιών Ρομά να φοιτήσουν στο σχολείο θα επηρεαστούν από την αναγνώριση από τους γονείς του δικαιώματός τους στην εκπαίδευση, τον βαθμό στον οποίο το σχολείο χαιρετίζει τη φοίτησή τους και την ελευθερία από την ανάγκη για εργασία. Η προσήλωση των παιδιών στην εκπαίδευση θα επηρεαστεί από την άποψη με την οποία πραγματοποιείται εντός της κοινότητάς τους, από τη συνάφεια και την ποιότητα της εκπαίδευσης που λαμβάνουν και από τον σεβασμό με τον οποίο αντιμετωπίζονται εντός του σχολείου. Τα επιτεύγματα των παιδιών στην εκπαίδευση θα επηρεαστούν **από τον βαθμό υποστήριξης που λαμβάνουν στο σπίτι, την ποιότητα των εκπαιδευτικών, τις μεθόδους διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται, τον βαθμό στον οποίο συμμετέχουν ως φορείς στην εκπαιδευτική διαδικασία, τη διαθεσιμότητα των απαραίτητων διδακτικών βοηθημάτων και πόρων, και την προθυμία να προσφέρουν την απαραίτητη ευελιξία για να διευκολύνουν την τακτική φοίτησή τους**. Όλοι αυτοί οι παράγοντες μπορούν να υποστηριχθούν μέσω κυβερνητικής δράσης. Αλλά για την εφαρμογή τους, βασίζονται στην κινητοποίηση όλων των μελών της κοινότητας.

Γονείς και άλλοι φροντιστές

Οι γονείς είναι **βασικοί παράγοντες** στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Είναι σημαντικό να ασχολούνται σε κάθε επίπεδο με την οικοδόμηση εκπαιδευτικών ευκαιριών για τα παιδιά τους.

Παροχή εκπαίδευσης στους γονείς

Πολλοί γονείς Ρομά, **ιδίως μητέρες, δεν έχουν πάει σχολείο, στερούνται παιδείας και, ως εκ τούτου, περιορίζονται στην ικανότητά τους να υποστηρίξουν την εκπαίδευση των παιδιών τους**. Οι τοπικές αρχές, από κοινού με τις εθνικές κυβερνήσεις, μπορούν να βοηθήσουν τους γονείς να βελτιώσουν τα επίπεδα αλφαριθμητισμού τους μέσω **προγραμμάτων που βασίζονται στην κοινότητα και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να αποτρέψουν τη μετάδοση κακών εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων μεταξύ των γενεών**. Αν οι γονείς αποκτήσουν δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής, μπορούν όχι μόνο να κατανοήσουν καλύτερα τι κάνουν τα παιδιά τους στο σχολείο, αλλά μπορούν να τα βοηθήσουν στη σχολική τους εργασία και να επικοινωνούν καλύτερα με τα παιδιά τους. Απαιτούνται επίσης εκπαιδευτικά προγράμματα γονικής μέριμνας για την αναγνώριση της διαφορετικής υποστήριξης και πληροφόρησης που απαιτείται από τους γονείς σε διάφορα στάδια της ζωής των παιδιών τους. Τα προγράμματα αυτά πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν την προώθηση **πρακτικών ισότητας των φύλων**. Συχνά θεωρείται ότι η υποστήριξη των γονέων απαιτείται μόνο για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Στην πράξη, οι απαιτήσεις της γονικής αλλαγής και οι γονείς μπορούν να επωφεληθούν από συμβουλές και πληροφορίες σχετικά με τις εξελισσόμενες ικανότητες των παιδιών καθ' όλη τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας. Με την εκπαίδευση, οι γονείς θα αποκτήσουν μεγαλύτερη ικανότητα υποστήριξης της εκπαίδευσης των παιδιών τους από τη γέννησή τους, μεγαλύτερη κατανόηση των αναγκών των παιδιών τους και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στη συνεργασία με τα σχολεία για τη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Διαβούλευση και συνεργασία με τους γονείς

Τα προγράμματα για τη βελτίωση της πρόσβασης, της ποιότητας και του σεβασμού των δικαιωμάτων στο πλαίσιο της εκπαίδευσης θα πρέπει να περιλαμβάνουν και να διαβουλεύονται με τους γονείς των παιδιών Ρομά σε κάθε στάδιο. Αυτό όχι μόνο θα συμβάλει στη διασφάλιση της αποτελεσματικότερης κατανόησης και αμφισβήτησης των εμποδίων στην εκπαίδευση, αλλά θα **ενθαρρύνει επίσης την ενεργό συμμετοχή και συμμετοχή των Ρομά στην εκπαίδευση των παιδιών τους**. Υπάρχει ανάγκη συνεργασίας με τους γονείς σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των εξής:

- Ανάπτυξη πολιτικής σε εθνικό, τοπικό και σχολικό επίπεδο
- Τοπικές αναλύσεις των εμποδίων στην εκπαίδευση των παιδιών Ρομά
- Συλλογή δεδομένων
- Τοποθέτηση μεμονωμένων παιδιών στο σχολείο
- Εκθέσεις προόδου μεμονωμένων παιδιών
- Ανάπτυξη και σχεδιασμός προσβάσιμων μηχανισμών υποβολής καταγγελιών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκύπτουν
- Συμμετοχή σε ενώσεις γονέων-καθηγητών ή διοικητικά όργανα σχολείων

Παροχή πληροφοριών

Οι γονείς πρέπει να **ενημερώνονται σχετικά με τη νομοθεσία, τις πολιτικές και τις υπηρεσίες που έχουν στη διάθεσή τους** και τα παιδιά τους. Μόνο με προσβάσιμες, ακριβείς και ολοκληρωμένες πληροφορίες, που παρέχονται **στη γλώσσα των Ρομά**, όπου είναι απαραίτητο, οι γονείς μπορούν να διασφαλίσουν ότι λαμβάνουν τις υπηρεσίες που δικαιούνται οι ίδιοι και τα παιδιά τους. Πρέπει να γνωρίζουν ποιον **να προσεγγίσουν όταν αντιμετωπίζουν δυσκολίες, ποιος είναι υπεύθυνος για ποιες υπηρεσίες και πώς να τις προσεγγίσει**. Χρειάζονται επίσης πληροφορίες σχετικά με **το σχολείο στο οποίο φοιτά το παιδί τους, το σχολικό πρόγραμμα σπουδών, τις προσδοκίες των γονέων και τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν στο σχολείο**. Τέλος, **χρειάζονται πληροφορίες σχετικά με το πού να μεταβούν και τον τρόπο υποβολής καταγγελίας σε περίπτωση που το παιδί τους υφίσταται διακριτική μεταχείριση ή μεταχείριση ακατάλληλη στο σχολείο**.

Γονείς ως σύντροφοι και συνήγοροι

Οι γονείς πρέπει να αναγνωριστούν και να υποστηριχθούν **ως υποστηρικτές του δικαιώματος των παιδιών τους στην εκπαίδευση**. Μπορούν να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στη λογοδοσία των σχολείων και των εκπαιδευτικών αρχών κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους έναντι των παιδιών, πιέζοντας για αυστηρότερη νομοθεσία όπου χρειάζεται, παρακολουθώντας την πρόοδο, εντοπίζοντας αδυναμίες στην εφαρμογή των εκπαιδευτικών πολιτικών, διασφαλίζοντας τη συμμόρφωση με το δικαίωμα στην εκπαίδευση και αμφισβητώντας τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων. Ορισμένοι γονείς μπορεί να χρειαστούν υποστήριξη για να μπορέσουν να οργανωθούν μεταξύ τους για να υποστηρίξουν ενισχυμένα εκπαιδευτικά δικαιώματα για τα παιδιά τους. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να παρασχεθεί στήριξη για τον τρόπο με τον οποίο: σχηματίστε και διευθύνετε έναν οργανισμό, γράψτε προτάσεις χρηματοδότησης, ασχολείστε με τα μέσα ενημέρωσης, συνηγορείτε για έναν σκοπό, λάβετε βοήθεια από εθνικούς ή περιφερειακούς οργανισμούς.

Γονικές ευθύνες

Εάν οι κυβερνήσεις παρέχουν κατάλληλη στήριξη και παροχή για την εκπαίδευση των παιδιών Ρομά, οι γονείς τους μπορούν **να συμβάλουν στην εκπλήρωση του δικαιώματος των παιδιών τους στην εκπαίδευση** μέσω:

- Παροχή περιβάλλοντος κατά τα πρώτα χρόνια που εξασφαλίζει την **ετοιμότητα του παιδιού να ξεκινήσει το σχολείο**
- Στήριξη και αναγνώριση του **δικαιώματος στην εκπαίδευση και της αξίας του για όλα τα παιδιά τους**

- Διασφάλιση ότι **τα παιδιά δεν επιβαρύνονται υπερβολικά με οικιακές και άλλες εργασίες** εις βάρος της φοίτησης στο σχολείο
- Διασφάλιση ότι τα παιδιά είναι προετοιμασμένα για το σχολείο και είναι σε θέση να φτάσουν έτοιμα και εγκαίρως όταν το σχολείο είναι σε λειτουργία
- Συμμετοχή στο σχολείο και υποστήριξη του έργου του μέσω της συμμετοχής σε συγκέντρωση κεφαλαίων, συναντήσεων με εκπαιδευτικούς, επιτροπές, διαβουλεύσεις και διοικητικά όργανα
- Να δείχνουν ενθάρρυνση και υποστήριξη για την εργασία του παιδιού τους και να βοηθούν στην εργασία τους, όπου είναι δυνατόν
- Διασφάλιση στο μέγιστο δυνατό βαθμό ότι τα παιδιά τους είναι **υγιή και καλοθρέφονται και, ως εκ τούτου**, είναι ικανά να μάθουν
- Διασφάλιση ότι **οι τοπικές παραδόσεις και έθιμα**, όπως ο πρόωρος γάμος, δεν εμποδίζουν το παιδί τους να πάει σχολείο.

Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών

Υπάρχει αυξανόμενος αριθμός διεθνών, περιφερειακών και εθνικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην προώθηση των δικαιωμάτων στην εκπαίδευση των παιδιών Ρομά. Ελλείψει κρατικής πρόβλεψης, οι ομάδες αυτές έχουν συχνά διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως πάροχος υπηρεσιών στον τομέα της εκπαίδευσης των Ρομά. Είναι σαφές ότι οι ΜΚΟ δεν μπορούν να υποκαταστήσουν την κατάλληλα χρηματοδοτούμενη κρατική παροχή εκπαίδευσης σε όλα τα παιδιά Ρομά, ούτε θα πρέπει να θεωρηθούν ως λύση διακοπής των προβλημάτων στο πλαίσιο της δημοτικής εκπαίδευσης. Ωστόσο, μπορούν και **διαδραματίζουν επίσης καίριο ρόλο στην ενίσχυση της παροχής εκπαίδευσης και μπορούν να διαδραματίσουν ζωτικό ρόλο στην ενδυνάμωση των κοινοτήτων Ρομά** ώστε να υπερασπιστούν το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Ως εκ τούτου, η δημιουργία εταιρικών σχέσεων με αυτούς τους οργανισμούς έχει μεγάλη σημασία.

Συνεργασία στην παροχή εκπαίδευσης

Οι ΜΚΟ είναι συχνά η πηγή σημαντικής εμπειρογνομοσύνης όχι μόνο για το πού υπάρχουν κενά στην παροχή υπηρεσιών εντός των τοπικών κοινοτήτων, αλλά και για τις στρατηγικές που απαιτούνται για την αντιμετώπιση αυτών των κενών. Είναι σημαντικό οι εθνικές και τοπικές κυβερνήσεις να συνεργαστούν με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για να διασφαλίσουν ότι οι εμπειρίες τους αντικατοπτρίζονται στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη προγραμμάτων για την επίτευξη του δικαιώματος στην εκπαίδευση των παιδιών Ρομά. Οι ΜΚΟ είναι συχνά η πηγή πειραματισμού και πιλοτικής εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων για την επίτευξη βελτιωμένων εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων που μπορούν στη συνέχεια να κλιμακωθούν από τις κυβερνήσεις.

Για παράδειγμα, στη Σερβία, το Ταμείο Εκπαίδευσης των Ρομά έχει στηρίξει τις ακόλουθες πρωτοβουλίες τα τελευταία χρόνια:

- Ένταξη των παιδιών Ρομά στην προσχολική εκπαίδευση ένα έτος πριν από την υποχρεωτική εκπαίδευση
- Ανάπτυξη και παροχή ενός νέου μοντέλου που θα βοηθήσει τους Ρομά να ολοκληρώσουν το δημοτικό σχολείο και να αποκτήσουν ένα πρώτο επαγγελματικό πιστοποιητικό μέσω της εκπαίδευσης δεύτερης ευκαιρίας
- Πιλοτική εφαρμογή προγράμματος για την ένταξη των γονέων Ρομά στα σχολικά συμβούλια και στα σχολικά συμβούλια και ανάπτυξη περιφερειακού σχεδίου δράσης για την ένταξη των Ρομά
- Καθοδήγηση των φοιτητών Ρομά, έρευνα σχετικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και παροχή βοήθειας στους φοιτητές Ρομά που έχουν αποφοιτήσει ώστε να ξεκινήσουν σταδιοδρομία σύμφωνα με το μορφωτικό τους επίπεδο, καθώς και προώθηση της έννοιας των πανεπιστημιακών σπουδών για την κάλυψη των αναγκών της κοινότητας των Ρομά
- Πρόληψη των διακρίσεων και του διαχωρισμού των παιδιών Ρομά στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος

- Κλιμάκωση της προσέγγισης του υποχρεωτικού προγράμματος προσχολικής ηλικίας για όλα τα παιδιά Ρομά σε ένα πλήρες σύστημα στήριξης για την κοινότητα των Ρομά, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τις δημοτικές κυβερνήσεις

Κινητοποίηση και ανάπτυξη ικανοτήτων

Παρά την αριθμητική τους ισχύ σε ορισμένες χώρες της περιοχής, οι Ρομά στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη υποεκπροσωπούνται σημαντικά στην πολιτική ζωή. Ένας συνδυασμός παραγόντων — συμπεριλαμβανομένης της φτώχειας, του στιγματισμού, των διακρίσεων και της έλλειψης ιθαγένειας — χρησιμεύουν για **την περιθωριοποίηση των Ρομά**. Αυτή η απουσία πολιτικής συμμετοχής αποδυναμώνει την ικανότητα των Ρομά να επηρεάζουν την ημερήσια διάταξη και να υποστηρίζουν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην εκπαίδευση. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως εκείνες των ίδιων των Ρομά, μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο βοηθώντας τα μέλη της κοινότητας των Ρομά να ξεπεράσουν αυτή την πολιτική περιθωριοποίηση.

Το έργο των ΜΚΟ μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο τόσο από την πλευρά της ζήτησης όσο και από την πλευρά της προσφοράς. Από την πλευρά της ζήτησης, οι προσπάθειες των ΜΚΟ ενισχύουν την υπεράσπιση, την άσκηση πίεσης και διασφαλίζουν τη λογοδοσία και τη διαφάνεια των υπευθύνων — για παράδειγμα, παρακολουθώντας κατά πόσον οι κυβερνητικές πολιτικές και προγράμματα έχουν εφαρμοστεί αποτελεσματικά. Οι ΜΚΟ μπορούν επίσης να διαδραματίσουν ρόλο στη διασφάλιση της συνέχισης των επιτυχημένων προγραμμάτων όταν υπάρχουν αλλαγές στην κυβέρνηση ή τη διοίκηση. Από την πλευρά της προσφοράς, οι ΜΚΟ συνέβαλαν με την ανάπτυξη ικανοτήτων:

- Κοινότητες Ρομά, γονείς και παραδοσιακοί ηγέτες, μέσω της κατάρτισης, της ευαισθητοποίησης και της ευαισθητοποίησης που επιτρέπουν στις κοινότητες να συμμετέχουν, για παράδειγμα, σε ασκήσεις κοινωνικού ελέγχου και παρακολούθησης των κυβερνητικών υπηρεσιών
- Κυβερνήσεις — μέσω εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των δημοσίων υπαλλήλων

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Η διεθνής κοινότητα πρέπει να διαδραματίσει καίριο ρόλο στην παροχή στήριξης για την οικοδόμηση της ικανότητας τόσο των κυβερνήσεων όσο και των ατόμων στην υλοποίηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση για τα παιδιά Ρομά. Ο ρόλος αυτός επιβεβαιώθηκε περαιτέρω στην έκθεση του ΟΟΣΑ με τίτλο «*Ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ανάπτυξη*», η οποία καλεί τους αναπτυξιακούς εταίρους να πράξουν τα εξής:

- Να εμβαθύνουν τη θεσμοθέτηση των ζητημάτων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, εξετάζοντας τα συστήματα, τις διαδικασίες και τα κίνητρα του προσωπικού τους και διαθέτοντας επαρκείς πόρους για την καλύτερη μεταφορά των πολιτικών τους στην πράξη
- Στήριξη της ενίσχυσης της εθνικής οικειοποίησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο των αναπτυξιακών εταιρικών σχέσεων, ιδίως όσον αφορά τις στρατηγικές για τη μείωση της φτώχειας
- Ώθηση για την ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη σκέψη και την πρακτική γύρω από τις νέες διαδικασίες, τα μέσα και τους τρόπους παροχής της βοήθειας για την αποτελεσματικότητα της βοήθειας

8. Προσεγγίσεις για την υλοποίηση του δικαιώματος όλων των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση

1 Μέτρα σε επίπεδο κυβέρνησης

Πολιτική βούληση και χρηστή διακυβέρνηση

- Μέτρα για την προώθηση της λογοδοσίας, της διαφάνειας, της πρόσβασης στη δικαιοσύνη και του κράτους δικαίου
- Αναγνώριση και δέσμευση για ολοκληρωμένα και βιώσιμα μέτρα για την αντιμετώπιση της ακραίας περιθωριοποίησης και αποκλεισμού των παιδιών Ρομά στο εκπαιδευτικό σύστημα
- Κλιμάκωση των προγραμμάτων, των πολιτικών και των στρατηγικών που έχουν επιτύχει — θα πρέπει να αξιοποιηθεί η υποστήριξη βάσει τεκμηριωμένων στοιχείων για την αύξηση της κλίμακας του αντικτύπου
- Επενδύσεις σε νέα και καινοτόμα προγράμματα για την υπέρβαση των εμποδίων στο δικαίωμα των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση

Κυβερνητικές δομές

- Στρατηγικές σε επίπεδο κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της εκπαίδευσης των Ρομά που περιλαμβάνουν συνεργασία σε όλα τα υπουργεία
- Ολοκληρωμένα υπουργεία εκπαίδευσης — δέσμευση για την επίτευξη ολοκληρωμένης διοίκησης της εκπαίδευσης για τον τερματισμό των χωριστών δομών για την ειδική εκπαίδευση
- Αποκεντρωμένες κυβερνητικές δομές — μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε τοπικό επίπεδο για την ενίσχυση της τοπικής λογοδοσίας, που θα συνοδεύονται από ανάπτυξη ικανοτήτων, καθοδήγηση, ειδικούς προϋπολογισμούς και διαφανή υποβολή εκθέσεων

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

- Δράση για την αντιμετώπιση τόσο της ζήτησης όσο και της προσφοράς της εκπαίδευσης — επενδύσεις σε εκπαιδευτικές υποδομές για την αντιμετώπιση των μειονεκτημάτων και των οικονομικών κινήτρων για την αύξηση της εγγραφής και της διατήρησης
- Δέσμευση για δίκαιη κατανομή της χρηματοδότησης για την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών
- Αποτελεσματικότερη παρακολούθηση των δαπανών για την ενίσχυση της λογοδοσίας, της διαφάνειας και τη διασφάλιση αποτελεσματικότερης χρήσης των πόρων
- Επενδύσεις σε βελτιωμένα προγράμματα στέγασης, αποχέτευσης, απασχόλησης και κοινωνικής πρόνοιας για τη μείωση των κοινωνικοοικονομικών κενών που τροφοδοτούν τις διακρίσεις

Συλλογή και παρακολούθηση δεδομένων

- Βελτίωση της συλλογής αναλυτικών δεδομένων ώστε να παρέχονται ακριβείς πληροφορίες σχετικά με την κοινότητα των Ρομά και να εντοπίζονται οι ανισότητες, οι ανισότητες και ο αποκλεισμός από την εκπαίδευση
- Υποστήριξη για να ξεπεραστεί η αντίσταση σε αναλυτικά δεδομένα
- Διαβούλευση με την κοινότητα των Ρομά σχετικά με τα μέτρα που απαιτούνται για να διασφαλιστεί η προστασία της ακεραιότητας, της ιδιωτικής ζωής και οι κατάλληλοι χαρακτηρισμοί εθνικής καταγωγής
- Ανάπτυξη ικανοτήτων στη συλλογή δεδομένων
- Μηχανισμοί για την ενίσχυση της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των προγραμμάτων για την προώθηση του δικαιώματος των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση
- Τακτική παρακολούθηση των σχολείων ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν πραγματοποιείται επίσημος ή ανεπίσημος διαχωρισμός
- Παρακολούθηση της προσχολικής και σχολικής φοίτησης για κανονικότητα και εγκατάλειψη του σχολείου
- Τεκμηριωμένη υποστήριξη για την αναπαραγωγή προγραμμάτων, πολιτικών και στρατηγικών που έχουν επιτύχει και αυξάνουν την κλίμακα του αντικτύπου
- Ανάπτυξη εθνικών δεικτών κοινωνικού μειονεκτήματος

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- Απαγόρευση των διακρίσεων λόγω φυλής και εθνικότητας, υποστηριζόμενη από τη δέσμευση πολιτικών, πόρων και κατάρτισης για την προώθηση της εφαρμογής της
- Εγγυημένο ίσο δικαίωμα στην εκπαίδευση για τα παιδιά Ρομά για τον τερματισμό του διαχωρισμού και την προώθηση της ένταξης
- Απαγόρευση κάθε μορφής βίας κατά των παιδιών, υποστηριζόμενη από πολιτικές για τη διασφάλιση της εφαρμογής της
- Νομοθεσία που απαιτεί την καταγραφή κάθε γέννησης, η οποία συνοδεύεται από δέσμευση για την επίτευξη της καταγραφής όλων των παιδιών Ρομά μέσω:
 - διαβούλευση με τις τοπικές κοινότητες για τον εντοπισμό εμποδίων στην καταχώριση
 - ενημερωτικές εκστρατείες για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία της καταχώρισης των γεννήσεων
 - απλούστευση των εντύπων και των διαδικασιών καταχώρισης
 - μετάφραση μορφών στη γλώσσα των Ρομά
 - κατάργηση της υποχρέωσης των γονέων να προσκομίζουν τα δικά τους έγγραφα ταυτότητας
- Αύξηση της ηλικίας του γάμου στα 18 έτη τόσο για τα αγόρια όσο και για τα κορίτσια, με αποτελεσματικούς μηχανισμούς εφαρμογής και επιβολής
- Αύξηση του νόμιμου κατώτατου ορίου ηλικίας για την εργασία πλήρους απασχόλησης ώστε να ευθυγραμμιστεί με την ηλικία εγκατάλειψης του σχολείου, συνοδευόμενη τόσο από αποτελεσματικά μέτρα επιβολής όσο και από μέτρα κοινωνικής προστασίας
- Όλοι οι νόμοι και οι πολιτικές που πρέπει να υποστηρίζονται από αποτελεσματικούς μηχανισμούς παρακολούθησης και επιβολής που είναι αποτελεσματικοί, προσβάσιμοι και διασφαλίζουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη
- Σύσταση διαμεσολαβητών ή επιτρόπων παιδιών με εντολή να προωθούν και να προστατεύουν τα δικαιώματα των πλέον περιθωριοποιημένων παιδιών

Εταιρικές σχέσεις, συμμετοχή και κινητοποίηση της κοινότητας

- Συμμετοχή και διαβούλευση με τις κοινότητες Ρομά στην ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών
- Επενδύσεις σε προγράμματα της κοινωνίας των πολιτών για την προώθηση της ενδυνάμωσης των κοινοτήτων Ρομά ώστε να διεκδικούν τα δικαιώματά τους
- Συμμετοχή των παιδιών στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών και σχολικών πολιτικών
- Σεβασμός και αναγνώριση της πολυμορφίας στις κοινότητες των Ρομά
- Ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινοτήτων έναντι του πληθυσμού των Ρομά, συμπεριλαμβανομένων πολυσχιδών προσεγγίσεων για την οικοδόμηση διαλόγου και την προώθηση της ανοχής
- Ανάπτυξη και διάδοση μηχανισμών μέσω των οποίων οι κοινότητες Ρομά μπορούν να υποβάλλουν καταγγελίες ή να αμφισβητούν αποφάσεις, δράσεις ή μεταχείριση των παιδιών τους στα σχολεία
- Ενεργός συνεργασία με ΜΚΟ και άλλες οργανώσεις που βασίζονται στην κοινότητα για τη δέσμευση τους σε προγράμματα που έχουν σχεδιαστεί για την προώθηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση των τοπικών παιδιών Ρομά
- Τα σχολεία θα χρησιμοποιηθούν για την οικοδόμηση στενότερων σχέσεων με την κοινότητα, ιδίως για την αντιμετώπιση ζητημάτων μεταξύ Ρομά και μη Ρομά

Ανάπτυξη ικανοτήτων και ευαισθητοποίηση

- Εθνικές εκστρατείες για την καταπολέμηση της ξενοφοβίας και των προκαταλήψεων κατά των κοινοτήτων Ρομά
- Κατάρτιση και ανάπτυξη ικανοτήτων για όλους τους υπεύθυνους για την εκπαίδευση των Ρομά, συμπεριλαμβανομένων των υπαλλήλων της εθνικής και τοπικής αυτοδιοίκησης, των διοικητικών στελεχών των σχολείων και των εκπαιδευτικών
- Ευαισθητοποίηση των κοινοτήτων Ρομά για την ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τα δικαιώματά τους και τον τρόπο χρήσης τους

2 Εκπαιδευτικές πολιτικές και στρατηγικές για την προώθηση του δικαιώματος πρόσβασης στην εκπαίδευση

Μέτρα για να καταστεί το σχολείο προσβάσιμο και διαθέσιμο

25. Επενδύσεις στην προσχολική εκπαίδευση για κάθε παιδί Ρομά που προσφέρει χωρίς αποκλεισμούς, όπου είναι δυνατόν:

— τουλάχιστον δύο έτη παροχής ποιοτικής εκπαίδευσης¹³²

— μια ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση των αναγκών υγείας και διατροφής

— συνεργασία και ευαισθητοποίηση με τις τοπικές κοινότητες Ρομά για την ενθάρρυνση της ζήτησης

- Επενδύσεις στην προώθηση του γονικού γραμματισμού για την ενίσχυση της στήριξης της εκπαίδευσης των παιδιών
- Παροχή προσβάσιμου σχολικού χώρου για κάθε παιδί Ρομά στην πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μαζί με επαρκή αριθμό επαρκώς καταρτισμένων εκπαιδευτικών και κατάλληλους πόρους και εξοπλισμό, λαμβάνοντας υπόψη:

— αριθμός θέσεων που απαιτούνται

— ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ

— είδος εκπαίδευσης που απαιτείται

— διαθεσιμότητα των μεταφορών

— επιθυμίες και ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων Ρομά

— επίτευξη εκπαιδευτικών περιβαλλόντων χωρίς αποκλεισμούς

— τα ιδιαίτερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα κορίτσια στην πρόσβαση στην εκπαίδευση

Μέτρα για τον τερματισμό του διαχωρισμού και την προώθηση της ένταξης

- Ολοκληρωμένες πολιτικές για την υλοποίηση μιας μακροπρόθεσμης δέσμευσης για εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, οι οποίες περιλαμβάνουν:

— εθνικά και τοπικά σχέδια δράσης για την προώθηση της ένταξης, υποστηριζόμενα από οικονομικά, νομικά και διοικητικά μέτρα

— δέσμευση για την αντιμετώπιση του διαχωρισμού τόσο μεταξύ όσο και εντός των σχολείων

— εθνικά και τοπικά συστήματα παρακολούθησης για την παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά την επίτευξη της ένταξης

— θέσπιση μηχανισμών υποβολής καταγγελιών για τις οικογένειες Ρομά για την αντιμετώπιση παραβιάσεων του δικαιώματός τους στην ένταξη

— παροχή εξειδικευμένης κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς στα γενικά σχολεία ώστε να εργάζονται σε περιβάλλοντα χωρίς αποκλεισμούς

— υποχρέωση των τοπικών δήμων να καταρτίζουν σχέδια εξάλειψης του διαχωρισμού

— οικονομικά κίνητρα για την προώθηση της εξάλειψης του διαχωρισμού

- Δέσμευση για τον τερματισμό της ακατάλληλης τοποθέτησης παιδιών Ρομά σε ειδικά σχολεία με: κατάργηση των υφιστάμενων συστημάτων ελέγχου εισόδου στα σχολεία προκειμένου να διασφαλιστεί η εξάλειψη της μεροληψίας κατά των παιδιών Ρομά

— κατάργηση των οικονομικών και υλικών κινήτρων για ειδικές σχολικές τοποθετήσεις με τρόπους που δεν τιμωρούν τους γονείς Ρομά ή τους γονείς παιδιών με αναπηρία

— εισαγωγή δυνατοτήτων επαναξιολόγησης των παιδιών που τοποθετούνται σε ειδικά σχολεία συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων των γονέων και των εκπαιδευτικών τόσο στα γενικά όσο και στα ειδικά σχολεία, για τη μεγιστοποίηση της υποστήριξης και την αξιοποίηση όλης της διαθέσιμης εμπειρογνωμοσύνης για τη μεταφορά των παιδιών στα γενικά σχολεία

— Ένταξη του ειδικού σχολικού προσωπικού στα γενικά σχολεία

- Χρηματοδοτική στήριξη των τοπικών δήμων που λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση της «λευκής φυγής»

Μέτρα για την άρση των κοινωνικοοικονομικών φραγμών στην εκπαίδευση

- Προπαρασκευαστικά προγράμματα και πρόσθετη ακαδημαϊκή υποστήριξη για τα παιδιά Ρομά:
 - για τη διευκόλυνση της ετοιμότητας για το σχολείο
 - υποστήριξη των μεταβάσεων από το ένα εκπαιδευτικό επίπεδο στο επόμενο
 - να επαναπροσανατολίσουμε αυτούς που εγκατέλειψαν το σχολείο
- Οικονομικά κίνητρα για την αντιμετώπιση της φτώχειας που εμποδίζει την πρόσβαση στο σχολείο, μεταξύ άλλων:
 - δωρεάν σχολικά γεύματα ή επισιτιστικά προγράμματα
 - δωρεάν μεταφορά
 - υποτροφίες
 - βοήθεια με σχολικό υλικό
 - υπό όρους μεταφορές μετρητών σε μητέρες σε επίπεδο αρκετά υψηλό ώστε να αντισταθμίζεται το κόστος αποστολής ενός παιδιού στο σχολείο
 - υποτροφία με πρόσθετη ακαδημαϊκή υποστήριξη
- Μέτρα σε τοπικό/δημοτικό επίπεδο
- Ευκαιρίες για τους γονείς Ρομά να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την παροχή εγκαταστάσεων προσχολικής εκπαίδευσης
- Συλλογή αναλυτικών στοιχείων σχετικά με τους τοπικούς πληθυσμούς για τον προσδιορισμό του αριθμού των αναγκαίων χώρων προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης και του τόπου όπου θα πρέπει να βρίσκονται
- Παροχή προσωρινών δορυφορικών ή κινητών προσχολικών σχολείων σε περιοχές όπου δεν υπάρχουν νηπιαγωγεία έως ότου βρεθούν πιο μόνιμες λύσεις
- Τοπικές πολιτικές εξάλειψης του διαχωρισμού που πρέπει να εφαρμοστούν εντός δεδομένης προθεσμίας, οι οποίες περιλαμβάνουν δέσμευση για περιβάλλοντα διδασκαλίας χωρίς αποκλεισμούς
- Στήριξη των σχολείων για την ανάπτυξη των δικών τους σχεδίων δράσης για την ένταξη
- Επενδύσεις σε προσβάσιμες, ασφαλείς και οικονομικά προσιτές μεταφορές ώστε να μπορούν τα παιδιά Ρομά άνω της προσχολικής ηλικίας να ταξιδεύουν σε σχολεία εκτός των τοπικών κοινοτήτων τους
- Συμμετοχή των γονέων Ρομά στην παρακολούθηση για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της λογοδοσίας
- Επενδύσεις σε τοπικά προγράμματα, μεταξύ άλλων μέσω τοπικών ΜΚΟ, για τη στήριξη των παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο εγκατάλειψης, την παροχή μαθημάτων κάλυψης, τη διευκόλυνση της μετάβασης μεταξύ εκπαιδευτικών σταδίων και την προώθηση της ετοιμότητας για το σχολείο
- Μηχανισμοί μέσω των οποίων οι γονείς μπορούν να εγείρουν ανησυχίες, να επικοινωνούν με τα μέλη του προσωπικού και να υποβάλλουν καταγγελίες όταν αισθάνονται ότι το παιδί τους έχει αντιμετωπιστεί ακατάλληλα

3 Εκπαιδευτικές πολιτικές και στρατηγικές για την προώθηση του δικαιώματος στην ποιοτική εκπαίδευση

Μάθηση και αξιολόγηση με επίκεντρο τα παιδιά

- Δέσμευση για μάθηση με επίκεντρο το παιδί που εμπλέκει τα παιδιά ως ενεργούς συνεισφέροντες και αναγνωρίζει την εγγενή αξία κάθε παιδιού
- Παροχή εξατομικευμένων οδηγιών που λαμβάνουν υπόψη τα διαφορετικά αναπτυξιακά επίπεδα των μεμονωμένων παιδιών
- Εισαγωγή διαδικασιών αξιολόγησης που είναι ευαίσθητες στον πολιτισμό και τη γλώσσα των παιδιών Ρομά και τους επιτρέπουν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους χωρίς διακρίσεις

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- Ανάπτυξη ενός ευρέος, συναφούς και χωρίς αποκλεισμούς προγράμματος σπουδών για όλα τα παιδιά, το οποίο:

προωθεί την ακαδημαϊκή και γνωστική ανάπτυξη μαζί με τις βασικές δεξιότητες ζωής

περιλαμβάνει την εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, την προώθηση της ειρήνης, της ανεκτικότητας και του σεβασμού της διαφορετικότητας, είναι απαλλαγμένη από οποιαδήποτε αρνητικά στερεότυπα ή αναπαράστασεις των κοινοτήτων των Ρομά

είναι απαλλαγμένη από στερεότυπα φύλου

— περιλαμβάνει τη διδασκαλία της γλώσσας, του πολιτισμού και της ιστορίας των Ρομά

- Δέσμευση να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά Ρομά διδάσκονται το βασικό πρόγραμμα σπουδών σε ισότιμη βάση με άλλα παιδιά και δεν περιθωριοποιούνται από ένα πρόγραμμα σπουδών αποκατάστασης

Βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας

- Επενδύσεις στην προ-υπηρεσιακή και ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση των εκπαιδευτικών για την ενίσχυση της ικανότητάς τους να παρέχουν κατάλληλη διδασκαλία για τα παιδιά Ρομά
- Αναθεώρηση του διδακτικού προγράμματος σπουδών για την αντιμετώπιση των δικαιωμάτων των παιδιών, ευαισθητοποίηση για τον πολιτισμό και την ταυτότητα των Ρομά, ευαισθητοποίηση σχετικά με το φύλο, διδασκαλία σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα χωρίς αποκλεισμούς, κατανόηση και αντιμετώπιση των διακρίσεων, εργασία σε δίγλωσσο περιβάλλον και προώθηση θετικών στρατηγικών για την προώθηση της ανοχής
- Θέσπιση ελάχιστων προτύπων για τους εκπαιδευτικούς που πρέπει να εφαρμόζονται ισότιμα σε όλα τα σχολεία
- Εισαγωγή κατάλληλα καταρτισμένων και αμειβόμενων βοηθών Ρομά και διαμεσολαβητών
- Βελτίωση της στήριξης των εκπαιδευτικών μέσω υψηλότερων αμοιβών, συμπεριλαμβανομένων των αμοιβών για όσους εργάζονται σε σχολεία με προκλήσεις, καλύτερη διαχείριση, αποτελεσματικά συστήματα αξιολόγησης και ευκαιρίες επηρεασμού της πολιτικής
- Επενδύσεις σε μέτρα για την ενθάρρυνση μεγαλύτερου αριθμού Ρομά να γίνουν δάσκαλοι
- Εργαλεία και πόροι που αναπτύσσονται για τους εκπαιδευτικούς σχετικά με τον τρόπο προώθησης θετικών μαθησιακών περιβαλλόντων χωρίς αποκλεισμούς

Δημιουργία φιλικών προς τα παιδιά, ασφαλών και υγιεινών σχολικών περιβαλλόντων

- Ανάπτυξη διατομεακών προσεγγίσεων για την προώθηση της υγείας και της διατροφής των παιδιών Ρομά, προκειμένου να μεγιστοποιηθούν οι δυνατότητές τους για αποτελεσματική μάθηση
- Θέσπιση βασικών προτύπων υγείας και ασφάλειας για τα παιδιά, ώστε να διασφαλίζεται ότι τόσο τα κορίτσια όσο και τα αγόρια έχουν ισότιμη πρόσβαση σε εγκαταστάσεις και μπορούν να συμμετέχουν πλήρως στη σχολική ζωή χωρίς φόβο βίας, λαμβάνοντας υπόψη τη θέση των σχολείων, την ασφαλή μετακίνηση από και προς το σχολείο, τις κατάλληλες εγκαταστάσεις για τα κορίτσια, τους ασφαλείς χώρους για παιχνίδι και τα φυσικά πρότυπα των σχολικών κτιρίων.
- Παροχή κατάλληλου και κατάλληλου εκπαιδευτικού εξοπλισμού και υλικού, συμπεριλαμβανομένων πολύγλωσσων εγχειριδίων, όπου απαιτείται
- Πρόσβαση σε χώρους στο σχολείο ή σε άλλες κατάλληλες τοποθεσίες όπου τα παιδιά Ρομά που δεν διαθέτουν τις εγκαταστάσεις και την υποστήριξη στο σπίτι μπορούν να σπουδάσουν μετά τις σχολικές ώρες

Μέτρα σε τοπικό/δημοτικό επίπεδο

- Φόρουμ για τους εκπαιδευτικούς για την ανταλλαγή εμπειριών, προκλήσεων και στρατηγικών εργασίας σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα
- Έλεγχοι των τοπικών σχολείων, σε διαβούλευση με παιδιά και γονείς, μεταξύ άλλων και από την κοινότητα των Ρομά, για την αξιολόγηση ζητημάτων ποιότητας, υγείας και ασφάλειας
- Να εξεταστεί το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός συστήματος συνεχούς στήριξης των εκπαιδευτικών — για παράδειγμα, μέσω δεκαπενθήμερου ή μηνιαίου συναντήσεων των εκπαιδευτικών στα σχολεία

της τοπικής κοινότητας — ώστε να παρέχονται ευκαιρίες ανταλλαγής ιδεών, προκλήσεων, στρατηγικών και λύσεων.

- Ανάπτυξη ικανοτήτων και δεσμών με τις κοινότητες των Ρομά, συμπεριλαμβανομένων:
 - πρόσκληση των Ρομά να ενταχθούν σε σχολικά συμβούλια
 - παροχή προγραμμάτων εκπαίδευσης και αλφαριθμητισμού ενηλίκων
 - αύξηση των γονικών δεξιοτήτων και ενθάρρυνση της συμμετοχής τους στη μάθηση των παιδιών μέσω συλλόγων μητέρων, προγραμμάτων προβολής και υπηρεσιών γονικής συμβουλευτικής
 - συμμετοχή των γονέων σε προγράμματα προώθησης της ετοιμότητας των παιδιών για το σχολείο
 - συμμετοχή παιδαγωγικών βοηθών ή διαμεσολαβητών Ρομά

4 Εκπαιδευτικές πολιτικές και στρατηγικές για την προώθηση του σεβασμού των δικαιωμάτων στην εκπαίδευση

Προώθηση του δικαιώματος στην ταυτότητα και στον σεβασμό του πολιτισμού και της γλώσσας

- Αναγνώριση του δικαιώματος των παιδιών Ρομά να διατηρούν τη γλώσσα τους και το βέλτιστο γλωσσικό περιβάλλον για την υποστήριξη της εκμάθησής τους μέσω:
 - παροχή προσχολικής μάθησης για παιδιά Ρομά στη μητρική τους γλώσσα
- Δίγλωσση εκπαίδευση κατά το πρώτο έτος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης
 - ευκαιρίες για όλα τα παιδιά Ρομά να μάθουν τους Ρομά στο σχολείο ως πρόσθετη γλώσσα
- Ανάπτυξη πολιτικών και καθοδήγησης για τα σχολεία, σε συνεργασία με εκπροσώπους της κοινότητας των Ρομά, σχετικά με τον τρόπο προώθησης πολυπολιτισμικών μαθησιακών περιβαλλόντων

Σεβασμός των δικαιωμάτων συμμετοχής των παιδιών στην εκπαίδευση

- Εξέταση νομοθεσίας που θα παρέχει στα παιδιά το δικαίωμα να ιδρύουν δημοκρατικά σχολικά συμβούλια, με βάση τις αρχές της ένταξης και της απαγόρευσης των διακρίσεων
- Ανάπτυξη καθοδήγησης προς τους τοπικούς δήμους και σχολεία σχετικά με το δικαίωμα ακρόασης των παιδιών, και προσεγγίσεις για την εφαρμογή του, οι οποίες τονίζουν την ανάγκη για συμμετοχικότητα και απαγόρευση των διακρίσεων
- Σύσταση συμβουλευτικών ομάδων παιδιών Ρομά για την παροχή καθοδήγησης σχετικά με την ανάπτυξη νομοθεσίας και πολιτικών σε σχέση με τον διαχωρισμό, την ένταξη, την εγκατάλειψη του σχολείου ή τις μεταβάσεις μεταξύ εκπαιδευτικών σταδίων

Προστασία του δικαιώματος των παιδιών στον σεβασμό της προσωπικής και σωματικής τους ακεραιότητας

- Νομική απαγόρευση όλων των μορφών βίας στα σχολεία, υποστηριζόμενη από ένα ισχυρό μήνυμα ότι όλες οι μορφές βίας κατά των παιδιών είναι απαράδεκτες, ότι τα σχολεία θα πρέπει να βασίζονται στα δικαιώματα και να προωθούν και να εφαρμόζουν τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Προώθηση της μη βίας, συνοδευόμενη από πολιτικές με σαφείς μηχανισμούς επιβολής, αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση των παιδιών Ρομά, καθώς και τις διαστάσεις της βίας με βάση το φύλο
- Σαφείς κώδικες δεοντολογίας που αντικατοπτρίζουν τις αρχές για τα δικαιώματα του παιδιού, οι οποίοι καθιερώθηκαν και προωθήθηκαν ευρέως για όλο το προσωπικό, τους σπουδαστές και τις οικογένειες και τις κοινότητές τους
- Τα σχολεία θα πρέπει να έχουν εκπαιδεύσει και να εμπιστεύονται ενήλικες στους οποίους οι μαθητές μπορούν να αναφέρουν με ασφάλεια και εμπιστευτικά περιστατικά βίας και να λαμβάνουν συμβουλές
- Όλο το προσωπικό του σχολείου πρέπει να εκπαιδευτεί και να υποστηριχθεί στη χρήση μη βίαιων και με σεβασμό στρατηγικών διαχείρισης της τάξης, καθώς και ειδικές δεξιότητες για την πρόληψη

προτύπων εκφοβισμού και άλλων μορφών έμφυλης βίας και για την αποτελεσματική αντιμετώπισή του.

- Παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά, να συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την εφαρμογή και την παρακολούθηση πολιτικών και προγραμμάτων, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε εμπιστευτικές καταγγελίες ή μηχανισμούς υποβολής εκθέσεων
- Τα σχολεία που υποστηρίζονται ως πόρο για την οικοδόμηση στενότερων σχέσεων με την κοινότητα για την αντιμετώπιση της βίας εντός και γύρω από τα σχολεία μεταξύ Ρομά και μη Ρομά, με τη συμμετοχή μαθητών, προσωπικού, γονέων και άλλων εταίρων, όπως η αστυνομία, οι υπηρεσίες υγείας, οι κοινωνικές υπηρεσίες, οι ομάδες που βασίζονται στην πίστη, η αναψυχή και οι πολιτιστικές ομάδες

Μέτρα σε τοπικό/δημοτικό επίπεδο

- Ανάπτυξη σχολικών πολιτικών σε συνεργασία με τα παιδιά σχετικά με τα δικαιώματα, την ένταξη, τον σεβασμό της πολυμορφίας και την απαγόρευση των διακρίσεων, συνοδευόμενη από μηχανισμούς μέσω των οποίων τα παιδιά μπορούν να εγείρουν ανησυχίες ή να καταγράφουν καταγγελίες εάν θεωρούν ότι δεν τυγχάνουν κατάλληλης μεταχείρισης
- Παρακολούθηση των σχολικών πολιτικών σε τακτική βάση για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής τους
- Εξέταση φόρουμ — τα οποία θα απαιτούσαν διοικητική και οικονομική στήριξη από τον τοπικό δήμο και θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν ενηλίκους διαμεσολαβητές Ρομά — στα οποία τα παιδιά Ρομά μπορούν να συναντηθούν και να μοιραστούν εμπειρίες, ανησυχίες και ιδέες σχετικά με τον τρόπο βελτίωσης της ποιότητας της σχολικής τους εμπειρίας
- Σύσταση σχολικών συμβουλίων στα οποία τόσο τα κορίτσια όσο και τα αγόρια από την κοινότητα των Ρομά διαδραματίζουν ενεργό ρόλο
- Εισαγωγή χρόνου κύκλου κατά τον οποίο τα παιδιά μπορούν να μοιράζονται θέματα σημασίας και ανησυχίας και να μαθαίνουν να σέβονται το δικαίωμα του άλλου να ακούει και να αντιμετωπίζεται ισότιμα.
- Εξέταση προγραμμάτων συμβουλευτικής από ομοτίμους στα οποία τα παιδιά Ρομά διαδραματίζουν ενεργό ρόλο και μέσω των οποίων μπορούν να έχουν πρόσβαση σε υποστήριξη εάν αντιμετωπίζουν προβλήματα στο σχολείο
- Καθιέρωση ασφαλών και εμπιστευτικών μηχανισμών καταγγελιών μέσω των οποίων τα παιδιά μπορούν να εγείρουν ανησυχίες
- Στήριξη των μεμονωμένων σχολείων για την ανάπτυξη μηχανισμών χωρίς αποκλεισμούς για την ακρόαση των παιδιών
- Θέσπιση μηχανισμών που διασφαλίζουν ότι τα παιδιά είναι σε θέση να εκφράζουν άποψη σχετικά με τις τοποθετήσεις στο σχολείο και να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τις απόψεις τους ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους
- Έναρξη τοπικών εκστρατειών για την προώθηση της μηδενικής ανοχής στη βία κατά των κοινοτήτων Ρομά, μεταξύ άλλων, από τα παιδιά της πλειοψηφίας κατά των παιδιών Ρομά που εισέρχονται στο σχολείο και ταξιδεύουν στο σχολείο

9. Ο πληθυσμός των Ρομά στην Ευρώπη

Υπάρχει ένα διττό μείζον πρόβλημα στη συλλογή δεδομένων σχετικά με τους Ρομά: η έντονη **δυσπιστία των** ατόμων Ρομά και των οργανώσεων Ρομά, αφενός, και η **απόρριψη των κατηγοριών εθνότητας στα επίσημα δεδομένα** αφετέρου. Σε διάφορες επίσημες πηγές, ο αριθμός των ατόμων που θεωρούνται Ρομά στην Ευρώπη μπορεί να κυμαίνεται από 1 έως 5 εκατομμύρια. Ως εκ τούτου, λόγω φόβου ή έλλειψης σχετικής κατηγορίας για την ταυτοποίηση, σημαντικός αριθμός Ρομά είναι άρατος στις περισσότερες απογραφές. Ωστόσο, βάσει ορισμένων επίσημων στατιστικών και ακαδημαϊκών ερευνών, μπορεί να γίνει εκτίμηση του αριθμού των Ρομά στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες (πίνακας 1.1).

Πίνακας 1.1. Εκτιμώμενος αριθμός Ρομά στην Ευρώπη

Table 1.1. Estimated Number of Roma in Europe

	Low hypothesis	High hypothesis		Low hypothesis	High hypothesis
Albania	90 000	100 000	Luxembourg	100	150
Austria	20 000	25 000	Macedonia	120 000	160 000
Belarus	10 000	15 000	Moldavia	20 000	25 000
Belgium	25 000	30 000	Netherlands	35 000	40 000
Bosnia-Herzegovina	30 000	40 000	Norway	2 000	3 000
Bulgaria	700 000	800 000	Poland	40 000	50 000
Croatia	20 000	30 000	Portugal	40 000	50 000
Cyprus	500	1 000	Romania	1 800 000	2 500 000
Czech Republic	250 000	300 000	Russia	300 000	400 000
Denmark	1 500	2 000	Serbia-and-Montenegro	400 000	450 000
Estonia	1 000	1 500	Slovakia	480 000	520 000
Finland	8 000	10 000	Slovenia	8 000	10 000
France	280 000	340 000	Spain	700 000	800 000
Germany	150 000	200 000	Sweden	30 000	40 000
Greece	200 000	300 000	Switzerland	30 000	35 000
Hungary	550 000	600 000	Turkey	400 000	500 000
Ireland	25 000	35 000	Ukraine	50 000	60 000
Italy	90 000	110 000	United Kingdom	90 000	120 000
Latvia	5 000	7 000	TOTAL	7 003 600	8 712 650
Lithuania	2 500	3 000			

Πηγή ΟΟΣΑ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ Ένταξη των Φοιτητών Ρομά στην Ευρώπη: Βιβλιογραφική ανασκόπηση και παραδείγματα πρωτοβουλιών πολιτικής

10. Κοινές βασικές αρχές για την ένταξη των Ρομά (Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την ένταξη των Ρομά)

1. Εποικοδομητικές, ρεαλιστικές και χωρίς διακρίσεις πολιτικές
2. Ρητή αλλά όχι αποκλειστική στόχευση
3. Διαπολιτισμική προσέγγιση

4. Στοχεύοντας στο mainstream
5. Ευαισθητοποίηση σχετικά με τη διάσταση του φύλου
6. Μεταφορά τεκμηριωμένων πολιτικών
7. Χρήση των μέσων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
8. Συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών αρχών
9. Συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών
10. Ενεργός συμμετοχή των Ρομά

Πηγή Ευρωπαϊκή Ένωση

https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/108377.pdf

11. Ευρωπαϊκό πλαίσιο

Υπάρχουν τεράστια κενά μεταξύ των Ρομά και του υπόλοιπου πληθυσμού όσον αφορά την εκπαίδευση, την υγεία, την απασχόληση και την πρόσβαση σε αξιοπρεπή στέγαση και βασικές υπηρεσίες. Η γεφύρωση αυτών των κενών είναι ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση της ζωής των Ρομά.

Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, το πλαίσιο της ΕΕ θέτει τέσσερις ευρωπαϊκούς στόχους

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: Διασφάλιση ότι όλα τα παιδιά Ρομά ολοκληρώνουν τουλάχιστον το δημοτικό σχολείο

Μόνο το 42 % των παιδιών Ρομά ολοκληρώνουν το δημοτικό σχολείο σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ. Αυτό είναι συχνά αποτέλεσμα διακρίσεων ή διαχωρισμένης εκπαίδευσης.

Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ: Γεφύρωση του χάσματος

Τα ποσοστά απασχόλησης των Ρομά είναι πολύ χαμηλότερα από ό,τι για τον υπόλοιπο πληθυσμό. Αυτό συχνά οφείλεται στις διακρίσεις στην αγορά εργασίας, γεγονός που καθιστά δύσκολο για τους Ρομά να βρουν ή να διατηρήσουν θέσεις εργασίας.

Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη: Μείωση των ανισοτήτων

Το προσδόκιμο ζωής των Ρομά είναι, κατά μέσο όρο, 10 έτη χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ. Υψηλά επίπεδα παιδικής θνησιμότητας υπάρχουν επίσης σε πολλές κοινότητες Ρομά. Οι ανισότητες αυτές συνδέονται με τις κακές συνθήκες διαβίωσης των μειονεκτούντων Ρομά και την περιορισμένη πρόσβασή τους σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη.

Στέγαση και βασικές υπηρεσίες: Γεφύρωση του χάσματος

Οι Ρομά συχνά ζουν σε φτωχές κατοικίες με ανεπαρκή πρόσβαση σε υπηρεσίες, όπως το νερό, η ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο. Οι συνθήκες αυτές έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην υγεία των κοινοτήτων των Ρομά. Είναι επίσης συχνά αποτέλεσμα διαχωρισμένων περιοχών διαβίωσης, οι οποίες δημιουργούν περαιτέρω εμπόδια μεταξύ των Ρομά και του υπόλοιπου πληθυσμού.

Η Επιτροπή θέτει **επτά στόχους σε επίπεδο ΕΕ** για την περίοδο έως το 2030. Τρεις από αυτούς τους στόχους είναι οριζόντιοι στους τομείς της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής. Οι άλλες τέσσερις είναι τομεακοί στόχοι στους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της στέγασης και της υγείας.

ENSURE EFFECTIVE EQUALITY, INCLUSION AND PARTICIPATION

HORIZONTAL OBJECTIVES AND TARGETS BY 2030

Red: EU level target on minimum progress to be reached by 2030

Green: minimum progress to be reached for Roma by 2030

Blue: latest available data from which progress will be measured

1. Fight and prevent antigypsyism and discrimination

Cut the proportion of Roma with discrimination experience by at least half

- to ensure that by 2030 less than 15% of Roma experience discrimination
- discrimination experience of Roma: 26% (past 12 months), 41% (past 5 years)

Decrease the proportion of general population who feel uncomfortable having Roma neighbours by at least a third

- to ensure that by 2030 less than 30% feel uncomfortable having Roma neighbours
- proportion of general population who feel uncomfortable having Roma neighbours: 46%

2. Reduce poverty and social exclusion to close the socio-economic gap between Roma and the general population

Cut poverty gap between Roma and general population by at least half

- to ensure that by 2030 the majority of Roma escape poverty
- 'at risk of poverty' rate: Roma 80%; general population 16.8% (gap 63.2 pps)

Cut poverty gap between Roma children and other children by at least half

- to ensure that by 2030 the majority of Roma children escape poverty
- Roma children: 85%; children in general: 19.6% (gap: 65.4 pps)

3. Promote participation through empowerment, cooperation and trust

Capacitate and engage at least 90 NGOs in EU-wide coordinated Roma civil society monitoring

- NGOs involved in Roma Civil Monitoring project: 85

Ensure participation of Roma NGOs as full members in national monitoring committees for all programmes addressing needs of Roma communities

Double proportion of Roma who file a report when they experience discrimination

- to ensure that by 2030 at least 30% of Roma victims report discrimination
- proportion who reported last incident of discrimination they experienced (in any area) in last 5 years: 16%

Encourage participation of Roma in political life at local, regional, national and EU levels (in Member States with significant Roma population)

- to ensure they register as voters, vote, run as candidates

SECTORAL OBJECTIVES

4. Increase effective equal access to quality inclusive mainstream education

Cut gap in participation in early childhood education and care by at least half

- to ensure that by 2030 at least 70% of Roma children participate in pre-school
- early childhood education and care participation (3+): Roma 42%; general population 92.2% (gap 50.2 pps)

Reduce gap in upper secondary completion by at least one third

- to ensure that by 2030 the majority of Roma youth complete at least upper secondary education
- completed upper secondary or above: Roma 28%; general population 83.5% (gap 55.5 pps)

Work towards eliminating segregation by cutting at least in half the proportion of Roma children attending segregated primary schools (in Member States with significant Roma population)

- to ensure that by 2030 less than one in five Roma child attend schools where most or all children are Roma
- Roma children attending schools where most or all children are Roma: 44%

5. Increase effective equal access to quality and sustainable employment

Cut employment gap by at least half

- to ensure that by 2030 at least 60% of Roma are in paid work
- paid employment: Roma 42%; general population 73.1% (gap 30.1 pps)

Cut gender employment gap for Roma by at least half

- to ensure that by 2030 at least 45% of Roma women are in paid work
- gender employment gap - Roma: 27pps (women: 29%, men: 56%); general population gap: 11.7pps (women: 67.2%, men: 78.9%)

Cut gap in NEET rate by at least half

- to ensure that by 2030 less than one in three Roma youth is not in education, employment or training
- NEET rate (16-24 years): Roma 62%; general population 10.1% (gap 51.9 pps)

6. Improve Roma health and increase effective equal access to quality healthcare and social services

Cut life expectancy gap by at least half

- to ensure that by 2030 Roma women and men live 5 years longer
- life expectancy gap at birth (general population vs Roma): Roma women 10.4 years; Roma men 10.2 years

7. Increase effective equal access to adequate desegregated housing and essential services

Reduce gap in housing deprivation by at least one third

- to ensure that by 2030 the majority of Roma do not face housing deprivation
- housing deprivation: Roma 61%; general population 17.9% (gap: 43.1 pps)

Cut gap in overcrowding by at least half

- to ensure that by 2030 the majority of Roma no longer live in overcrowded households
- overcrowding: Roma 78%; general population 17.1% (gap 60.9 pps)

- Ensure that at least 95% of Roma have access to tap water access to tap water in dwelling: Roma 70%, general population: 97.7%

ΠΗΓΗ

Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά για την περίοδο 2020-2030

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/union_of_equality_eu_roma_strategic_framework_for_equality_inclusion_and_participation_en.pdf

12. Ένα νέο πλαίσιο για τους Ρομά Οκτώβριος 2020

Το νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά θέτει ορισμένους στόχους έως το 2030, οι οποίοι απτοσκοπούν στην προώθηση της αποτελεσματικής ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ουσιαστικής συμμετοχής των Ρομά.

41% of Roma have experienced discrimination over the past 5 years

85% of Roma children are at risk of poverty compared to 20% of children in the general population

62% of Roma youth are not in education, employment or training compared to 10% of youth in the general population

ΣΤΌΧΟΙ ΓΙΑ ΤΟ 2030

Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά καθορίζει ορισμένους στόχους σχετικά με την **ελάχιστη πρόοδο** που πρέπει να επιτευχθεί έως το 2030 και παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη της ΕΕ σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα επιτευχθεί αυτό.

Καταπολέμηση και πρόληψη του αντισιγανισμού και των διακρίσεων

Το ήμισυ του αριθμού των Ρομά που βιώνουν διακρίσεις

Μείωση κατά τουλάχιστον το ένα τρίτο του ποσοστού του γενικού πληθυσμού που αισθάνεται άβολα με τους γείτονες των Ρομά

Μείωση της φτώχειας και του αποκλεισμού

Μείωση του χάσματος φτώχειας και του χάσματος παιδικής φτώχειας τουλάχιστον κατά το ήμισυ

Υγειονομική περίθαλψη

Μείωση της απόκλισης του προσδόκιμου ζωής τουλάχιστον κατά το ήμισυ

Προώθηση της συμμετοχής μέσω της ενδυνάμωσης, της συνεργασίας και της εμπιστοσύνης

Συμμετοχή ΜΚΟ σε πανευρωπαϊκή συντονισμένη παρακολούθηση της κοινωνίας των πολιτών των Ρομά

Διασφάλιση της συμμετοχής των ΜΚΟ Ρομά ως πλήρη μέλη στις εθνικές επιτροπές παρακολούθησης

Το διπλάσιο του ποσοστού των Ρομά που υποβάλλουν έκθεση όταν υφίστανται διακρίσεις

Ενθάρρυνση της συμμετοχής των Ρομά στην τοπική, περιφερειακή, εθνική και ευρωπαϊκή πολιτική

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μείωση του χάσματος στη συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα τουλάχιστον κατά το ήμισυ

Μείωση του χάσματος στην ανώτερη δευτεροβάθμια ολοκλήρωση τουλάχιστον κατά το ένα τρίτο

Εργασία για την εξάλειψη του διαχωρισμού μέσω της μείωσης κατά το ήμισυ (τουλάχιστον) του ποσοστού των παιδιών Ρομά που φοιτούν σε διαχωρισμένα δημοτικά σχολεία

Κατοικία

Μείωση του χάσματος στη στέγαση τουλάχιστον κατά το ένα τρίτο

Κόψτε το χάσμα στον υπερπληθυσμό τουλάχιστον κατά το ήμισυ

Διασφάλιση ότι τουλάχιστον το 95 % των Ρομά έχουν πρόσβαση σε νερό της βρύσης

Απασχόληση

Μείωση του χάσματος απασχόλησης τουλάχιστον κατά το ήμισυ

Μείωση του χάσματος μεταξύ των φύλων στην απασχόληση για τους Ρομά τουλάχιστον κατά το ήμισυ

Μείωση του χάσματος στο ποσοστό των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης κατά το ήμισυ τουλάχιστον

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/factsheet_-_a_new_eu_roma_strategic_framework_en.pdf

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Κίνητρα πολιτικής για την αύξηση της σχολικής φοίτησης μέσω δύο προγραμμάτων — «Εκπαίδευση των παιδιών Ρομά» και «Παιδιά Ρομά στη Μακεδονία και Θράκη»

Απασχόληση

Υλοποίηση Τοπικών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων για Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες (ΤΟΠΕΚΟ).

Συνέχιση 29 Κέντρων Στήριξης για ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά

ΥΓΕΙΑ

Έμφαση στην προληπτική υγειονομική περίθαλψη, κυρίως στον εμβολιασμό

Κατοικία

Τρία περιφερειακά ολοκληρωμένα πιλοτικά προγράμματα με συνιστώσα υποδομής.

Καταπολέμηση των διακρίσεων

Ο Συνήγορος του Πολίτη δημιούργησε ξεχωριστό γραφείο για θέματα Ρομά.

ΙΤΑΛΙΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σχεδιαζόμενα μέτρα για τη μείωση του ποσοστού πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στην Καμπανία, την Απουλία, την Καλαβρία και τη Σικελία.

Εθνικό σχέδιο που δρομολογήθηκε το 2013 με τη συμμετοχή 13 μεγάλων δήμων, με στόχο την αύξηση της σχολικής φοίτησης παιδιών Ρομά σε δημοτικά και δευτέρα σχολεία

Απασχόληση

Πρωώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης και του επαγγελματικού προσανατολισμού.

Η εθνική ομάδα εργασίας για την εργασία αναπτύσσει έργα που απευθύνονται στους Ρομά και αποσκοπούν στην πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, στην ένταξη των μεταναστών, στην καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας, στην προώθηση της πρόσβασης σε υπηρεσίες, στην προώθηση της αυτοαπασχόλησης.

Δημιουργία εθνικού δικτυακού τόπου ένταξης για τη βελτίωση της πρόσβασης των αλλοδαπών σε υπηρεσίες όπως η εκπαίδευση, η εργασία, η στέγαση και η φροντίδα των παιδιών.

ΥΓΕΙΑ

Το εθνικό σύστημα υγείας παρέχει καθολική πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη (συμπεριλαμβανομένων των Ρομά), την πρόληψη και ενιαία κριτήρια για ποιοτικές υπηρεσίες σε ολόκληρη τη χώρα.

Πρόσθετα κονδύλια για το 2012 και το 2013 σε εθνικό ινστιτούτο υγείας, το οποίο δημιουργήθηκε για τη βελτίωση της υγείας των μεταναστών και την καταπολέμηση των ασθενειών που συνδέονται με τη φτώχεια.

Το έργο «Trovarsì» — Εμβολιασμοί για τους Ρομά και τους Σίντι — ξεκίνησε το 2013 και αποσκοπεί στην καλύτερη προστασία των παιδιών Ρομά από ασθένειες που μπορούν να προληφθούν με συνήθη εμβολιασμό.

Κατοικία

Προσπάθειες για να ξεπεραστεί το «camps-system» έγιναν σε διάφορες περιοχές της χώρας.

Καταπολέμηση των διακρίσεων

Το «Campaign Dosta»! Στόχος του 2012-2013 είναι η αύξηση της ευαισθητοποίησης και η καταπολέμηση των προκαταλήψεων κατά των Ρομά.

Πηγή Ευρωπαϊκή Επιτροπή

https://ec.europa.eu/info/files/factsheet-greece-2014_en

13. Σχολικό περιβάλλον

Μια πολυτομεακή και διατομεακή προσέγγιση για την προώθηση της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς θα περιλαμβάνει:

Ευαισθητοποίηση στα δικαιώματα όλων των παιδιών στην εκπαίδευση. Οι εθνικές εκστρατείες και η διάδοση πληροφοριών είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση πολλών από τα πολιτιστικά εμπόδια και τις συμπεριφορές και τις πεποιθήσεις που εισάγουν διακρίσεις και εμποδίζουν την πρόσβαση των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση.

Γονική και οικογενειακή υποστήριξη. Οι γονείς Ρομά πρέπει να υποστηριχθούν για να προωθήσουν τόσο την προθυμία όσο και την ικανότητά τους να εξασφαλίσουν τη φοίτηση των παιδιών τους στο σχολείο.

Ένα ήθος και περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς. Τα σχολεία πρέπει να διαθέτουν πολιτικές και καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο δημιουργίας μαθησιακών περιβαλλόντων που να ανταποκρίνονται και να εκτιμούν τις ανάγκες των παιδιών Ρομά. Τα σχολεία θα πρέπει να προωθούν μια νοοτροπία σεβασμού των διαφορών και να εισάγουν προσεγγίσεις για τη στήριξη όλων των παιδιών, ανεξάρτητα από το φύλο, τη γλώσσα, την εθνικότητα ή την αναπηρία.

Ευέλικτη δομή και χρονοδιάγραμμα. Τα σχολεία θα πρέπει να προσαρμόζονται στα παιδιά αντί να απαιτούν την προσαρμογή τους σε ένα προκαθορισμένο και άκαμπτο σύστημα, ειδικά κατά τα πρώτα χρόνια και μέσω των πρώτων τάξεων του δημοτικού σχολείου. Εάν τα παιδιά Ρομά, ιδίως εκείνα που ενδέχεται να κληθούν να εργαστούν, πρέπει να αξιοποιήσουν το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση, είναι απαραίτητο να διερευνηθούν επιλογές για μια πιο ευέλικτη και χωρίς αποκλεισμούς προσέγγιση όσον αφορά την οργάνωση των σχολείων. Ωστόσο, η ευελιξία δεν θα πρέπει να επεκτείνεται στον αποκλεισμό των παιδιών Ρομά από τις κύριες τάξεις. Η προσφορά εναλλακτικών προγραμμάτων σπουδών για τα παιδιά Ρομά μπορεί να χρησιμεύσει για τις διακρίσεις και τον περιορισμό των μελλοντικών ευκαιριών τους. Φυσικά, τα παιδιά δικαιούνται προστασία από την οικονομική εκμετάλλευση και από κάθε εργασία που παρεμβαίνει στην υγεία, την εκπαίδευση ή την ανάπτυξή τους. Η πρώτη προτεραιότητα πρέπει να είναι να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά δεν εξαναγκάζονται σε εργασία που περιορίζει την πρόσβασή τους και την ευκαιρία να επωφεληθούν από την εκπαίδευση. Ωστόσο, μέχρι να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, τα παιδιά αυτά δικαιούνται μια εκπαίδευση που να ικανοποιεί τις ανταγωνιστικές απαιτήσεις στο χρόνο τους.

Συστάσεις του ΟΟΣΑ για την ευημερία των σπουδαστών Ρομά

Η ευημερία είναι ένα στοιχείο που ενσωματώνεται όλο και περισσότερο στο έργο του ΟΟΣΑ για τα παιδιά, τους νέους και την εκπαίδευση. Ορίζεται εδώ ως μια δυναμική κατάσταση που χαρακτηρίζεται από τους μαθητές που βιώνουν την ικανότητα και την ευκαιρία να εκπληρώσουν τους προσωπικούς και κοινωνικούς τους στόχους. Σύμφωνα με τις εργασίες του ΟΟΣΑ για την ευημερία των παιδιών (ΟΟΣΑ, 2015), η τελευταία είναι πολυδιάστατη και καλύπτει:

1. Γνωστική ευεξία·
2. Ψυχολογική ευεξία·
3. Σωματική ευεξία·
4. Κοινωνική ευημερία·
5. Υλική ευημερία.

Όπως παρατηρήθηκε σε πρόσφατα έργα του ΟΟΣΑ, η υιοθέτηση της πολιτιστικής πολυμορφίας στην τάξη έχει θετικές επιπτώσεις στα αποτελέσματα των μαθητών και ενισχύει όλες τις πτυχές της ευημερίας. Στην πραγματικότητα, μερικά από τα πιο επιτυχημένα σχολεία είναι αυτά που παρέχουν ένα διαπολιτισμικό περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς, όπου οι μαθητές αισθάνονται συνδεδεμένοι και πολύτιμοι (ΟΟΣΑ, 2017). Η πρόταση αυτή έρχεται να διερευνήσει τη δυνατότητα εφαρμογής της **διαπολιτισμικής εκπαίδευσης για την προώθηση της ευημερίας των σπουδαστών Ρομά.**

Δ/ση ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Ένταξη Ρομά στην Ευρώπη: Βιβλιογραφική ανασκόπηση και παραδείγματα πρωτοβουλιών πολιτικής του ΟΟΣΑ για την εκπαίδευση Έγγραφο εργασίας αριθ. 228

<https://www.oecd.org/wise/Measuring-What-Matters-for-Child-Wellbeing-and-Policies-Policy-brief-July-2021.pdf>

<https://www.oecd.org/wise/measuring-what-matters-for-child-well-being-and-policies-e82fded1-en.htm>

Ένα παράδειγμα του Ηνωμένου Βασιλείου

Ορθές πρακτικές για την ένταξη των παιδιών Ρομά στα σχολεία του Ηνωμένου Βασιλείου

Το Κίνημα Ταξιδιωτών, μια φιλανθρωπική οργάνωση που εδρεύει στο Ηνωμένο Βασίλειο και συνεργάζεται με Τσιγγάνους, Ρομά και Ταξιδιώτες (GRT), δημοσίευσε μια έκθεση το 2019 με στόχο να αποτελέσει οδηγό για τα σχολεία να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που θα μπορούσε να βελτιώσει τα αποτελέσματα και την αίσθηση του ανήκειν για τα παιδιά τσιγγάνων, Ρομά και ταξιδιωτών στην εκπαίδευση.

Μέσω εμπειρικής έρευνας με εκπαιδευτικούς και οικογένειες Ρομά, καθώς και μέσω κάποιας ποσοτικής ανάλυσης, εντόπισαν τις πιο αποτελεσματικές πρακτικές που εφαρμόζονται στα σχολεία του Ηνωμένου Βασιλείου. Αυτά τα σχολεία είναι αυτά που ανταποκρίνονται στα πιο σημαντικά ζητήματα που είναι ο αποκλεισμός, η είσοδος και η μεταφορά, ο εκφοβισμός, οι διακρίσεις, η φοίτηση, οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και η εκλεκτική κατ' οίκον εκπαίδευση.

Συνολικά, τα σχολεία με υψηλό πληθυσμό ΠΤΚ και καλές επιδόσεις είναι εκείνα που χαρακτηρίζονται σταθερά από τα ακόλουθα στοιχεία:

- Δημιουργούν ένα περιβάλλον ασφάλειας και εμπιστοσύνης·
- Καλλιεργούν ένα ήθος σεβασμού·
- Δεσμεύονται για την πρόσβαση και την ένταξη·
- Έχουν υψηλές προσδοκίες από τους μαθητές τους·
- Συνεργάζονται με οικογένειες, μαθητές και τοπικές κοινότητες·
- Επικοινωνούν ανοιχτά και με σεβασμό με τα παιδιά και δημιουργούν καλές σχέσεις εργασίας με τους γονείς.

Αυτού του είδους οι μελέτες δείχνουν ότι τα σχολεία με διευθυντές και εκπαιδευτικούς που έχουν δεσμευτεί για πρακτικές ένταξης που λαμβάνουν υπόψη τις διάφορες διαστάσεις της πολυμορφίας, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών Ρομά, έχουν ισχυρό αντίκτυπο τόσο στην απόδοση όσο και στην ευημερία των μαθητών.

Πηγή: Το κίνημα των ταξιδιωτών, 2019.

<https://travellermovement.org.uk/>

14. Μοντέλα και πρακτικές διαχείρισης της πολυμορφίας

Μοντέλα διαχείρισης της διαφορετικότητας

Αφομοίωση: πλήρης απόρριψη της διαφορετικότητας

Η Ολοκλήρωση: μερική αποδοχή της ετερότητας

Πολυπολιτισμικότητα: αποδοχή χωρίς αλληλεπίδραση

Διαπολιτισμικότητα: αποδοχή και αλληλεπίδραση

Αφομοίωση

- Η πρώτη κοινωνική, επομένως, εκπαιδευτική πολιτική για τη διαχείριση της εθνοπολιτισμικής πολυμορφίας ήταν αυτή της αφομοίωσης, η οποία στηριζόταν ουσιαστικά στην απαγόρευση στον δημόσιο χώρο της προώθησης κάθε πολιτισμικής, γλωσσικής, θρησκευτικής και άλλης πολυμορφίας.
- Στόχος του ήταν να οδηγήσει τους μαθητές με διαφορετική εθνοπολιτισμική ταυτότητα να εγκαταλείψουν τα «δικά» εθνοπολιτισμικά χαρακτηριστικά τους και να υιοθετήσουν εκείνα της κυρίαρχης ομάδας.
- Παραδοσιακή παιδαγωγική
- Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με το Πρόγραμμα Παρακολούθησης και Υπεράσπισης της ΕΕ (2007), σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες αρκετοί φοιτητές Ρομά, κυρίως όσοι προέρχονται από σχετικά εύπορες οικογένειες, επιθυμούν και επιλέγουν την αφομοίωση ως μέσο αποφυγής στιγματισμού και αρνητικών αντιλήψεων και στάσεων απέναντί τους.

Η Ολοκλήρωση

- Αυτή η προσέγγιση αναγνώρισε την πολιτιστική πολυμορφία, αλλά μόνο στο βαθμό που δεν αμφισβητούσε, τουλάχιστον προφανώς, τις πολιτιστικές υποθέσεις της κυρίαρχης κοινωνικής ομάδας.
- Η γλωσσική και θρησκευτική ποικιλομορφία της ταξικής διδασκαλίας είναι η κυρίαρχη, ενώ μόνο η επίσημη θρησκεία της χώρας διδάσκεται στο σχολείο.
- Γενικά, τόσο οι προσεγγίσεις της αφομοίωσης όσο και της ολοκλήρωσης κυριαρχούνται από τις απόψεις του «πολιτιστικού ελλείμματος».

Πολυπολιτισμικότητα

- Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, τα χαρακτηριστικά των εθνοπολιτισμικά ποικίλων φοιτητών πρέπει να εξετάζονται και να αντιμετωπίζονται επί ίσοις όροις με τα χαρακτηριστικά των σπουδαστών που ανήκουν στην κυρίαρχη εθνοπολιτισμική ομάδα.
- Η θετική αυτο-εικόνα των εθνοπολιτισμικά διαφορετικών μαθητών λειτουργεί αντίστοιχα θετικά για την σχολική τους επίδοση, καθώς και για τη γενική εκπαιδευτική τους ανάπτυξη.

Η Διαπολιτισμικότητα

Θεωρητικά, αλλά και στις πρακτικές εφαρμογές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, μπορούμε να διακρίνουμε τρεις διαφορετικές ιδεολογικές προσεγγίσεις:

- **πολιτιστικός οικουμενισμός**, ο οποίος επικεντρώνεται στην ανάδυση κοινών πολιτιστικών αναφορών,
- **πολιτιστικός σχετικισμός**, ο οποίος εντοπίζει τις πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των ομάδων στους κοινούς κοινωνικούς χώρους και, τέλος,
- **μια προσέγγιση που υπερβαίνει το δίπολο «ομοιότητες ή διαφορές»** και επικεντρώνεται στην ίση κοινωνική συμμετοχή και ίσες ευκαιρίες για όλες τις κοινωνικές ομάδες, ανεξάρτητα από την πολιτιστική τους ταυτότητα.

15. Διαπολιτισμική προσέγγιση της εκπαίδευσης

Κριτική και μετασχηματιστική διδασκαλία

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση υιοθετεί κοινές αξίες με εκείνες της κριτικής εκπαίδευσης, δηλαδή της εκπαίδευσης που προωθεί την καλλιέργεια της **κριτικής σκέψης** και του προβληματισμού, καθώς και της **μετασχηματιστικής μάθησης**, δηλαδή της μάθησης που στοχεύει στην ανάπτυξη των ψυχικών συνηθειών των νέων, δηλαδή μιας διαφορετικής άποψης για τους «άλλους».

Η σημερινή κατάσταση

- Ένα μεγάλο μέρος της εθνοπολιτισμικά κυρίαρχης πληθυσμιακής ομάδας, αν δεν αγκαλιάσει το «πολιτιστικό έλλειμμα» των Ρομά, είναι υπέρ μιας **αφομοιωτικής** κοινωνικής και εκπαιδευτικής προσέγγισης.
- Η γλώσσα των Ρομά είναι ουσιαστικά απαγορευμένη στο σχολικό περιβάλλον, ενώ οι αναφορές στον πολιτισμό των Ρομά είναι συνήθως επιφανειακές και **λαογραφικές** και δεν βοηθούν στην ένταξη των μαθητών Ρομά στην τάξη.
- Ομοίως, μια **φιλανθρωπική προσέγγιση** για τους φοιτητές Ρομά είναι κοινή, η οποία βρίσκεται εκτός του πλαισίου της διαπολιτισμικής προσέγγισης και δεν συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας ισότιμης σχέσης μεταξύ των μαθητών.
- Στις περισσότερες χώρες, από την κυρίαρχη εθνοπολιτισμική πλειοψηφία, οι Ρομά εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται ως «**προβληματική**» **πληθυσμιακή ομάδα**, που βρίσκονται σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, είναι συχνά θύματα διακρίσεων και ρατσιστικών συμπεριφορών.

Δημιουργία ενός πλαισίου

Ενθαρρύνεται έντονα η συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας, καθώς και η συνεργασία μεταξύ σχολείων και κοινοτήτων, καθώς η διαπολιτισμική συνεργασία και η ανταλλαγή μπορούν να προωθηθούν αποτελεσματικά μέσω αυτών. Το σχολείο είναι αυτό που πρέπει να φροντίσει για την οικοδόμηση της παραπάνω συνεργασίας, δημιουργώντας ένα κατάλληλο υποστηρικτικό περιβάλλον όπου οι γονείς μπορούν να αισθάνονται άνετα και να επικοινωνούν με το σχολείο σε ουσιαστικό και όχι επίσημο επίπεδο.

Αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

- Ενσυναίσθηση
- αλληλεγγύη
- σεβασμός της πολιτισμικής πολυμορφίας
- εξάλειψη του εθνικιστικού τρόπου σκέψης, των εθνικών στερεοτύπων και των προκαταλήψεων

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση συνδέεται με

- Παιδαγωγική κριτική
- Εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα
- Εκπαίδευση για την κοινωνική δικαιοσύνη
- Μετασχηματιστική μάθηση
- Βιωματική μάθηση
- Συνεργατική μάθηση

Διαπολιτισμική δεξιότητα

Περιλαμβάνει όλες εκείνες τις κοινωνικές δεξιότητες που συμβάλλουν στην αναγνώριση, αποδοχή και δημιουργική διαχείριση της διαφορετικότητας.

Συνδέεται με τις κοινωνικές δεξιότητες που επιτρέπουν την αποδοχή νέων πολιτισμικών κωδίκων, την προσαρμογή των προηγούμενων αντιλήψεων και στάσεων και την ανάπτυξη νέων λειτουργικών στρατηγικών στη διαχείριση της πολυμορφίας, τόσο εθνοπολιτισμικών όσο και άλλων μορφών.

Διαπολιτισμικός ικανός δάσκαλος

- Ο διαπολιτισμικά ικανός δάσκαλος χαρακτηρίζεται από διαπολιτισμική ευαισθησία, διαπολιτισμική ευαισθητοποίηση, καθώς και διαπολιτισμική επιδεξιότητα.
- Σέβεται τους ανθρώπους από άλλους πολιτισμούς, έχει ενσυναίσθηση, είναι ανοιχτός σε νέα μάθηση, είναι ευέλικτος και μπορεί να διακρίνει τις δικές του προκαταλήψεις.
- Καταδίκασε τις θεωρίες του «πολιτισμικού ελλείμματος»
- Καταδικάζει τις στρατηγικές αφομοίωσης
- Αναγνωρίζει τη δυναμική διαδικασία της πολιτισμικής ταυτότητας μέσω της αλληλεπίδρασης
- Κατανοεί τις ιδιαιτερότητες των ανθρώπων στις πολιτιστικές «ενδιάμεσες ζώνες».

- Ψάχνει για πιθανά στερεότυπα στις αντιλήψεις και τις στάσεις του/της

Κατάλληλες διδακτικές προσεγγίσεις

- Ομάδες εργασίας
- Περιπτωσιολογικές μελέτες
- Αυτοβιογραφικές αφηγήσεις
- Μέθοδος σχεδίου έργου

Ψάχνοντας για ευθύνες

Οι ευθύνες των Ρομά

Οι ευθύνες της κυρίαρχης ομάδας

Οι ευθύνες του εκπαιδευτικού συστήματος

Οι ευθύνες του δασκάλου

Κοινές παγίδες

Η παγίδα της «στόχευσης»

- Συχνά, οι εκπαιδευτικοί, θέλοντας να ενισχύσουν την αυτοεικόνα και την αυτοπεποίθηση των μαθητών Ρομά, αναφέρονται στην ταυτότητά τους ή οργανώνουν δραστηριότητες για την προώθηση της ταυτότητας των Ρομά, θεωρώντας δεδομένο ότι αυτό είναι κάτι που επιθυμούν οι ίδιοι οι μαθητές Ρομά. Χωρίς να είναι ο κανόνας, πολλές περιπτώσεις φοιτητών Ρομά προτιμούν να μην αναφέρουν την προέλευσή τους, στοιχείο που αισθάνονται ότι τους διακρίνει από την εθνοπολιτισμική πλειοψηφία της τάξης.

Η παγίδα της αφομοίωσης

- Το αντίθετο από την παγίδα που αναφέρθηκε προηγουμένως είναι αυτή της αφομοίωσης. Αναφέρεται σε εκπαιδευτικούς που θέλουν την πολιτιστική αφομοίωση των μαθητών Ρομά από την κυρίαρχη εθνοπολιτισμική ταυτότητα. Θεωρούν ότι η ρωμαϊκή ταυτότητα είναι ένα «στίγμα» για τους μαθητές και ως εκ τούτου ο σκοπός της εκπαίδευσης είναι η αφομοίωση τους ή, με άλλα λόγια, η απόκρυψη της πολιτιστικής τους ταυτότητας, τουλάχιστον στο σχολικό περιβάλλον.

Η παγίδα του πολιτιστικού ελλείμματος

- Σε σχέση με τις παραπάνω παγίδες είναι η παγίδα του πολιτιστικού ελλείμματος. Αυτή η παγίδα αντιπροσωπεύει την άποψη ότι οι μαθητές Ρομά είναι πολιτισμικά «ελλιπείς» σε σχέση με τους μαθητές της κυρίαρχης εθνοπολιτισμικής ομάδας. Το σχολείο και ο δάσκαλος αναλαμβάνουν να καλύψουν το παραπάνω «έλλειμμα». Είναι προφανές ότι τέτοιες απόψεις προωθούν στερεότυπες και προκατειλημμένες απόψεις για τους «άλλους» και τελικά ρατσιστικές αντιλήψεις για ανώτερους και κατώτερους πολιτισμούς.

Η παγίδα του εθνοκεντρισμού

Η παγίδα της πολιτισμικής αχρωματοψίας

- Ο δάσκαλος στο όνομα της ισότητας και της ισότητας αντιμετωπίζουν τους μαθητές Ρομά σαν να είναι εξίσου ικανοί με τους υπόλοιπους, αγνοώντας τις διαφορές τους και τις αδυναμίες τους. Ισχυρίζονται ότι με αυτόν τον τρόπο τους παροτρύνουν να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια και να ξεπεράσουν τα προβλήματά τους.

Η παγίδα του εξωτισμού

- Αυτή είναι μια από τις πιο κοινές παγίδες στον τομέα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Αφορά την προσέγγιση του πολιτισμικά διαφορετικού όχι μέσω μιας αντικειμενικής παρουσίασης των πολιτισμικών του χαρακτηριστικών, της ποικιλίας που τα χαρακτηρίζει, καθώς και των πιθανών ετεροτήτων που συνυπάρχουν μέσα στον ίδιο πολιτισμό, αλλά μέσω μιας στερεοτυπικής — εξωτικής προσέγγισης.
- Έτσι, η εξωτική προσέγγιση για τους Ρομά αφορά την εικόνα ενός λαού που δεν του αρέσει να έχει μόνιμη κατοικία, του αρέσει να ταξιδεύει, να ζει σε σκηνές, να μην πηγαίνει στο σχολείο και ως το μοναδικό του επάγγελμα να χορεύει και να τραγουδά.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

- Παρακολούθηση της ατομικής εξέλιξης της σχολικής επίδοσης του μαθητή.
- Παρακολούθηση της συμμετοχής του μαθητή σε σχολικές δραστηριότητες εντός και εκτός της τάξης.
- Παρακολούθηση της γενικής στάσης του μαθητή απέναντι στα σχολικά καθήκοντα και ευθύνες
- Παρακολούθηση της επικοινωνίας του μαθητή με τους συμμαθητές του
- Παρακολούθηση του γενικού συμφέροντος του μαθητή προς το σχολικό ίδρυμα

Βέλτιστες πρακτικές

- Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
- Διαφοροποιημένη παιδαγωγική
- Μαθήματα καλωσορίσματος και μαθήματα υποστήριξης
- Κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό.
- Κατάρτιση δασκάλων
- Σύνδεση ενός δημοτικού σχολείου. Αξιοποίηση πολιτιστικών διαμεσολαβητών
- Ενίσχυση της προσχολικής εκπαίδευσης
- Προώθηση ορθών πρακτικών
- Σχολεία γονέων (Ρομά και μη Ρομά)

Συμπεράσματα

Ο ρόλος του δασκάλου

Το κλίμα της τάξης

Το σχολείο χωρίς αποκλεισμούς

Δεν υπάρχουν «μαγικές συνταγές», αλλά «μαγική λέξη»: ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

Ο ρόλος της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής και της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για παιδιά Ρομά

Το μεγάλο μας βιβλίο <http://peroma.web.auth.gr/peroma/el/node/4>

16. Διαφορετικότητα

Σύμφωνα με τον Tomlinson, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να διαφοροποιήσουν τη διδασκαλία μέσω: 1) περιεχόμενο, 2) διαδικασία, 3) προϊόν, και 4) μαθησιακό περιβάλλον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- Αυτό που θα μπορούσατε να κάνετε είναι να διαφοροποιήσετε το περιεχόμενο σχεδιάζοντας δραστηριότητες για ομάδες μαθητών που καλύπτουν διάφορα επίπεδα ταξινόμιας του Bloom. Τα έξι επίπεδα είναι: να θυμόμαστε, να κατανοούμε, να εφαρμόζουμε, να αναλύουμε, να αξιολογούμε και να δημιουργούμε.
- Οι μαθητές που δεν είναι εξοικειωμένοι με ένα μάθημα θα μπορούσαν να απαιτηθούν για να ολοκληρώσουν τις εργασίες στα χαμηλότερα επίπεδα: να θυμούνται και να κατανοούν. Οι μαθητές με κάποια δεξιότητες θα μπορούσαν να κληθούν να εφαρμόσουν και να αναλύσουν το περιεχόμενο και οι μαθητές που έχουν υψηλά επίπεδα δεξιότητας θα μπορούσαν να κληθούν να ολοκληρώσουν τις εργασίες στους τομείς της αξιολόγησης και της δημιουργίας.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- Κάθε μαθητής έχει ένα προτιμώμενο στυλ μάθησης, και η επιτυχής διαφοροποίηση περιλαμβάνει την παράδοση του υλικού σε κάθε στυλ: οπτική, ακουστική και κιναισθητική, και μέσω των λέξεων.
- ΠΡΟΙΟΝΤΑ

- Το προϊόν είναι αυτό που ο μαθητής δημιουργεί στο τέλος του μαθήματος για να αποδείξει την κυριαρχία του περιεχομένου. Αυτό μπορεί να γίνει με τη μορφή δοκιμών, έργων, εκθέσεων ή άλλων δραστηριοτήτων. Θα μπορούσατε να αναθέσετε στους μαθητές να ολοκληρώσουν δραστηριότητες που δείχνουν την κυριαρχία μιας εκπαιδευτικής έννοιας με έναν τρόπο που προτιμά ο μαθητής, με βάση το στυλ μάθησης.

Μαθησιακό περιβάλλον

- Οι συνθήκες για βέλτιστη μάθηση περιλαμβάνουν τόσο σωματικά όσο και ψυχολογικά στοιχεία. Μια ευέλικτη διάταξη στην τάξη είναι το κλειδί, ενσωματώνοντας διάφορους τύπους επίπλων και ρυθμίσεων για την υποστήριξη τόσο της ατομικής όσο και της ομαδικής εργασίας. Ψυχολογικά μιλώντας, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να χρησιμοποιούν τεχνικές διαχείρισης της τάξης που υποστηρίζουν ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης. Ζώντας στο R

17. Η περίπτωση των Ρομά στην Ελλάδα

Τα παιδιά Ρομά εμφανίζουν μικρό ποσοστό εγγραφών στα σχολεία, έλλειψη φοίτησης στα μαθήματα, δυσκολίες προσαρμογής στο σχολικό πρόγραμμα και ελλείψεις σε σχολικές προμήθειες.

Τα σχολεία δεν πρέπει να ευνοούν τις κοινωνικές διακρίσεις εις βάρος των μαθητών Ρομά ούτε μέσω της επίσημης ιδεολογίας τους, όπως εκφράζεται στα προγράμματα σπουδών, στην οργάνωση των τάξεων, στις διδακτικές μεθόδους και το διδακτικό υλικό, στη μεταχείριση της γλώσσας και του πολιτισμού τους από το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς.

Δέκα παράγοντες που επηρεάζουν την εκπαίδευση των Ρομά:

1. Η ελληνική είναι η δεύτερη γλώσσα των παιδιών Ρομά, που έρχονται στο σχολείο με ελάχιστη γνώση της ελληνικής. Αυτό δεν λαμβάνεται υπόψη από το σχολείο που διδάσκει τους πάντες με τον ίδιο τρόπο.
2. Οι χαμηλές προσδοκίες των εκπαιδευτικών, ως αποτέλεσμα των οποίων είναι ικανοποιημένοι με την απόκτηση βασικών γνώσεων από τα παιδιά
3. Η ελαττωματική συνεργασία μεταξύ σπιτιού και σχολείου, δεδομένου ότι η σχέση τους συχνά συνεπάγεται δυσπιστία.
4. Τα προγράμματα που υπάρχουν στο σχολείο δεν καλύπτουν τις ανάγκες τους και δεν λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητές τους.
5. Οι εκπαιδευτικοί δεν είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι για να διδάσκουν παιδιά Ρομά.
6. Τα σχολεία στα οποία φοιτούν τα παιδιά Ρομά συχνά υποβαθμίζονται και δεν διαθέτουν τις κατάλληλες υποδομές.
7. Η εκπαίδευση είναι πολιτική απόφαση. Το κράτος πρέπει να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσει καλή εκπαίδευση για όλες τις ομάδες.
8. Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των γονέων επηρεάζει την απόδοση του σχολείου, καθώς οι γονείς δεν μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους με την εργασία τους.
9. Ο αναλφαβητισμός και η έλλειψη βαθμών των Ρομά τους αποκλείει από μια σειρά κοινωνικών, επαγγελματικών και οικονομικών δραστηριοτήτων, θέτοντας τους στο περιθώριο.
10. Τα προγράμματα που εκτελούνται μερικές φορές σε οικισμούς Ρομά είναι ακατάλληλα και δεν έχουν συνέχεια, με αποτέλεσμα να αποτυγχάνουν.

Όσον αφορά την έλλειψη φοίτησης και τέλος την εγκατάλειψη του σχολείου, οι λόγοι που καταγράφηκαν είναι:

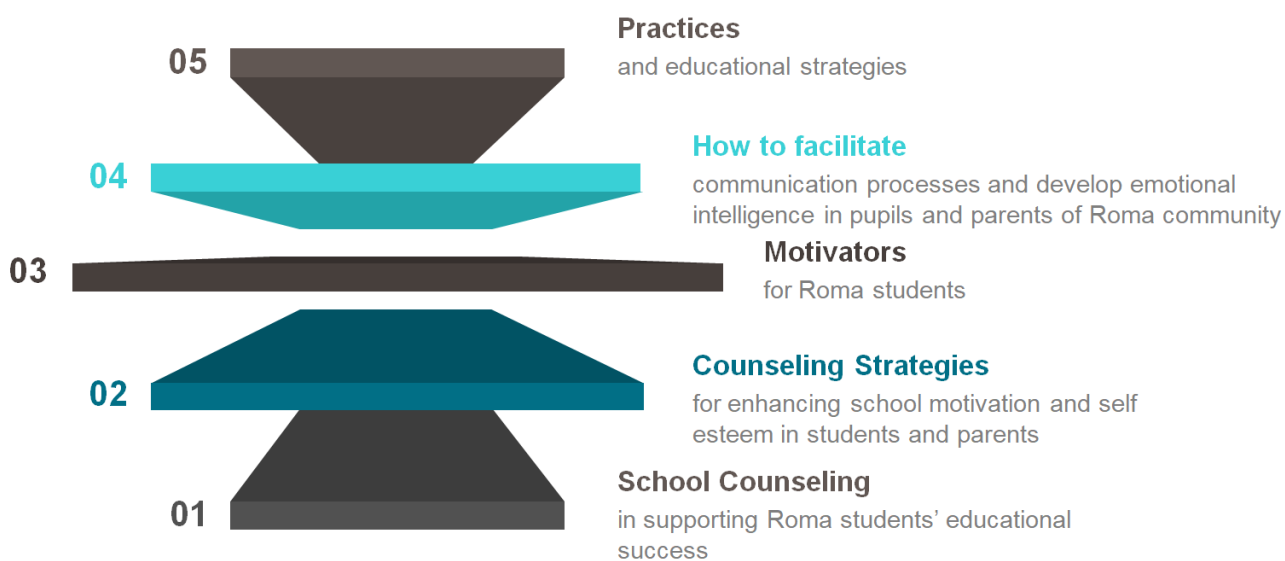
- Δυσκολία μετακίνησης από και προς το σχολείο.
- Η πρόωρη εγγραφή στο νηπιαγωγείο και στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου
- Η δυσκολία στη γλώσσα και η αδυναμία του σχολείου να τους προσφέρει ένα υποστηρικτικό περιβάλλον

- Η έλλειψη ενδιαφέροντος εκ μέρους των φοιτητών Ρομά
- Σχέσεις με συμμαθητές
- Συνθήκες διαβίωσης στον καταυλισμό
- Γάμος σε νεαρή ηλικία κυρίως για κορίτσια (Παπαδοπούλου, 2015)

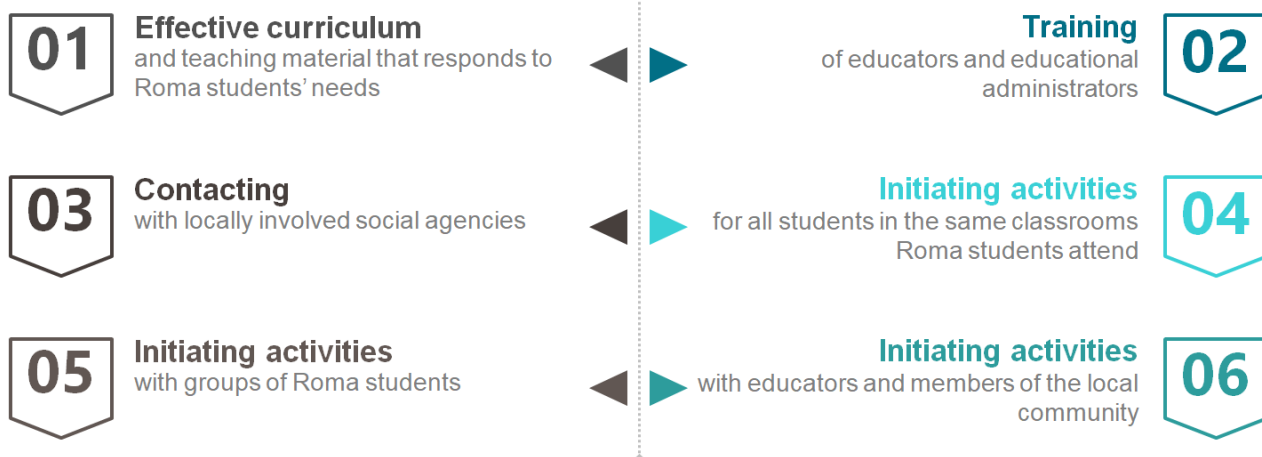
18. Αποτελεσματικές πρακτικές από το ελληνικό πλαίσιο

- Δημιουργία θετικού κλίματος (ασφάλεια, κατανόηση, εμπιστοσύνη)
- Καλλιέργεια της ενσυναίσθησης των μαθητών
- Ενθαρρύνετε τη συμμετοχή τους σε συζητήσεις εντός της τάξης
- Παιχνίδια ρόλων
- Θεατρικό παιχνίδι
- Εξατομικευμένη διδασκαλία
- Συνεργατικές μέθοδοι
- Κατάλληλη ρύθμιση κλάσης
- Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του έργου
- Ενθάρρυνση της συμμετοχής σε εξωσχολικές δραστηριότητες
- Διοργάνωση διαπολιτισμικών δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων
- Κατάλληλη χρήση του υπολογιστή στη διδασκαλία
- Περισσότερη επαγρύπνηση κατά την εφημερία σε εξωτερικούς χώρους
- Αποφασιστική αντιμετώπιση των προβλημάτων που οφείλονται στην εθνοπολιτισμική πολυμορφία
- Συνεργασία με γονείς
- Συνεργασία με το Δήμο και άλλους (κοινωνικές υπηρεσίες κ.λπ.)

19. Σχολική συμβουλευτική για τη στήριξη της εκπαιδευτικής επιτυχίας των μαθητών Ρομά

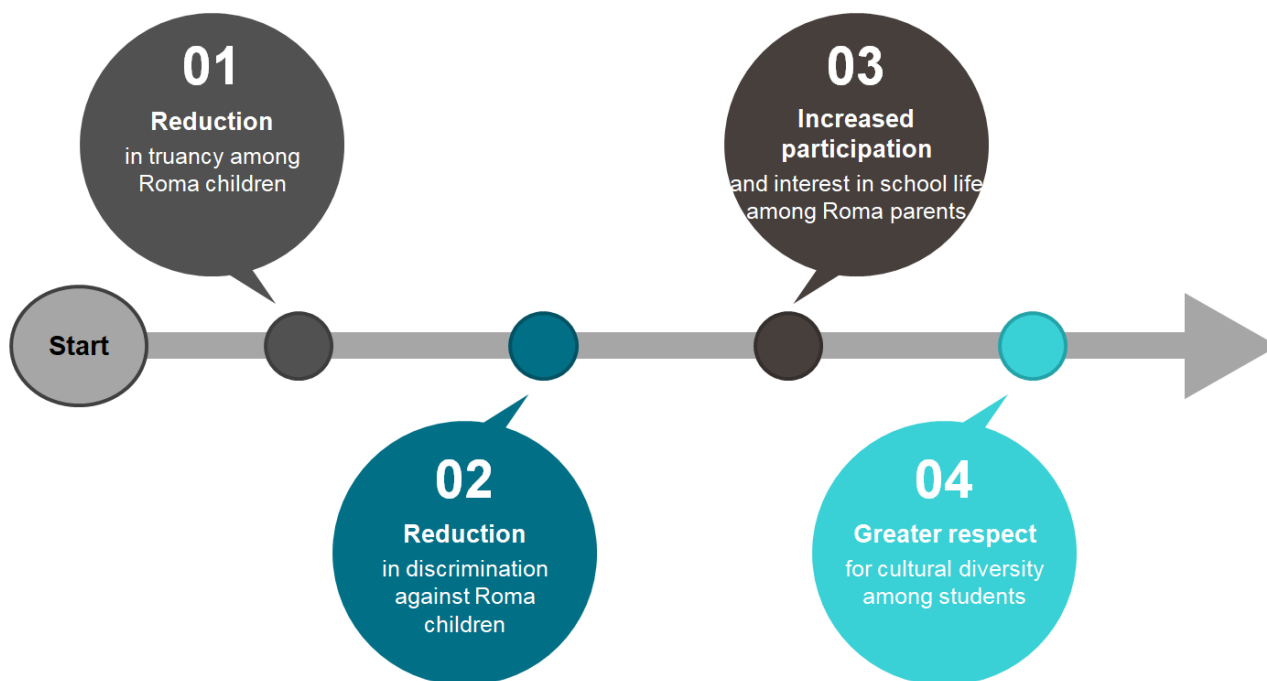

ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

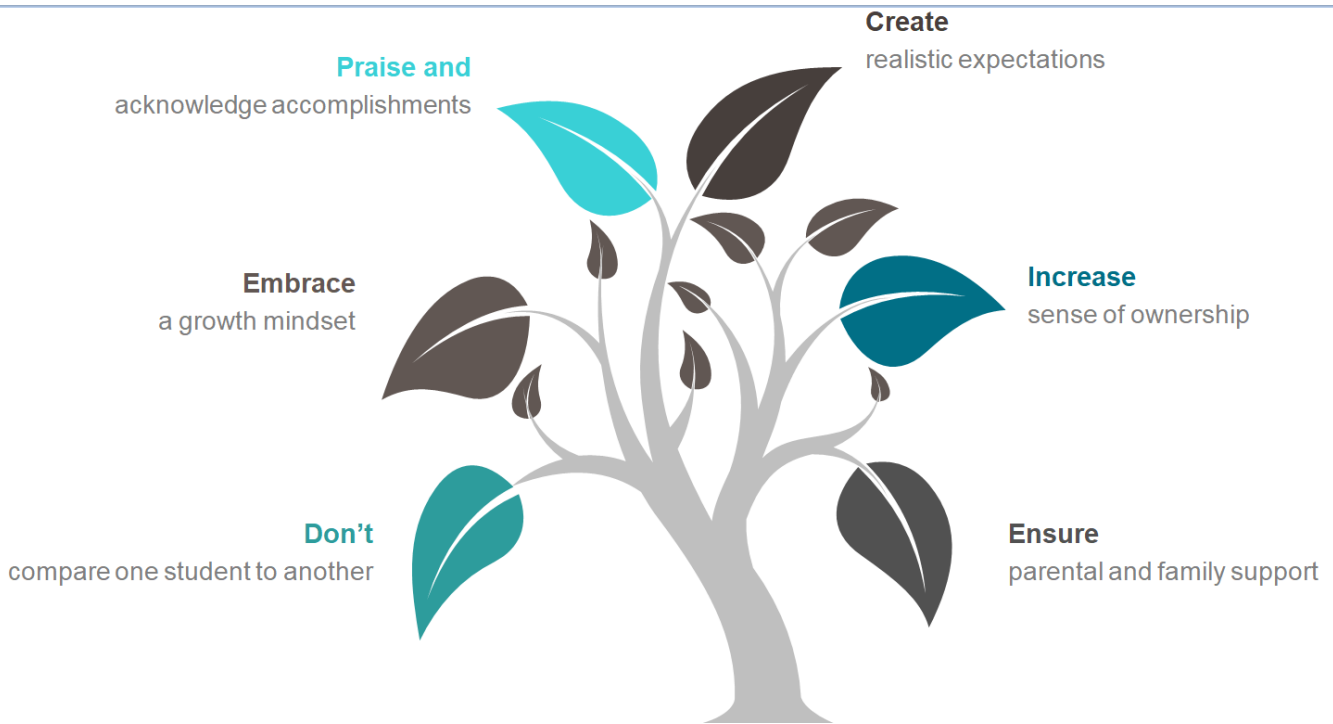

Επιθυμητά αποτελέσματα

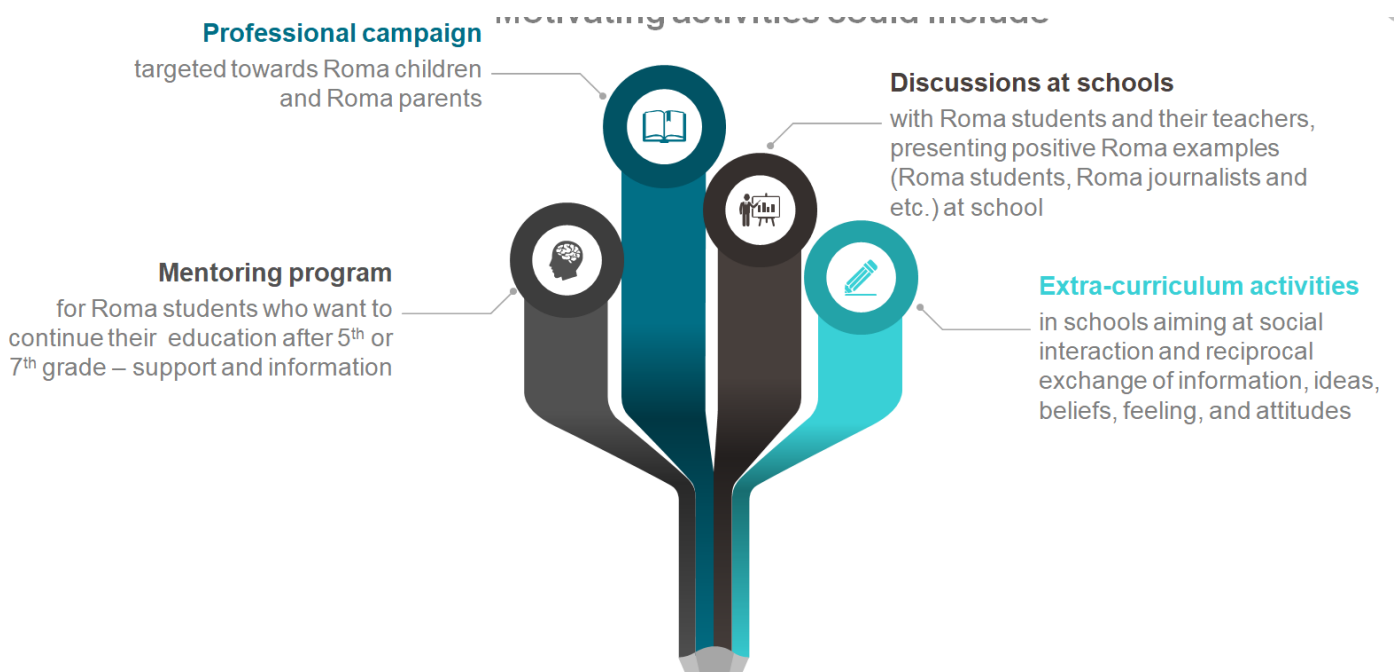
Σχολικό επίπεδο

Επίπεδο μαθητών και γονέων

Επίπεδο κοινωνίας

20. Κίνητρα για Ρομά/Δραστηριότητες

20.1 Δικαιώματα του Παιδιού

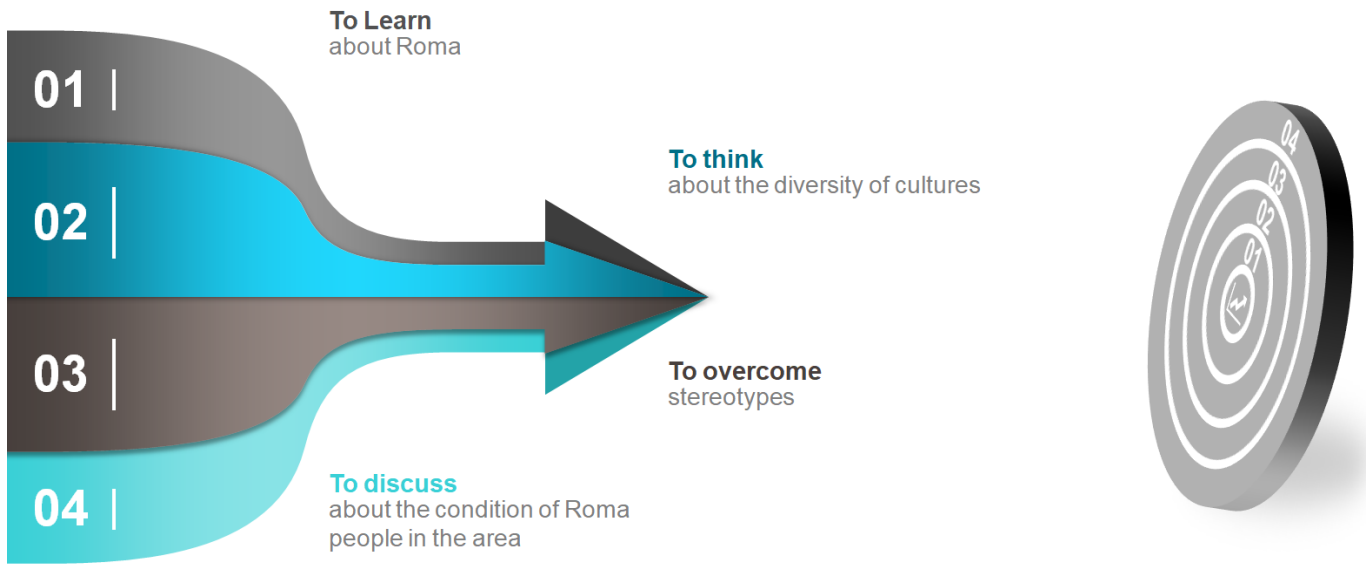
20.2 Συμβούλιο

Στόχοι & Αποτελέσματα

20.3 Οι Ρομά και ο τρόπος ζωής τους

Στόχοι

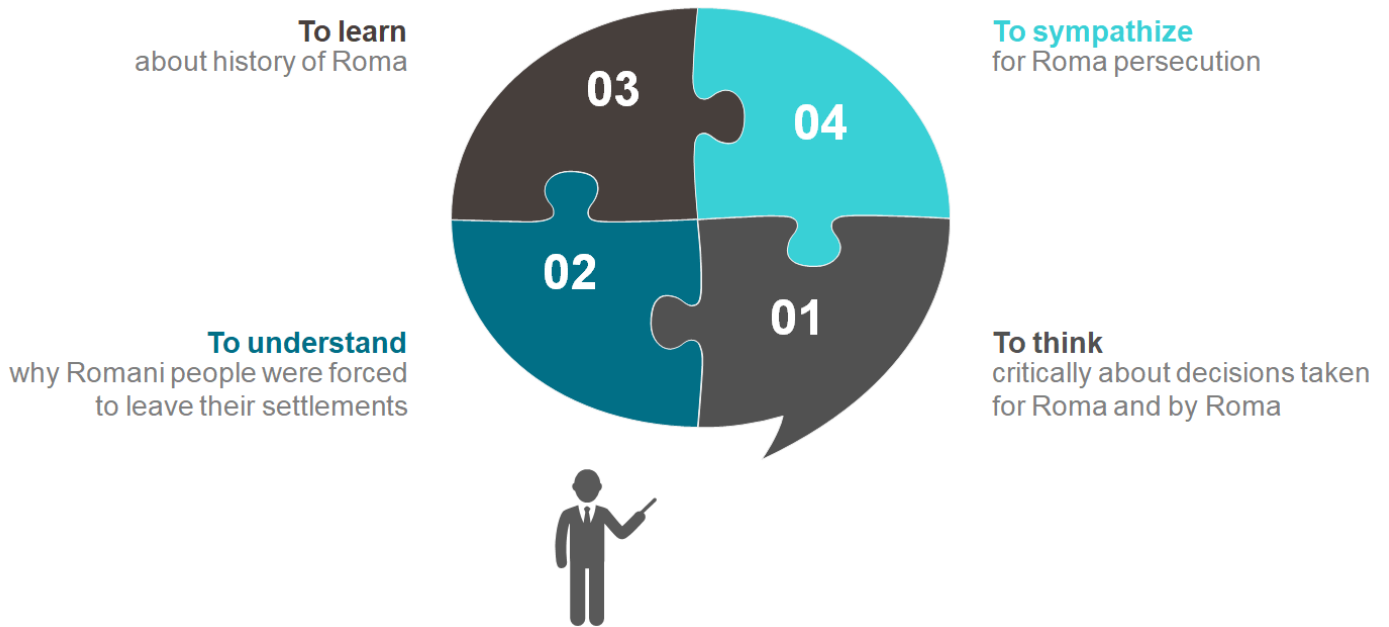

Αποτελέσματα

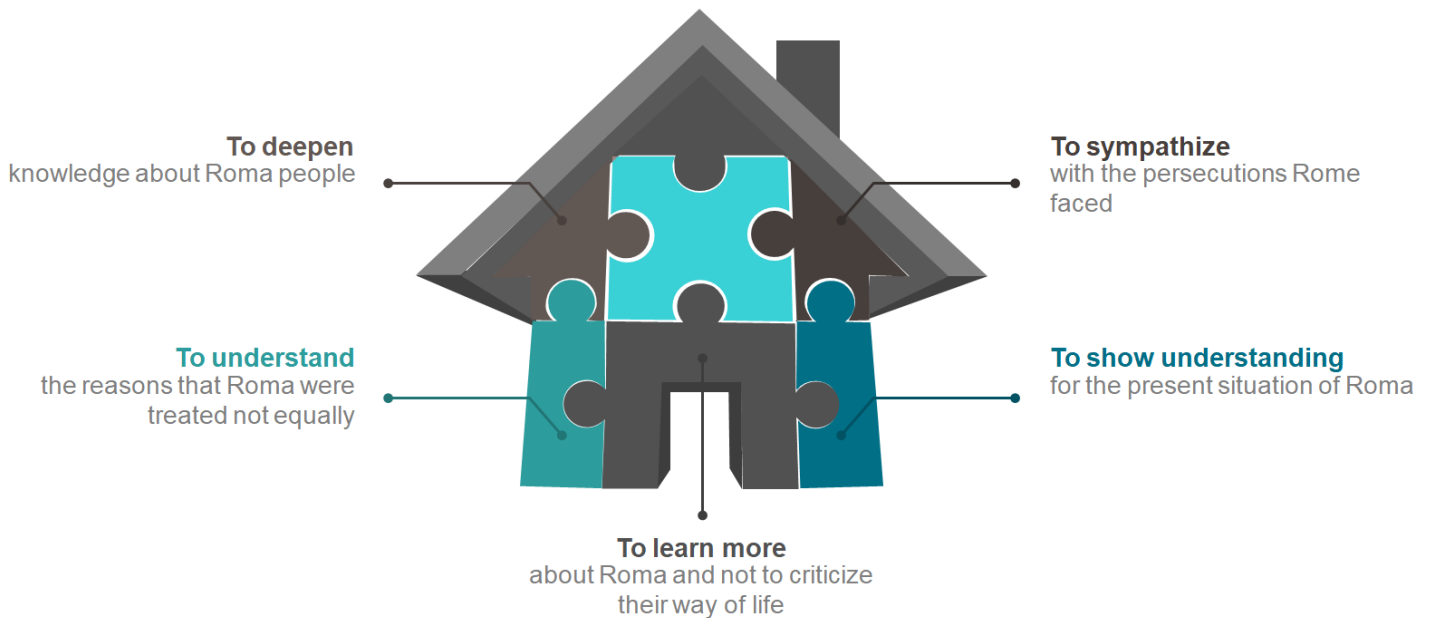

20.4 Ιστορία των Ρομά

Στόχοι

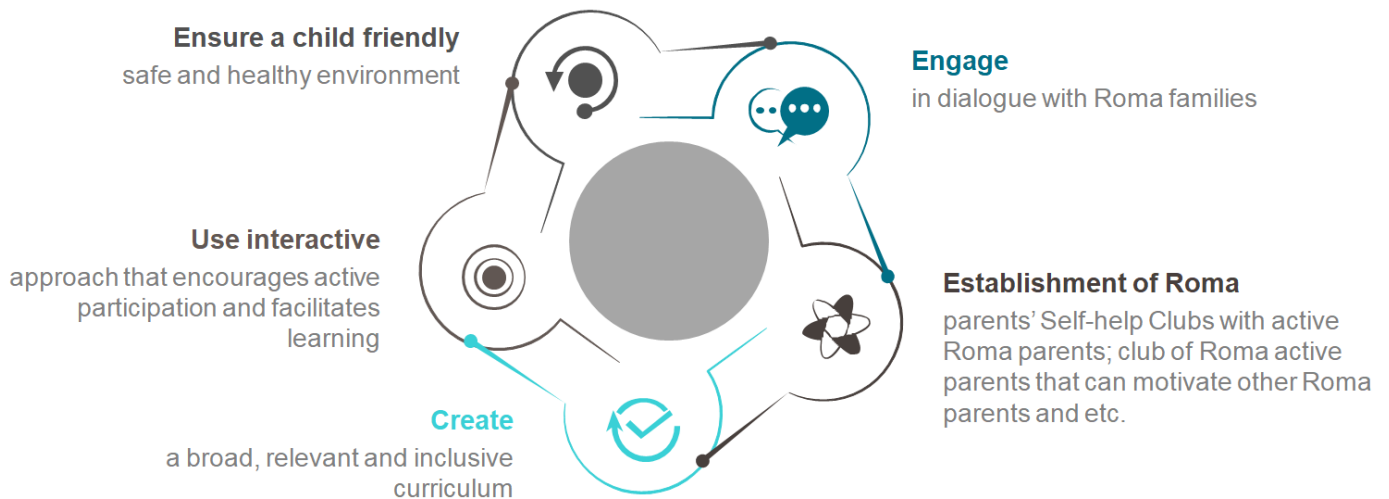

Αποτελέσματα

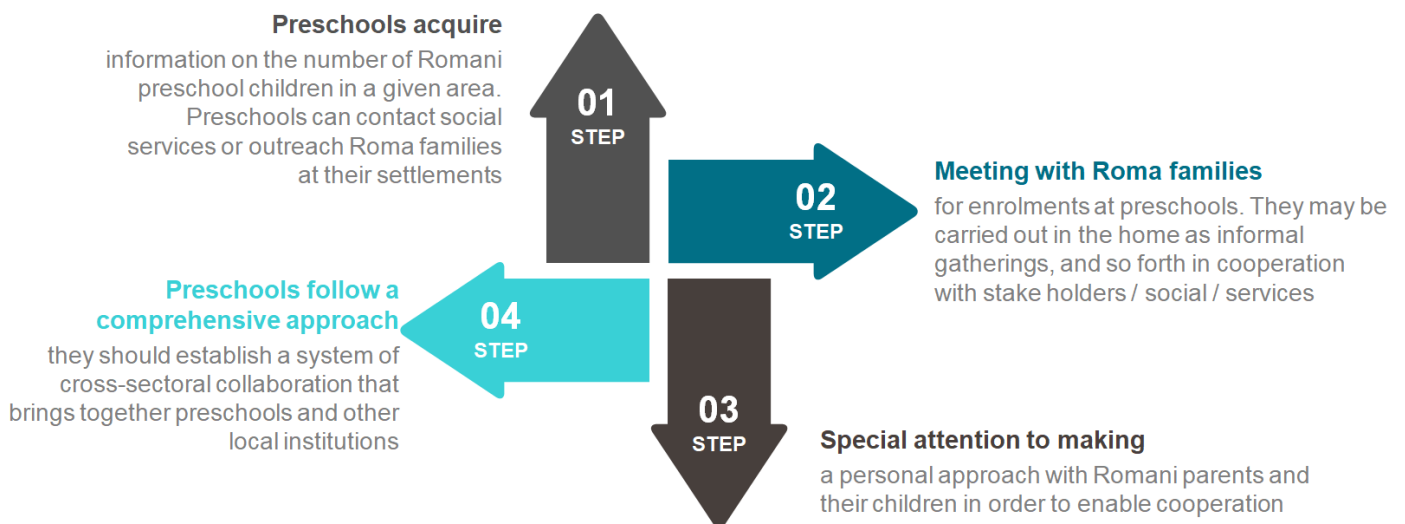
21. Κίνητρα για οικογένειες Ρομά

a. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

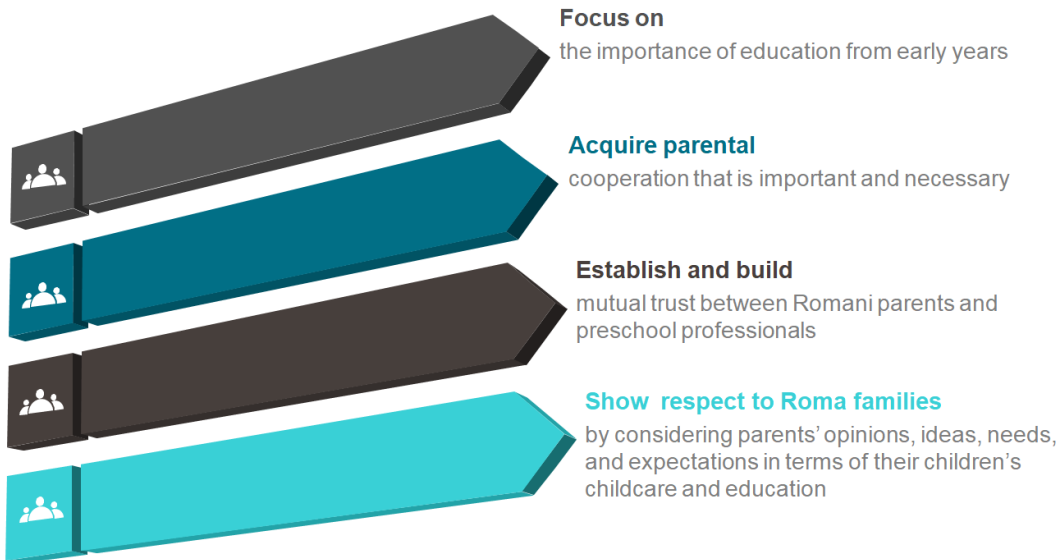

b. Προσχολική Εκπαίδευση

ΒΗΜΑΤΑ

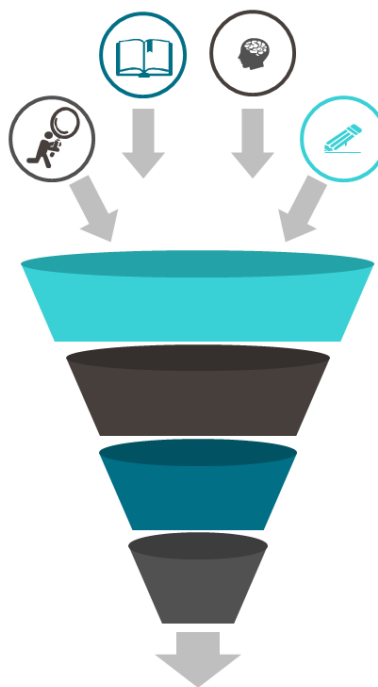
Αποτελέσματα

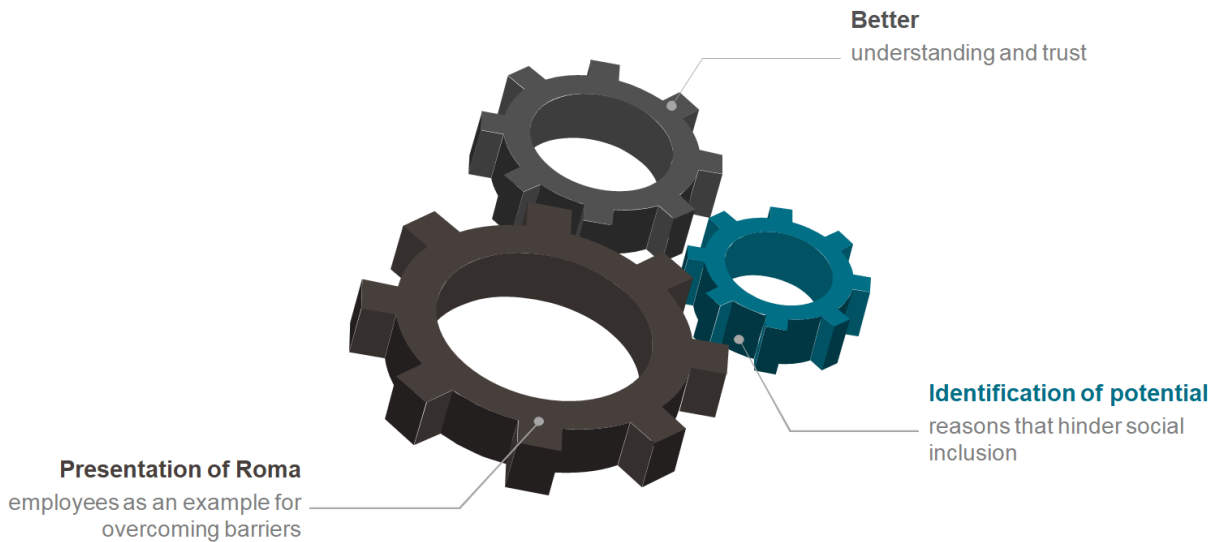
γ. Απασχόληση των μελών της κοινότητας Ρομανί

ΒΗΜΑΤΑ

- Employ staff**
from Romani community
- Roma employees**
outreach municipality
- The preschools**
through Roma employees get in touch with individuals
- Employees develop**
various approaches

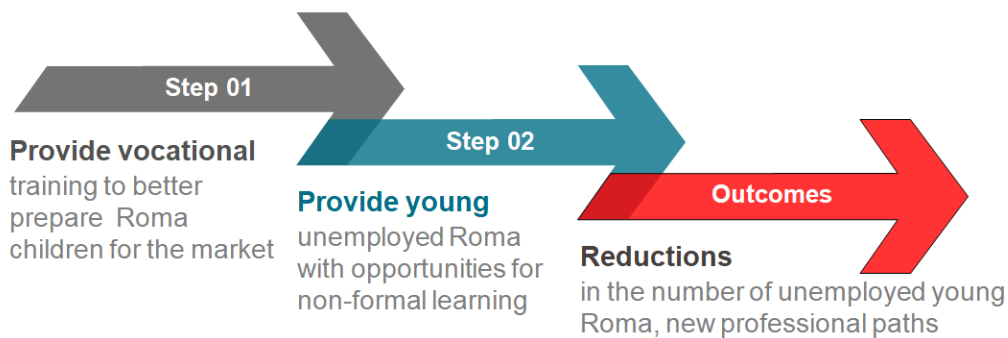

Αποτελέσματα

d. Μη τυπική εκπαίδευση για προσόντα

Βήματα & Αποτελέσματα

e. Εκπαίδευση για ενήλικους Ρομά

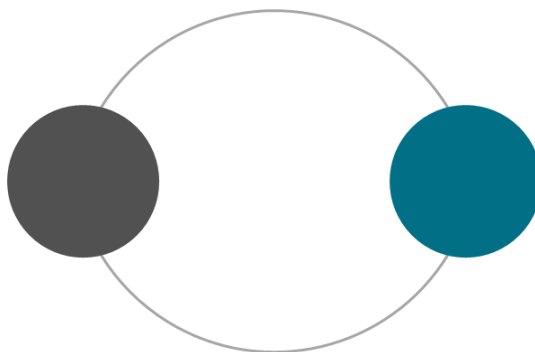
Βήματα & Αποτελέσματα

f. Σύνδεση Ρομά και μη Ρομά

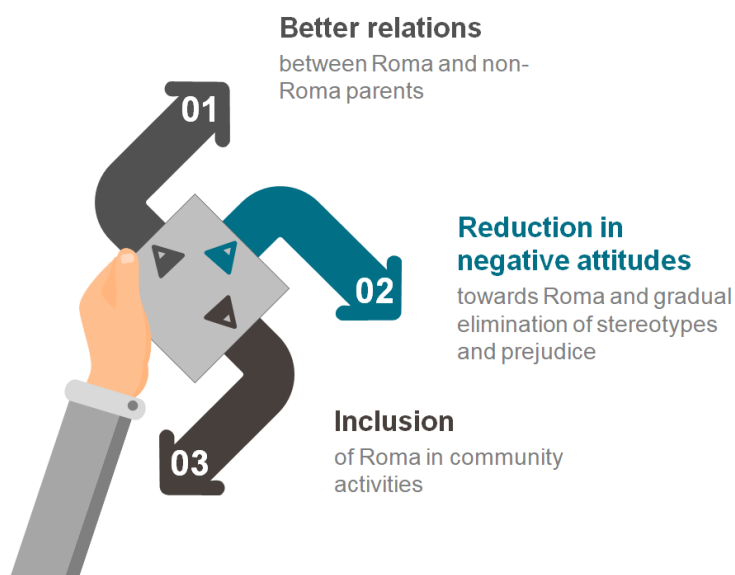
ΒΗΜΑΤΑ

Encourage dialogue
between Roma and non-Roma
through local activities. Organize
voluntary activities involving
Roma and non-Roma parents

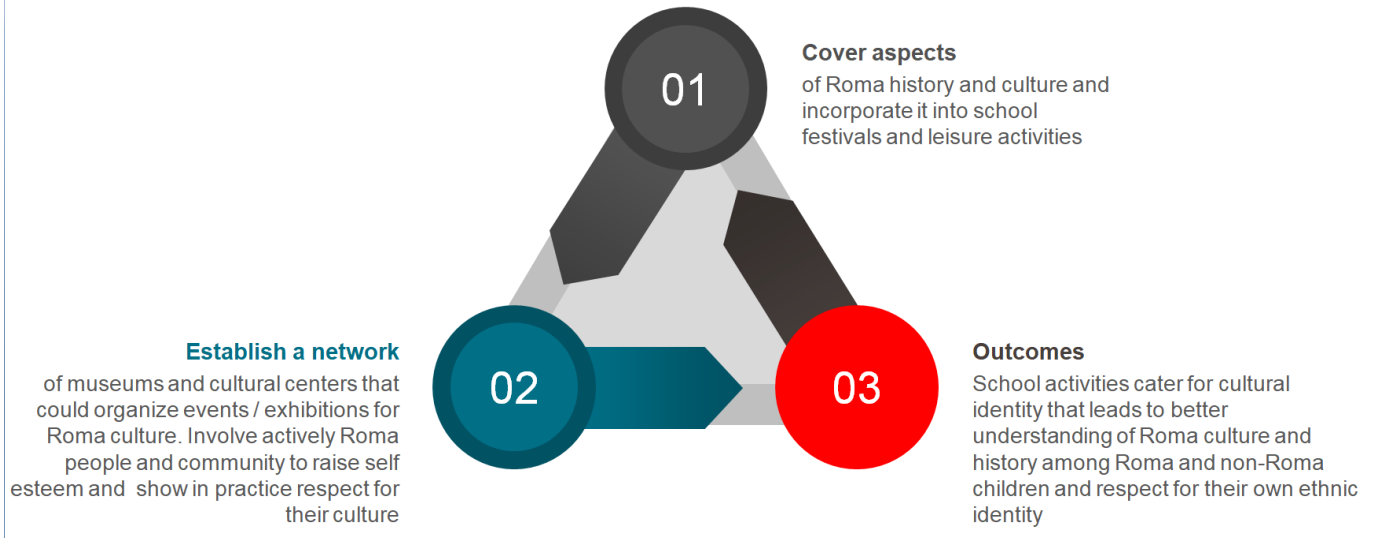
Establish a partnership
between Roma communities and local
media with a view to promoting a more
accurate image of Roma. Conduct
awareness-raising campaigns to
counter racism

Αποτελέσματα

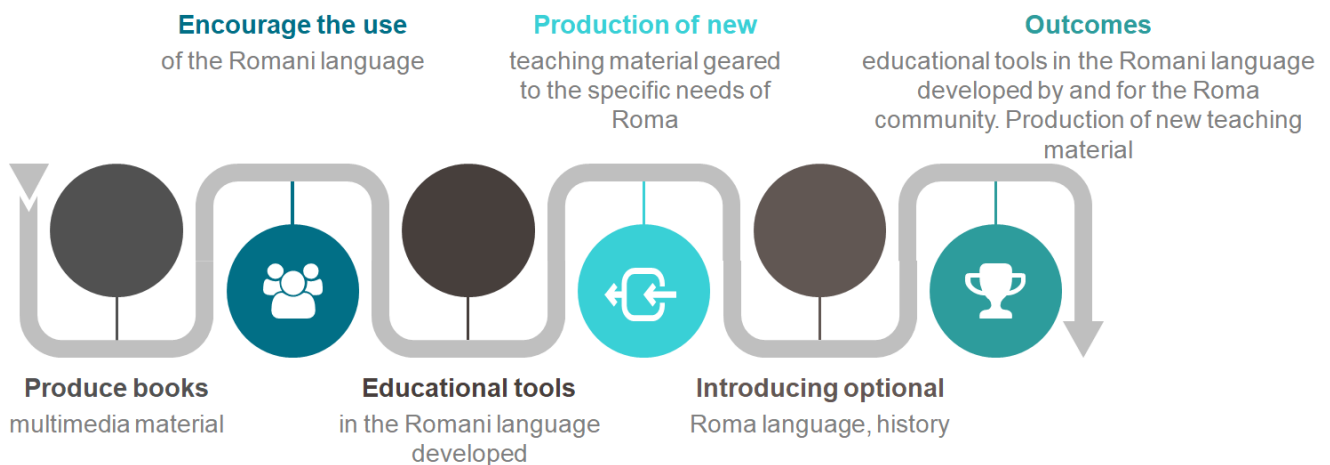
g. Προώθηση του πολιτισμού και της ιστορίας των Ρομά μέσω της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης

Βήματα & Αποτελέσματα

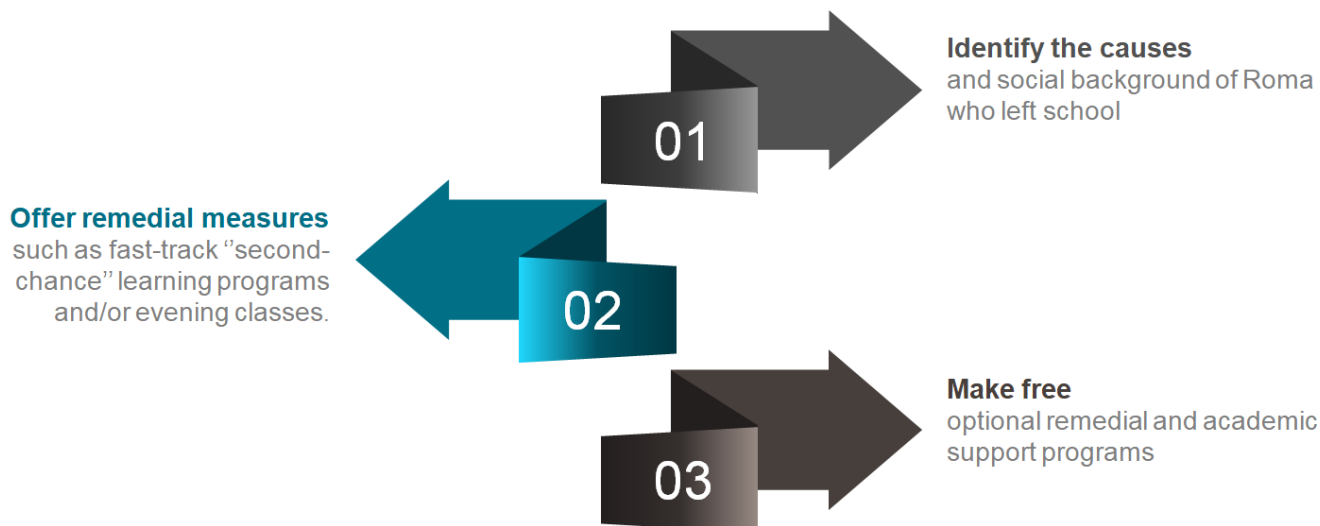
h. Ανάπτυξη διδακτικού υλικού στη γλώσσα των Ρομά

Βήματα & Αποτελέσματα

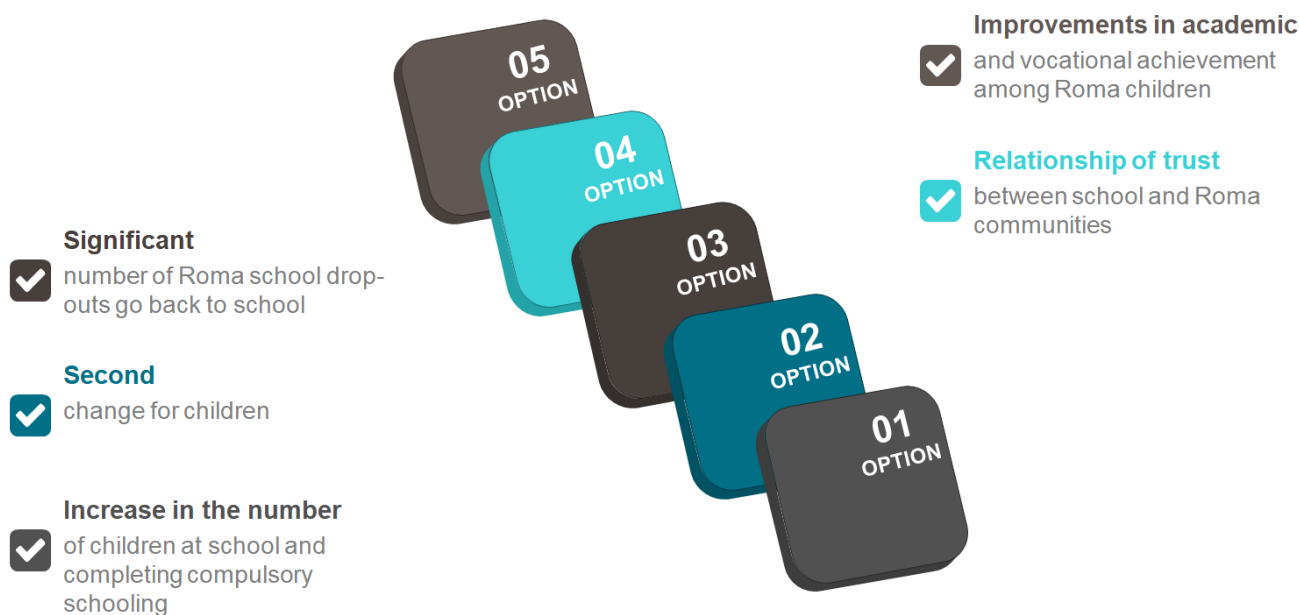

i. Μέτρα για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου

ΒΗΜΑΤΑ

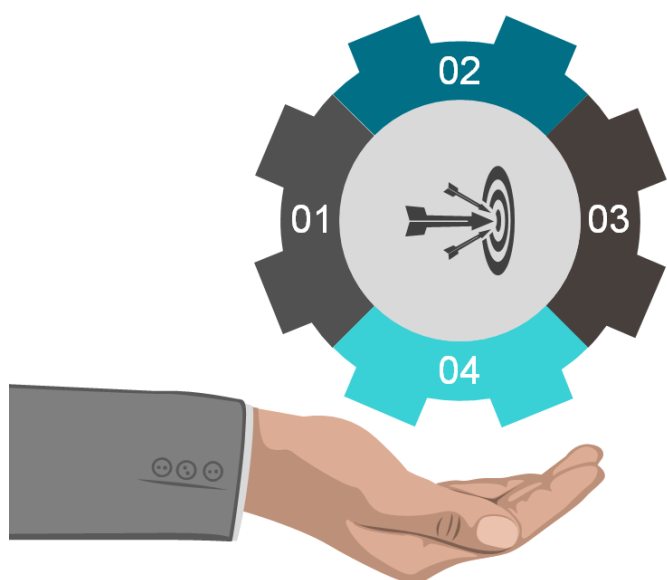

Αποτελέσματα

j. Οικογένεια και σχολείο

ΒΗΜΑΤΑ

Discussion about
their background, way of life, cooking habits, free activities. The teacher also presents his/her own habits and lifestyle

First personal meeting
with students and parents/guardians at school

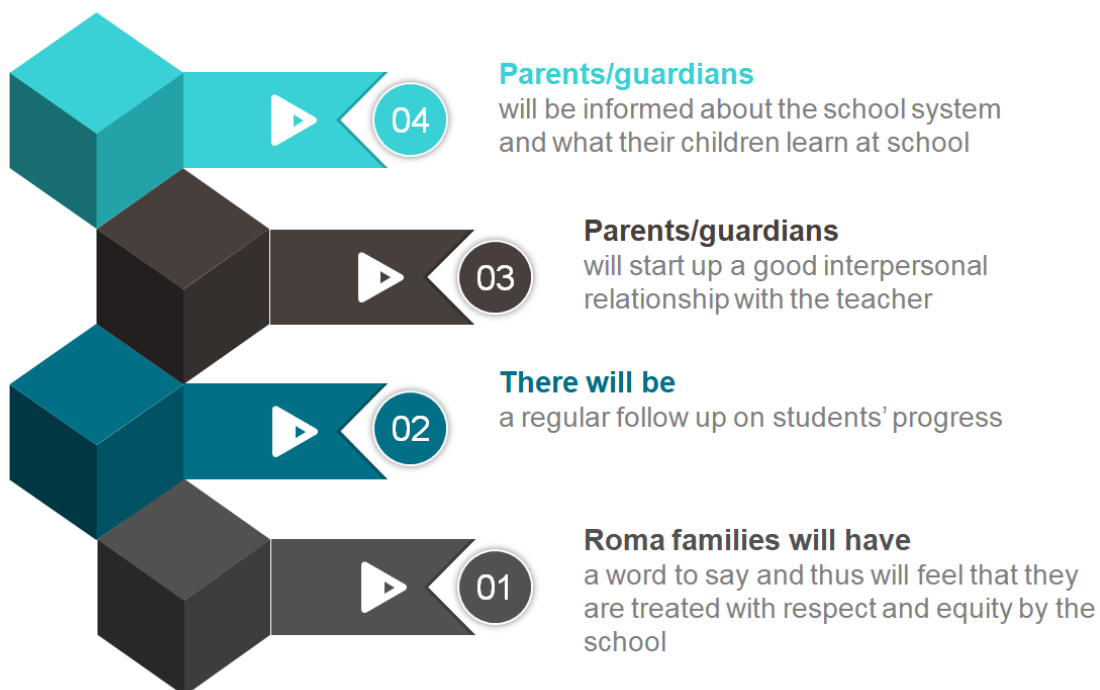
Second personal meeting
that will focus on the social/academic performance of the student between the semesters

Evaluation meeting
at the end of the school year

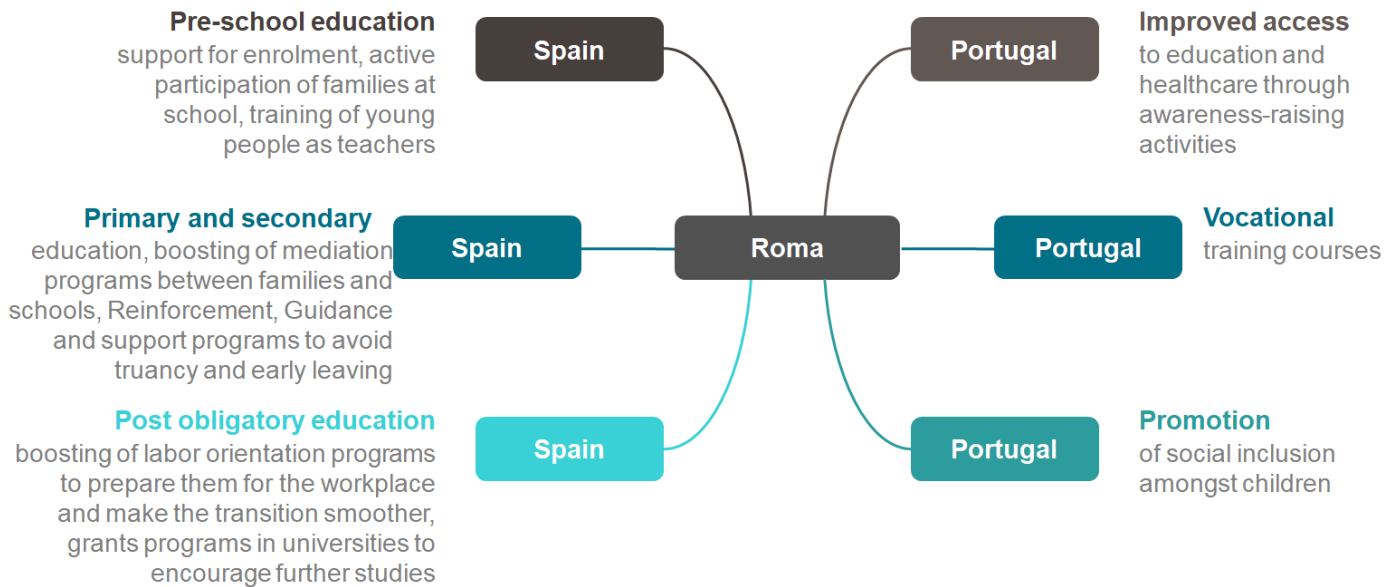

Αποτελέσματα

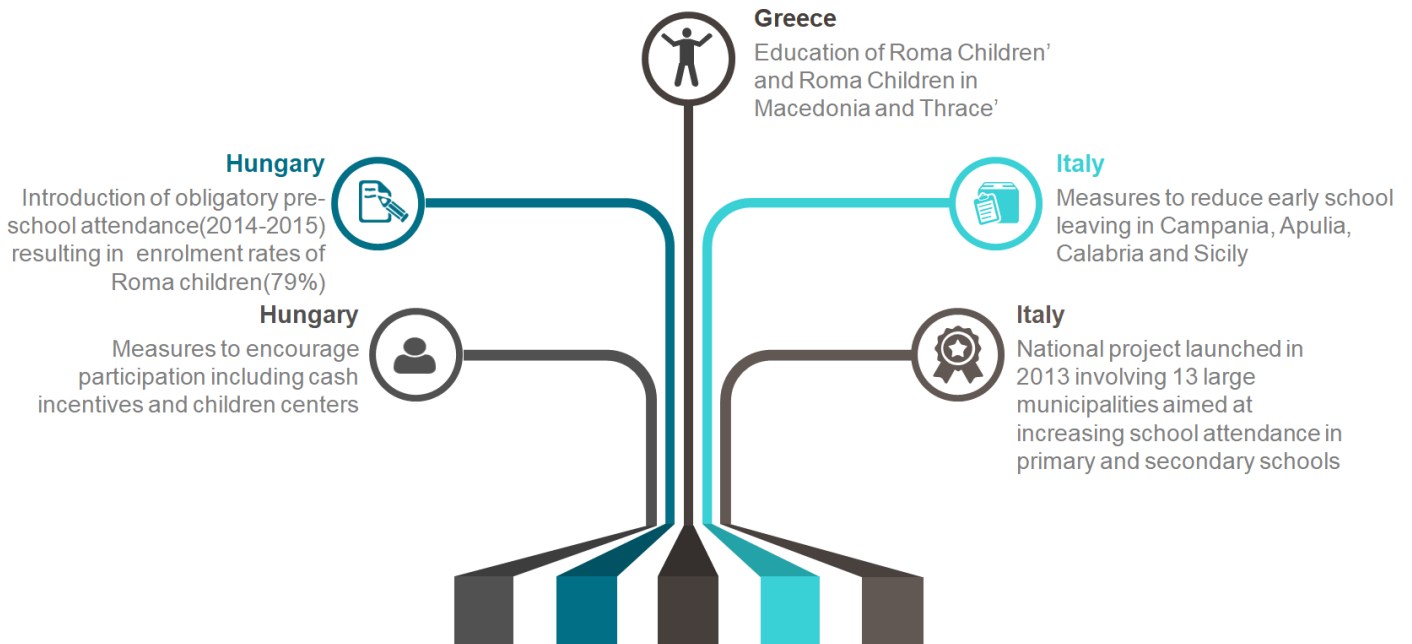

22. Πρακτικές σε διάφορες χώρες για την ένταξη των Ρομά

Ισπανία & Πορτογαλία

Ελλάδα, Ιταλία & Ουγγαρία

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ 1

ΤΙΤΛΟΣ

Προσχολική εκπαίδευση

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Τα νηπιαγωγεία είναι το πρώτο βήμα προς την οικοδόμηση της εμπιστοσύνης της κοινότητας των Ρομά και την υπέρβαση των γλωσσικών φραγμών. Λόγω του υψηλού ποσοστού ανεργίας στις κοινότητες Ρομανί, η ανάγκη για ημερήσια φροντίδα είναι σχετικά μικρή. Επομένως, θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια για την προβολή της πλειονότητας των παιδιών προσχολικής ηλικίας στις κοινότητες Ρομά, προκειμένου να βοηθηθεί η νέα γενιά να ενταχθεί στην εκπαίδευση.

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας αποκτούν πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των παιδιών προσχολικής ηλικίας Ρομά σε μια δεδομένη περιοχή, καθώς και προσπαθούν να συνδεθούν με βασικούς τοπικούς φορείς που θα στηρίξουν τις οικογένειες των Ρομά. Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας μπορούν να επικοινωνήσουν με τις κοινωνικές υπηρεσίες ή να προσεγγίσουν οικογένειες Ρομά στους οικισμούς τους

Βήμα 2

Οι συναντήσεις με οικογένειες Ρομά για εγγραφές σε νηπιαγωγεία μπορούν να πραγματοποιούνται στο σπίτι ως άτυπες συγκεντρώσεις, παιχνίδια, δημιουργικά εργαστήρια, αθλητικές εκδηλώσεις κ.λπ. σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς/κοινωνικές υπηρεσίες.

Βήμα 3

Ιδιαίτερη προσοχή στη διαμόρφωση μιας προσωπικής προσέγγισης με τους γονείς Ρομά και τα παιδιά τους, προκειμένου να καταστεί δυνατή η συνεργασία

Βήμα 4

Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας ακολουθούν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση. Θα πρέπει να καθιερώσουν ένα σύστημα διατομεακής συνεργασίας που θα συγκεντρώνει νηπιαγωγεία και άλλα τοπικά ιδρύματα (δήμοι, κέντρα κοινωνικής εργασίας, κέντρα υγειονομικής περίθαλψης κ.λπ.). Θα πρέπει να ζητήσουν βοήθεια από τις κοινωνικές υπηρεσίες για την παροχή μεταφοράς παιδιών, ρούχων, σχολικών ειδών, ιατρικών εξετάσεων ή οποιουδήποτε άλλου είδους υποστήριξης που θα επιτρέψει την ένταξη στην εκπαίδευση και την κοινότητα.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Έμφαση στη σημασία της εκπαίδευσης από τα πρώτα χρόνια
- Απόκτηση της γονικής συνεργασίας που είναι σημαντική και απαραίτητη
- Δημιουργία και οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των γονέων Ρομά και των επαγγελματιών προσχολικής ηλικίας
- Να επιδεικνύουν σεβασμό στις οικογένειες Ρομά λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις, τις ιδέες, τις ανάγκες και τις προσδοκίες των γονέων όσον αφορά τη φροντίδα και την εκπαίδευση των παιδιών τους.

ΤΙΤΛΟΣ

Απασχόληση των μελών της κοινότητας Ρομανί

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Η ένταξη των εργαζομένων και των διαμεσολαβητών από την κοινότητα Ρομανί επιτρέπει την κατανόηση και την επιβολή της συνεργασίας. Επιπλέον, συμβάλλει στην υπέρβαση των γλωσσικών φραγμών και λειτουργεί ως παράδειγμα τόσο για τους Ρομά όσο και για τους μη Ρομά.

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Απασχολούν προσωπικό από την κοινότητα Ρομανί. Προτεραιότητα για την απασχόληση θα πρέπει να δοθεί στους Ρομά

Βήμα 2

Οι εργαζόμενοι των Ρομά απευθύνονται σε δήμους, κέντρα κοινωνικής εργασίας, κέντρα υγειονομικής περίθαλψης, ΜΚΟ και άλλες οργανώσεις που συνεργάζονται με την κοινότητα Ρομά και την τοπική κοινότητα για τον καλύτερο αντίκτυπο στην κοινωνία

Βήμα 3

Τα νηπιαγωγεία μέσω των εργαζομένων Ρομά έρχονται σε επαφή με άτομα. Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας δεν πρέπει να περιμένουν από τα άτομα να το κάνουν μόνοι τους. Όσον αφορά τους γονείς Ρομά, οι εργαζόμενοι μπορούν να έρθουν σε επαφή με τις οικογένειες Ρομά εκτός του σχολείου με λιγότερο επίσημο τρόπο.

Βήμα 4

Οι εργαζόμενοι αναπτύσσουν διάφορες προσεγγίσεις, σχεδιάζουν ποικίλα θέματα και περιλαμβάνουν τους γονείς με διαφορετικούς τρόπους — ενισχύοντας παράλληλα τις γονικές ικανότητες σε συνεργασία με ιδρύματα στην περιοχή. Θα πρέπει επίσης να παρέχονται συμπληρωματικά προγράμματα από άλλους φορείς της τοπικής κοινότητας.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Καλύτερη κατανόηση και εμπιστοσύνη
- Παρουσίαση των εργαζομένων Ρομά ως παράδειγμα για την υπέρβαση των εμποδίων
- Παρουσίαση της απασχόλησης των Ρομά ως παράδειγμα μελλοντικών επαγγελματιών
- Εντοπισμός πιθανών λόγων που εμποδίζουν τη διαδικασία ένταξης των γονέων Ρομά στη φροντίδα και την εκπαίδευση των παιδιών τους (π.χ. γλωσσικά εμπόδια, χαμηλό επίπεδο εμπιστοσύνης στη δική τους ικανότητα να συμμετέχουν ενεργά κ.λπ.). Κατά συνέπεια, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη πιθανούς λόγους κατά τον προγραμματισμό της γονικής ένταξης.
- Τα συμπληρωματικά μέτρα θα ενισχύσουν τις γονικές ικανότητες και θα ενδυναμώσουν τους γονείς Ρομά όσον αφορά τον γραμματισμό και την εκπαίδευση εν γένει που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ένταξη των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους.

ΤΙΤΛΟΣ

Οικογένεια και σχολείο

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Το οικογενειακό υπόβαθρο θεωρείται σημαντικός παράγοντας για την ανάπτυξη των παιδιών. Για την ένταξη των παιδιών Ρομά στο σχολείο και την κοινότητα, η στήριξη των οικογενειών τους είναι ζωτικής σημασίας.

Η στρατηγική είναι μια παιδαγωγική παρέμβαση που συνδέει το σχολείο, τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς/κηδεμόνες για τα καλύτερα παιδιά Ρομά. Η παρέμβαση μπορεί να ξεκινήσει από τον δάσκαλο που διδάσκει τα παιδιά τις περισσότερες ώρες ή/και έχει αναπτύξει μια στενή σχέση μαζί τους.

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Κατά το πρώτο εξάμηνο, ο δάσκαλος συζητά με τους μαθητές σχετικά με το υπόβαθρό τους: οικογένεια, συγγενείς, τρόπος ζωής, μαγειρικές συνήθειες, δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, κοινωνικό υπόβαθρο, κινητικότητα της οικογένειας κ.λπ. Ο δάσκαλος προσπαθεί να δημιουργήσει μια μόνιμη και αξιόπιστη σχέση με τον μαθητή. Ο δάσκαλος παρουσιάζει επίσης στο μαθητή το δικό του τρόπο ζωής, έτσι ώστε ο μαθητής να αισθάνεται εμπιστοσύνη και σύνδεση.

Βήμα 2

Ο δάσκαλος προτείνει στον μαθητή να έχει μια πρώτη προσωπική συνάντηση με τους γονείς/κηδεμόνες του. Η συνάντηση είναι καλύτερα να πραγματοποιηθεί στο σχολείο, ώστε ο δάσκαλος να μπορεί επίσης να καθοδηγεί τους γονείς/κηδεμόνες στο σχολείο και να παρουσιάζει τον τρόπο εργασίας τους στο σχολείο. Αναμένεται ότι ο γονέας/κηδεμόνας θα έχει μια εικόνα στο σχολικό σύστημα και πώς θα βοηθήσει το παιδί του. Άλλα μέλη της οικογένειας μπορούν επίσης να προσκληθούν, αδέρφια, και οι δύο γονείς, παππούδες. Ο δάσκαλος ρωτά την οικογένεια και τον μαθητή αν επιθυμούν να κάνουν προσαρμογές ώστε το σχολείο να συμπεριλάβει τις παραδόσεις των Ρομά στη σχολική ζωή, π.χ. διατροφικές συνήθειες, ενδυματολογικό κώδικα. Αυτό είναι πολύ σημαντικό για τη συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας, αλλά και για τη στάση απέναντι στην οικογένεια των Ρομά που μπορούν να γίνουν σεβαστές στη σχολική κοινότητα. Σε περίπτωση που οι οικογένειες Ρομά έχουν αιτήματα, το σχολείο και ο δάσκαλος θα πρέπει να προσπαθήσουν να απαντήσουν γιατί θα δείξουν σεβασμό και έτσι θα βοηθήσουν στην ένταξη των παιδιών.

Βήμα 3

Μετά το πρώτο εξάμηνο, υπάρχει μια δεύτερη προσωπική συνάντηση με τους γονείς/κηδεμόνες που θα επικεντρωθεί στην ακαδημαϊκή και κοινωνική απόδοση του φοιτητή. Ο δάσκαλος ενημερώνει τους γονείς/κηδεμόνες και προσπαθεί να αναδείξει θετικά επιτεύγματα του παιδιού τους. Ο δάσκαλος τονίζει τα καλά σημεία για να χτίσει περαιτέρω πάνω τους. Ο δάσκαλος επαινεί τόσο την οικογένεια όσο και τους μαθητές για τα επιτεύγματα ώστε να προωθηθεί η οικογενειακή υποστήριξη.

Βήμα 4

Στο τέλος της σχολικής χρονιάς θα πραγματοποιηθεί συνάντηση αξιολόγησης. Ο μαθητής Ρομά και η οικογένειά του συζητούν με τον δάσκαλο πώς αισθάνθηκαν, τι τους βοήθησε να προχωρήσουν, αν τυχόν προσαρμογές ήταν υποστηρικτικές, ποια είναι τα μελλοντικά τους σχέδια κ.λπ. Η αξιολόγηση αποσκοπεί στον προσδιορισμό των βέλτιστων πρακτικών και ιδεών που προέρχονται από τις δικές τους εμπειρίες της κοινότητας Ρομανί.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι συναντήσεις αποσκοπούν στην εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ του οικογενειακού υπόβαθρου, του μαθητή και του δασκάλου, η οποία καθιερώθηκε με σεβασμό στις παραδόσεις και τον τρόπο ζωής των Ρομά. Αναμένεται ότι

- Οι γονείς/κηδεμόνες θα ενημερώνονται για το σχολικό σύστημα και θα γνωρίζουν τι μαθαίνει το παιδί τους στο σχολείο.
- Γονείς/κηδεμόνες θα ξεκινήσουν μια καλή διαπροσωπική σχέση με τον δάσκαλο
- Οι οικογένειες Ρομά θα έχουν μια λέξη να πουν και να ζητήσουν προσαρμογές για την εκπαίδευση του παιδιού τους. Έτσι, θα αισθάνονται ότι αντιμετωπίζονται με ισότητα και σεβασμό από το σχολείο.
- Θα υπάρχει τακτική παρακολούθηση της προόδου των μαθητών

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ 4

ΤΙΤΛΟΣ

Μη τυπική εκπαίδευση για προσόντα

ΑΦΗΡΗΜ'ΕΝΗ

Θέσπιση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης για τους Ρομά που οδηγούν στην απόκτηση προσόντων, ώστε να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή τους

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Παροχή επαγγελματικής κατάρτισης για την καλύτερη προετοιμασία των παιδιών Ρομά για την αγορά, ει δυνατόν για δεξιότητες που συνδέονται με τις παραδόσεις και τα παραδοσιακά επαγγέλματα τους

Βήμα 2

Παροχή ευκαιριών μη τυπικής μάθησης σε νέους άνεργους Ρομά, σε όσους βρίσκονται εκτός του εκπαιδευτικού συστήματος και σε όσους έχουν εγκαταλείψει το σχολείο σε νεαρή ηλικία

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ορισμένα παιδιά Ρομά θα είναι καλύτερα προετοιμασμένα να εισέλθουν στην αγορά εργασίας

Μείωση του αριθμού των ανέργων νέων Ρομά

Νέες επαγγελματικές διαδρομές, αν είναι δυνατόν συνδεδεμένες με τα παραδοσιακά επαγγέλματα των Ρομά

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ 5

ΤΙΤΛΟΣ

Εκπαίδευση για ενήλικους Ρομά

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Η συμμετοχή των γονέων είναι ζωτικής σημασίας για την ενσωμάτωση των παιδιών. Ως εκ τούτου, έχει μεγάλη σημασία η παροχή βασικής εκπαίδευσης για τους μη μορφωμένους ενήλικους Ρομά. Η εκπαίδευση των ενηλίκων Ρομά τονίζει τη σημασία της εκπαίδευσης και με τη σειρά τους οι γονείς θα παρακινήσουν τα παιδιά τους να εκπαιδευτούν

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Προσφορά μαθημάτων κατάρτισης για ενήλικες (νομοθεσία, πρόγραμμα σπουδών, διδακτικό υλικό, κατάρτιση εκπαιδευτικών, προϋπολογισμός)

Συμμετοχή γονέων με κέντρα εκπαίδευσης ενηλίκων, σχολεία, κοινότητες Ρομά, μη κυβερνητικές οργανώσεις και ενώσεις

Βήμα 2

Να δοθεί ενεργός ρόλος στους ενήλικους Ρομά για την εκπαίδευσή τους

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μεγαλύτερη συμμετοχή των γονέων των παιδιών Ρομά στην εφαρμογή μέτρων που απευθύνονται στα παιδιά τους

Αύξηση του αριθμού των μορφωμένων ενηλίκων Ρομά

Αύξηση του αριθμού των ενηλίκων Ρομά με περισσότερες πιθανότητες εύρεσης εργασίας

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ 6

ΤΙΤΛΟΣ

Σύνδεση Ρομά και μη Ρομά

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Εκδηλώσεις που στοχεύουν σε

Ευαισθητοποίηση και παροχή πληροφοριών σε μη Ρομά γονείς

Αντιμετώπιση των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων μεταξύ του πλειοψηφικού πληθυσμού

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Ενθάρρυνση του διαλόγου μεταξύ Ρομά και μη Ρομά μέσω τοπικών δραστηριοτήτων

Διοργάνωση εθελοντικών δραστηριοτήτων με τη συμμετοχή γονέων Ρομά και μη Ρομά

Βήμα 2

Δημιουργία εταιρικής σχέσης μεταξύ των κοινοτήτων Ρομά και των τοπικών μέσων ενημέρωσης με σκοπό την προώθηση ακριβέστερης εικόνας των Ρομά

Διεξαγωγή εκστρατειών ευαισθητοποίησης για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων μέσω φυλλαδίων παρουσίασης, διαφήμισης, εκθέσεων, δημοσιεύσεων

Διατομεακές εργασίες στις οποίες συμμετέχουν τα μέσα ενημέρωσης, η δημοτική υπηρεσία που είναι αρμόδια για θέματα μειονοτήτων, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και ενώσεις, οι δημόσιοι φορείς

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των γονέων Ρομά και των μη Ρομά

Μείωση της αρνητικής στάσης απέναντι στους Ρομά

Πιο θετική στάση απέναντι στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πολιτισμού των Ρομά

Σταδιακή εξάλειψη των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων κατά των Ρομά

Ένταξη των Ρομά στις κοινοτικές δραστηριότητες

Στρατηγική 7

ΤΙΤΛΟΣ

Πρώθηση του πολιτισμού και της ιστορίας των Ρομά μέσω της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Το σχολείο ενσωματώνει πτυχές του πολιτισμού των Ρομά σε σχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες. Συνεργασία με πολιτιστικά κέντρα για τον σχεδιασμό εκδηλώσεων ή εκθέσεων σχετικά με τους Ρομά

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Κάλυψη πτυχών της ιστορίας και του πολιτισμού των Ρομά

Ανάπτυξη εξωσχολικών προγραμμάτων με σκοπό την αποστιγματοποίηση της ταυτότητας των Ρομά και την ενίσχυση της αυτογνωσίας

Ρομά,

Ενσωμάτωση του πολιτισμού των Ρομά σε σχολικά φεστιβάλ και δραστηριότητες κέντρων αναψυχής

Πρώθηση της καλλιτεχνικής δημιουργίας για τα παιδιά Ρομά·

Βήμα 2

Δημιουργία δικτύου μουσείων και πολιτιστικών κέντρων που θα μπορούν να διοργανώνουν εκδηλώσεις/εκθέσεις για τον πολιτισμό των Ρομά

Έναρξη της δημιουργίας υλικού για τους Ρομά που μπορεί να χρησιμοποιηθεί εκ νέου

Ενεργό συμμετοχή των Ρομά και της κοινότητας για την αύξηση της αυτοεκτίμησης και την επίδειξη στην πράξη σεβασμού του πολιτισμού τους

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα επίσημα προγράμματα σπουδών θα περιλαμβάνουν ειδικό περιεχόμενο σχετικά με τον πολιτισμό των Ρομά

Οι σχολικές δραστηριότητες καλύπτουν την πολιτιστική πολυμορφία, ιδίως αυτή των Ρομά

Ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για εκπαιδευτικούς

Καλύτερη κατανόηση του πολιτισμού και της ιστορίας των Ρομά μεταξύ των παιδιών Ρομά και μεγαλύτερος σεβασμός για την εθνική τους ταυτότητα

Κατανόηση του πολιτισμού και της ιστορίας των Ρομά μεταξύ των παιδιών που δεν ανήκουν στους Ρομά

Στρατηγική 8

ΤΙΤΛΟΣ

Ανάπτυξη διδακτικού υλικού στη γλώσσα των Ρομά

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Προώθηση της ταυτότητας των Ρομά με τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού στη γλώσσα των Ρομά

ΒΗΜΑΤΑ

Παραγωγή βιβλίων, πολυμεσικού υλικού και κόμικς στη γλώσσα των Ρομά
Ενθάρρυνση της χρήσης της γλώσσας των Ρομά στο υπάρχον διδακτικό υλικό (μετάφραση σε Ρομανί)
Εκπαιδευτικά εργαλεία στη γλώσσα των Ρομά που αναπτύχθηκαν από και για την κοινότητα των Ρομά
Παραγωγή νέου διδακτικού υλικού προσαρμοσμένου στις ειδικές ανάγκες του πληθυσμού των Ρομά
Εισαγωγή προαιρετικών μαθημάτων γλώσσας, ιστορίας και πολιτισμού των Ρομά με κοινότητες Ρομά και ερευνητικά ιδρύματα

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Εκπαιδευτικά εργαλεία στη γλώσσα των Ρομά που αναπτύχθηκαν από και για την κοινότητα των Ρομά
Παραγωγή νέου διδακτικού υλικού που θα καλύψει τις ανάγκες του πληθυσμού των Ρομά

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ 9

ΤΙΤΛΟΣ

Προώθηση της μετάφρασης και της διδασκαλίας της γλώσσας των Ρομά ως επαγγέλματα

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Ανάπτυξη μαθημάτων για επαγγελματίες διερμηνείς στη γλώσσα των Ρομά

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1
Ανάπτυξη ενοτήτων κατάρτισης για την εκμάθηση των γλωσσών των Ρομά
Εισαγωγή εξειδικευμένων μαθημάτων μετάφρασης και διερμηνείας από και προς τη γλώσσα των Ρομά
Βήμα 2
Εξισορρόπηση της κατάστασης της γλώσσας των Ρομά σε σχέση με τη γλώσσα της πλειοψηφίας, τόσο στο πλαίσιο του σχολικού συστήματος όσο και στην κοινωνία γενικότερα.
Χρήση της γλωσσικής επισήμανσης των Ρομά στα σχολεία και στη δημόσια διοίκηση

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας των Ρομά μέσω της εκμάθησης της γλώσσας των Ρομά
Δημιουργία ενός σώματος επαγγελματιών μεταφραστών για τη γλώσσα των Ρομά
Περισσότεροι καθηγητές γλωσσών Ρομά είναι διαθέσιμοι

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ 10

ΤΙΤΛΟΣ

Ρομά στην Ευρώπη

ΑΦΗΡΗΜ'ΕΝΗ

Αναγνώριση της ιστορίας των Ρομά ως αναπόσπαστου μέρους της εθνικής και ευρωπαϊκής ιστορίας

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Ημέρα Μνήμης για τους Ρομά

Βήμα 2

Εκπόνηση παρουσιάσεων σχετικά με την ιστορία και τον πολιτισμό των Ρομά, με έμφαση στον ρόλο των Ρομά στην ευρωπαϊκή ιστορία, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων όπως η περιθωριοποίηση, οι διακρίσεις και το Ολοκαύτωμα

Βήμα 3

Εκπόνηση μονογραφιών, εκπαιδευτικών ενημερωτικών δελτίων και εγχειριδίων για την ιστορία των Ρομά και διανομή τους σε σχολεία, μουσεία και πολιτιστικά κέντρα. Δημιουργία συνεργασίας με ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς, Υπουργείο Εκπαίδευση, Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Ιδρύματα

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Διδακτικά βοηθήματα για την ιστορία των Ρομά

Μνημόσυνο του Ολοκαυτώματος των Ρομά

Διαθεσιμότητα εκπαιδευτικών εργαλείων για εκπαιδευτικούς στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ 11

ΤΙΤΛΟΣ

Τα σχολεία καλωσορίζουν τα παιδιά Ρομά

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Βελτίωση της ελκυστικότητας των σχολείων για τα παιδιά Ρομά

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Σχολικό πρόγραμμα σπουδών

Εισαγωγή ειδικού περιεχομένου σχετικά με την ταυτότητα των Ρομά (ιστορία, τρόπος ζωής, λογοτεχνία, μουσική κ.λπ.)

Σχεδιασμός πιο ευέλικτων σχολικών προγραμμάτων σπουδών, με πιο προαιρετικά μαθήματα που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών αναγκών

Πρώθηση της μη τυπικής μάθησης

Συμπερίληψη της άτυπης μάθησης, των παραδόσεων και της κληρονομιάς στα επίσημα προγράμματα σπουδών

Βήμα 2

Κατάρτιση δασκάλων

Ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών μέσω της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για την αντιμετώπιση των προκαταλήψεων, του αποκλεισμού και της περιθωριοποίησης

Ενθάρρυνση και υποστήριξη των νέων Ρομά ώστε να γίνουν δάσκαλοι

Βήμα 3

Διοίκηση και διαχείριση των σχολείων

Πρώθηση της διαχείρισης των σχολείων χωρίς αποκλεισμούς

Ανάπτυξη σχολικού περιβάλλοντος που αποτρέπει τις διακρίσεις, τον εκφοβισμό και τον διαχωρισμό

Ανάπτυξη εργασιακών σχέσεων και επικοινωνίας με τις οικογένειες και τις κοινότητες Ρομά

Συμπεριλάβετε τους γονείς Ρομά στα διοικητικά συμβούλια

Πρώθηση του διαλόγου και των ανταλλαγών μεταξύ όλων των μαθητών σε ένα κλίμα σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μείωση της οργάνωσής τους μεταξύ των παιδιών Ρομά

Μείωση των διακρίσεων εις βάρος των παιδιών Ρομά

Αυξημένη συμμετοχή και ενδιαφέρον για τη σχολική ζωή μεταξύ των γονέων Ρομά

Μεγαλύτερος σεβασμός της πολιτισμικής πολυμορφίας μεταξύ των μαθητών

Σημαντικός αριθμός καθηγητών καταγωγής Ρομά

Στρατηγική 12

ΤΙΤΛΟΣ

Μέτρα για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Θέσπιση κατάλληλων προγραμμάτων για παιδιά Ρομά που έχουν εγκαταλείψει το σχολείο ή αποτυγχάνουν ακαδημαϊκά

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Προσδιορισμός των αιτιών και του κοινωνικού υπόβαθρου των μαθητών από κοινότητες Ρομά που εγκατέλειψαν τα καθήκοντά τους

του σχολείου (μετανάστευση, ανεργία, έλλειψη εμπιστοσύνης στο σχολείο)

Βήμα 2

Παροχή διορθωτικών μέτρων, όπως προγράμματα ταχείας μάθησης «δεύτερης ευκαιρίας» και επαγγελματική κατάρτιση

Προσφέρουν βραδινά μαθήματα και εξωσχολικές δραστηριότητες σε παιδιά Ρομά που αποτυγχάνουν ακαδημαϊκά

Βήμα 3

Διάθεση δωρεάν, προαιρετικών προγραμμάτων αποκατάστασης και ακαδημαϊκής υποστήριξης σε παιδιά Ρομά εκτός του σχολικού προγράμματος σπουδών

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σημαντικός αριθμός Ρομά που εγκατέλειψαν το σχολείο επιστρέφουν στο σχολείο

Δεύτερη ευκαιρία για τα παιδιά

Αύξηση του αριθμού των παιδιών στο σχολείο και ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης

Βελτίωση των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών επιτευγμάτων μεταξύ των παιδιών Ρομά

Σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ σχολείων και κοινοτήτων Ρομά

Στρατηγική 13

ΤΙΤΛΟΣ

Πολιτιστική κληρονομιά των Ρομά

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Πρωώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς των Ρομά με στόχο τον διαπολιτισμικό διάλογο

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Διοργάνωση εργαστηρίων σε πολιτιστικά κέντρα και μουσεία με έμφαση στην αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων Ρομά και μη Ρομά

Βήμα 2

Ενσωμάτωση πτυχών του πολιτισμού των Ρομά σε πολιτιστικά φεστιβάλ

Εορτασμός βασικών εκδηλώσεων στην ιστορία των Ρομά σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο

Συνεργασία με εξωσχολικές εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις και κοινότητες Ρομά

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ευαισθητοποίηση, σεβασμός και πρωώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς των Ρομά

Ένταξη της πολιτιστικής κληρονομιάς των Ρομά στην ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά

Στρατηγική 14

ΤΙΤΛΟΣ

Λογοτεχνία των Ρομά

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Πρωώθηση της λογοτεχνίας των Ρομά και παροχή στους Ρομά πλαισίου πολιτιστικής έκφρασης στα σχολεία

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Να επιστήσει την προσοχή στην υπάρχουσα βιβλιογραφία των Ρομά

Βήμα 2

Ενθάρρυνση της γραφής και της διάδοσης ιστοριών, αφηγήσεων, διηγημάτων και ποίησης

Παροχή βοήθειας για τη διοργάνωση διαγωνισμών και βραβείων και τη διάδοση δημοσιεύσεων

Διάθεση σχολικών χώρων για πολιτιστικές εκδηλώσεις (εκθέσεις, επιδείξεις κ.λπ.)

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η ύπαρξη βιβλιογραφίας για τους Ρομά αναγνωρίζεται και υπογραμμίζεται. Η λογοτεχνία των Ρομά περιλαμβάνεται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο

λογοτεχνία

Ρομά νέοι και ενήλικες που έχουν αυτοσεβασμό και θετική εικόνα της ταυτότητάς τους

Βελτίωση της στάσης απέναντι στους Ρομά

Βελτίωση της εικόνας του σχολείου εντός της κοινότητας των Ρομά και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στο σχολείο

24. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

ΤΙΤΛΟΣ:

Δικαιώματα των παιδιών

ΘΕΜΑΤΑ

UNICEF, παιδιά, δικαιώματα, δικαιώματα του παιδιού

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Οι μαθητές παρακολουθούν ένα βίντεο σχετικά με την προστασία των παιδιών και απαντούν σε έντυπα Google σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών σύμφωνα με τη Σύμβαση της UNICEF για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

ΣΚΟΠΟΣ

Για να μάθετε περισσότερα για την προστασία των παιδιών και τη Σύμβαση της UNICEF για τα δικαιώματα του παιδιού

ΣΤΟΧΟΙ

Να παρουσιάσει αδικία και κακή συμπεριφορά στα παιδιά
Να παρουσιάσει προστατευτικά μέτρα για τα παιδιά από τη UNICEF
Να καταχωρίσει τη γνώμη των μαθητών σχετικά με τα παιδιά· ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
Να υπογραμμιστεί η σημασία της προστασίας των παιδιών

ΠΟΡΟΙ

Ο σύνδεσμος προς το βίντεο της UNICEF <https://www.youtube.com/watch?v=3xGkNBerxe0>
Ο σύνδεσμος για το ερωτηματολόγιο <https://forms.gle/xTztyYoT1Kvt1Etu6>

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Οι μαθητές καλούνται να παρακολουθήσουν βίντεο της UNICEF και να περιγράψουν αδικίες και/ή κακή συμπεριφορά στα παιδιά

Βήμα 2

Οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν στην Google. Στην αρχή του ερωτηματολογίου υπάρχει ένας σύνδεσμος με τη σύμβαση της UNICEF για τα δικαιώματα των παιδιών.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι μαθητές μαθαίνουν για τα παιδιά. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
Οι μαθητές αποκτούν κοινωνική γνώση
Οι μαθητές συμπαθούν τα λιγότερο προνομιούχα παιδιά

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

ΤΙΤΛΟΣ:

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού

ΘΕΜΑΤΑ

Παιδιά, UNICEF, δικαιώματα

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Οι μαθητές παρακολουθούν ένα βίντεο της UNICEF που δίνει έμφαση στις διαφορές στη ζωή των παιδιών μεταξύ πλούσιων και φτωχών χωρών. Στη συνέχεια, οι μαθητές ολοκληρώνουν μια διαδραστική άσκηση σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών στην πλατφόρμα H5P.

ΣΚΟΠΟΣ

Για να μάθετε για τα δικαιώματα του παιδιού και τις συνθήκες διαβίωσης σε διαφορετικές χώρες

ΣΤΟΧΟΙ

Για να μάθετε για τα δικαιώματα των παιδιών
Απόκτηση γνώσεων σχετικά με τα οικουμενικά ανθρώπινα δικαιώματα
Να σκεφτούμε τις αδικίες μεταξύ φτωχών και πλούσιων χωρών

ΠΟΡΟΙ

Βίντεο και άσκηση H5P

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Οι μαθητές παρακολουθούν ένα βίντεο της UNICEF για την καθημερινή ζωή των παιδιών. Η διαφορά μεταξύ πλούσιων και φτωχών χωρών είναι προφανής. <https://www.youtube.com/watch?v=E1xkXZs0cAQ>

Βήμα 2

Οι μαθητές ολοκληρώνουν την άσκηση για τα δικαιώματα των παιδιών στη διεύθυνση <https://h5p.org/node/1085673>.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι μαθητές παρουσιάζονται για τα παιδιά που ζουν δύσκολες ζωές
Οι μαθητές ασκούν τις γνώσεις τους για τα δικαιώματα των παιδιών
Οι μαθητές γνωρίζουν τη σημασία της προστασίας της UNICEF για τα παιδιά

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

ΤΙΤΛΟΣ:

Οι Ρομά και ο τρόπος ζωής τους

ΘΕΜΑΤΑ

Ρομά, τρόπος ζωής, μουσική

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Οι μαθητές ακούν ένα τραγούδι και παρακολουθούν βίντεο για τους Ρομά

ΣΚΟΠΟΣ

Για να μάθετε περισσότερα για τους Ρομά και τον τρόπο ζωής τους

ΣΤΟΧΟΙ

Για να μάθετε για τους Ρομά
Να σκεφτούμε την ποικιλομορφία των πολιτισμών
Για να ξεπεραστούν τα στερεότυπα
Συζήτηση σχετικά με την κατάσταση των Ρομά στην περιοχή

ΠΟΡΟΙ

Το τραγούδι Rom
Σκηνοθεσία: Menelaos Karamaghiolis

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Οι μαθητές ακούν το τραγούδι των Ρομ από την ταινία Ρομ του Μενέλαου Καραμαγκιόλη (Ελλάδα, 1989). <https://www.youtube.com/watch?v=nPemn7YjeZc>

Οι μαθητές παρακολουθούν το βίντεο <https://youtu.be/JOYqQdPkUR8>

Βήμα 2

Οι μαθητές συζητούν σε ομάδες
Ποιοι είναι αυτοί οι άνθρωποι
Υπάρχουν Ρομά στο σχολείο σας
Υπάρχουν Ρομά άνθρωποι στην πόλη σας
Εάν ναι, πού ζουν στην περιοχή σας
Ποια είναι τα ονόματα για αυτούς
Πού θα τους συναντήσουμε
Ποια είναι η γλώσσα της
Ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους
Ποια είναι τα επαγγέλματά της

Βήμα 3

Οι μαθητές λένε στην τάξη ένα πράγμα που τους αρέσει για τους Ρομά. Ο δάσκαλος παρουσιάζει στην τάξη

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Για να μάθετε για το «άλλο»
- Για να μάθετε για τους Ρομά
- Να σκεφτούμε τη σημασία της πολιτισμικής πολυμορφίας
- Εστίαση σε θετικές πτυχές του πολιτισμού των Ρομά

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4

ΤΙΤΛΟΣ:

Ιστορία των Ρομά

ΘΕΜΑΤΑ

Ιστορία, Ρόμα

ΑΦΗΡΗΜ'ΕΝΗ

Οι μαθητές παρακολουθούν ένα βίντεο κινουμένων σχεδίων για τους Ρομά και ένα χρονοδιάγραμμα για την ιστορία των Ρομά

ΣΚΟΠΟΣ

Για να μάθετε περισσότερα για την ιστορία των Ρομά και να σκεφτείτε κριτικά για τις διώξεις τους

ΣΤΟΧΟΙ

Για να μάθετε για την ιστορία των Ρομά

Για να καταλάβουμε γιατί οι Ρομανί αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τους οικισμούς τους

Να συμπάσχουμε με τις διώξεις των Ρομά

Να σκεφτούμε κριτικά τις αποφάσεις που λαμβάνονται για τους Ρομά και τους Ρομά

ΠΟΡΟΙ

Βίντεο και χρονοδιάγραμμα

ΒΗΜΑΤΑ

Οι μαθητές παρακολουθούν το βίντεο Τσιγγάνοι, Ρομά, Ταξιδιώτες: Μια κινούμενη ιστορία του Adrian Marsh

<https://www.opensocietyfoundations.org/voices/gypsies-roma-travellers-animated-history>

Οι μαθητές μελετούν το χρονοδιάγραμμα στο

https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_Romani_history

Οι μαθητές καλούνται να σκεφτούν

- Άλλα ονόματα για τους Ρομά
- Ο προσανατολισμός των Ρομά
- Η άφιξη των Ρομά στην Ευρώπη
- Τα επαγγέλματά τους
- Οι διώξεις των Ρομά
- Η προσπάθεια για την υγεία, την απασχόληση, την εκπαίδευση και την ισότητα

Κάθε ομάδα παρουσιάζει στην τάξη

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Να εμβαθύνουν τις γνώσεις σχετικά με τους Ρομά
- Για να κατανοήσουμε τους λόγους για τους οποίους οι Ρομά δεν αντιμετωπίζονται ισότιμα
- Να συμπάσχουν με τις διώξεις που αντιμετώπισαν οι Ρομά
- Η κατανόηση της σημερινής κατάστασης των Ρομά
- Να μάθουν περισσότερα για τους Ρομά και να μην κριτικάρουν τον τρόπο ζωής τους

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 5

ΤΙΤΛΟΣ:

Διεθνής Ημέρα των Ρομά

ΘΕΜΑΤΑ

Πολιτισμός των Ρομά, ιστορία των Ρομά, χορός Ρομά

ΑΦΗΡΗΜ'ΕΝΗ

Στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας των Ρομά, ο δάσκαλος διοργανώνει εκδήλωση τόσο για τους μαθητές όσο και για τους γονείς/κηδεμόνες για τον εορτασμό του πολιτισμού των Ρομά. Η εκδήλωση περιλαμβάνει βίντεο, παρουσιάσεις, κουίζ, αναφορές σε διάσημους Ρομά και χορό

ΣΚΟΠΟΣ

Πρώτωση της ένταξης των παιδιών Ρομά και των οικογενειών τους στο σχολείο και την τοπική κοινότητα

ΣΤΟΧΟΙ

Για φοιτητές

Ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των παιδιών Ρομά

Να εισαγάγει τη σημασία όλων των πολιτισμών

Για γονείς/κηδεμόνες

Ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των γονέων Ρομά

Η ενεργός συμμετοχή των οικογενειών στο σχολείο

Πρώτωση της πολυπολιτισμικότητας και του σεβασμού προς τους άλλους τόσο στο σχολείο όσο και στην κοινότητα

Ενίσχυση της γνώσης των γονέων για άλλες κοινότητες/κουλτούρα

ΠΟΡΟΙ

Μουσική Ρομά, Βίντεο για τους Ρομά, παρουσιάσεις

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1

Όλοι οι γονείς και τα παιδιά (υποβάθροι Ρομά και μη Ρομά) παρακολουθούν την παρουσίαση και τα βίντεο του πολιτισμού των Ρομά. Η σημαία των Ρομά, ο ύμνος και οι εικόνες που απεικονίζουν την ιστορία και τον πολιτισμό των Ρομά περιλαμβάνονται μαζί με εικόνες διάσημων, γνωστών ανθρώπων καταγωγής Ρομά.

Βήμα 2

Ένα παιχνίδι Kahoot με ερωτήσεις σχετικά με τις παραδόσεις, τη γλώσσα και την ιστορία των Ρομά

Βήμα 3 Μαθήματα χορού (προαιρετικό)

Οι Ρομά χορεύουν με παραδοσιακές ενδυμασίες Ρομά. Οι χορευτές εξηγούν πώς ο χορός συνδέεται με τις παραδόσεις τους

Βήμα 4

Τόσο οι γονείς όσο και οι μαθητές μαθαίνουν «ευχαριστώ» στη γλώσσα των Ρομά

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ενίσχυση της αυτοπεποίθησης των γονέων Ρομά επειδή γιορτάζεται στο σχολείο η Παγκόσμια Ημέρα των Ρομά

Για όλη τη σχολική κοινότητα παρουσιάζονται νέες πληροφορίες και νέες πληροφορίες σχετικά με τους Ρομά

Οικογένειες Ρομά και μη Ρομά συναντιούνται στο σχολείο και μπορούν να βρουν κοινές παραδόσεις
Η συμμετοχή των γονέων υποστηρίζει την ένταξη των παιδιών

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 6

ΤΙΤΛΟΣ

Τι γνωρίζετε για την ιστορία των Ρομά; Ας ακούσουμε!

ΘΕΜΑΤΑ

Ιστορία και Πολιτισμός των Ρομά

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Οι μαθητές διαβάζουν διηγήματα για την ιστορία και τον πολιτισμό των Ρομά

ΣΚΟΠΟΣ

Για να μάθετε για την ιστορία και τον πολιτισμό των Ρομά
Δημιουργήστε ένα βιβλίο

ΣΤΟΧΟΙ

Για να μάθετε για τους Ρομά διαβάζοντας μια ιστορία
Να ενθαρρύνει τους μαθητές να κατανοήσουν, να εκτιμήσουν και να απολαύσουν μια διαφορετική κουλτούρα και να σεβαστούν τις διαφορές μεταξύ των ανθρώπων, με βάση τη γνώση της διαφορετικότητας.
Να δουλέψουμε συνεργατικά.

ΠΟΡΟΙ

Τα Βιβλία: Ossiri και το Bala Mengro Yokki και το Parno Gry

Μάρκο, το ξωτικό των Τσιγγάνων

<https://tile.loc.gov/storage-services/service/gdc/dcmsiabooks/ma/rc/og/yp/sy/el/fs/ho/00/pa/tt/marcogypsyelfsho00patt/marcogypsyelfsho00patt.pdf>

ή άλλο

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1 Οι μαθητές διαβάζουν δυνατά μια σύντομη ιστορία ή ένα απόσπασμα ενός βιβλίου.

Βήμα 2 Συζητούν για την ιστορία και τι έχουν μάθει.

Δώστε απόψεις και δείξτε αυτό που κατάλαβαν

Βήμα 3 Το τελικό έργο αυτής της δραστηριότητας αρχίζει να δημιουργεί ένα βιβλίο τάξης: Ιστορία των Ρομά.

Στο τέλος κάθε συνεδρίας οι μαθητές καλούνται να σχεδιάσουν ή να γράψουν μια πρόταση που αντιπροσωπεύει αυτό που έμαθαν εκείνη την ημέρα.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Για να μάθετε για τους Ρομά
- Για να μάθετε για τη σημασία της πολιτιστικής πολυμορφίας
- Για να δημιουργήσετε ένα βιβλίο

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 7

ΤΙΤΛΟΣ

Τι γνωρίζετε για την ιστορία των Ρομά; Ας ερευνήσουμε!

ΘΕΜΑΤΑ

Ιστορία και Πολιτισμός των Ρομά

ΑΦΗΡΗΜΕΝΗ

Οι μαθητές ερευνούν το θέμα και παρουσιάζουν τα ευρήματά τους στην τάξη.

ΣΚΟΠΟΣ

Για να μάθετε για την ιστορία και τον πολιτισμό των Ρομά
Δημιουργήστε ένα νοητικό χάρτη, μια τοιχογραφία και ένα βιβλίο

ΣΤΟΧΟΙ

Για να μάθετε για τους Ρομά κατά την έρευνα
Να ενθαρρύνει τους μαθητές να κατανοήσουν, να εκτιμήσουν και να απολαύσουν μια διαφορετική κουλτούρα και να σεβαστούν τις διαφορές μεταξύ των ανθρώπων, με βάση τη γνώση της διαφορετικότητας.
Να δουλέψουμε συνεργατικά.
Για να μάθετε πώς να ψάχνετε για πληροφορίες.
Για να εκφραστούν
Να είσαι δημιουργικός

ΠΟΡΟΙ

Κείμενα που δόθηκαν από τον δάσκαλο
Βιβλία, περιοδικά, υπολογιστής.

ΒΗΜΑΤΑ

Βήμα 1 Οι πρώτοι μαθητές καλούνται να περιγράψουν έναν εννοιολογικό χάρτη σχετικά με το τι γνωρίζουν και τι θα ήθελαν να γνωρίζουν για την ιστορία των Ρομά ως μια καταγίδα σκέψης: ποια είναι η χώρα καταγωγής τους, γιατί ταξίδεψαν, πώς έζησαν στο παρελθόν, πώς αντιμετωπίστηκαν στις χώρες όπου έζησαν, πώς ζουν σήμερα...

Βήμα 2 Ερευνούν και παρουσιάζουν τα ευρήματά τους

Βήμα 3 Οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις θα συλλεχθούν σε μια υποστήριξη που μπορεί να εκτεθεί στην τάξη

Βήμα 4 Οι μαθητές καλούνται να γράψουν, στο βιβλίο της τάξης, μια πρόταση που αντιπροσωπεύει αυτό που έμαθαν εκείνη την ημέρα.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Για να μάθετε για τους Ρομά
- Για να μάθετε για τη σημασία της πολιτιστικής πολυμορφίας
- Για να δημιουργήσετε έναν χάρτη μυαλού
- Για να δημιουργήσετε μια τοιχογραφία
- Για να δημιουργήσετε ένα βιβλίο

A. Διαβάστε το παρακάτω κείμενο και απαντήστε στις ερωτήσεις.

Η Μάρα είναι μια τσιγγάνα που του αρέσουν οι ιστορίες. Πάντα ζητάει από τη γιαγιά της να πει τις παλιές της ιστορίες. Μια μέρα ρώτησε τη γιαγιά της ποια ήταν η ιστορία των Ρομά.

Η γιαγιά της της είπε ότι πριν από πολύ καιρό οι τσιγγάνοι ζούσαν σε μια γη βόρεια της Ινδίας. Μια μέρα ξεκίνησε ένας πόλεμος στη χώρα. Έτσι, οι οικογένειες των τσιγγάνων αποφάσισαν να πάνε σε ένα ταξίδι για να βρουν ένα μέρος για να ζήσουν ειρηνικά.

Ταξίδεψαν σε πολλές πόλεις. Είχαν χάρτες για να μην χαθείς στην πορεία. Εκείνη την εποχή δεν υπήρχαν αυτοκίνητα, όλοι ταξίδευαν με ιπποδρομίες.

Κουβαλούσαν τα σπίτια τους στις πλάτες τους, όπως όταν πηγαίνουμε για κάμπινγκ. Τους άρεσε να κοιτάζουν το γαλάζιο του ουρανού και να περπατούν μέσα από τα καταπράσινα χωράφια. Εργάζονταν ως αγρότες, σιδηρουργοί, κτηνοτρόφοι, καλλιτέχνες και πωλητές.

Σε μερικά χωριά οι άνθρωποι ήταν χαρούμενοι όταν έφτασαν οι τσιγγάνοι επειδή τραγούδησαν χαρούμενα τραγούδια. Σε άλλες χώρες τους κοιτούσαν με φόβο. Μερικές φορές φυλακίστηκαν επειδή ήταν διαφορετικοί.

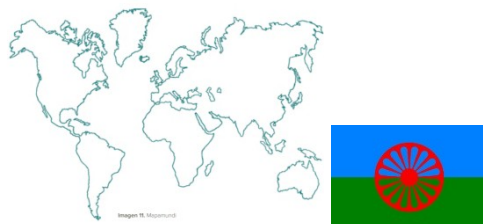
Ο χρόνος πέρασε και, μετά από πολλά ταξίδια, οι Ρομά ζουν τώρα σε χώρες από όλο τον κόσμο και μπορούν να μιλήσουν πολλές γλώσσες. Πηγαίνουν στο σχολείο και εργάζονται σε πολλές διαφορετικές θέσεις εργασίας.

Huellas Gitanas (μετάφραση)

1. Ποια είναι η Μάρα;
2. Τι ρώτησε η γιαγιά της;
3. Πού ζούσαν οι Ρομά εδώ και πολύ καιρό;
4. Τι συνέβη μια μέρα στη χώρα όπου ζούσαν οι Ρομά;
5. Πού ταξίδεψε η Ρόμα;
6. Πώς ταξίδεψαν όλοι τότε;
7. Πώς συμπεριφέρονταν οι άνθρωποι όταν οι τσιγγάνοι έφτασαν στις χώρες τους;

B. Ομαδική εργασία**Υλικό:**

- Μεγάλος παγκόσμιος χάρτης
- Σημαίες Ρομά
- Μια κάρτα με τα ονόματα των χωρών μέσω των οποίων ταξίδεψαν οι Ρομά
- Χρωματιστά μολύβια

Χώρες μέσω των οποίων ταξίδεψαν οι Ρομά

1. Ινδία 2. Τουρκία 3. Ελλάδα
4. Ρουμανία 5. Γερμανία 6. Γαλλία
7. Ιταλία 8. Η Ισπανία 9. Ηνωμένο Βασίλειο

Δραστηριότητες

Για να γνωρίζουν τις μεταναστεύσεις που οι Ρομά έκαναν οι μαθητές έπρεπε να:

- επικολλήστε τη σημαία των Ρομά σε κάθε μία από τις χώρες που σημειώνονται στην κάρτα
- γράψτε στο χάρτη τα ονόματα των χωρών
- χρωματίστε τις χώρες, έτσι ώστε να εκπροσωπούνται οι μεταναστεύσεις.

Στο τέλος οι μαθητές καλούνται να γράψουν, στο βιβλίο της τάξης, μια πρόταση που αντιπροσωπεύει αυτό που έμαθαν εκείνη την ημέρα.

